

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 21. LISTOPADA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 141

Poruke iz Bruxellesa

Intervju:
Goran Masneš

TEMA BROJA: POTPISANA POVELJA O TRAJNOJ SURADNJI ŠOKAČKIH I BUNJEVAČKIH HRVATA S TROMEDE

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo),
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding, Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Packe i reagiranja

Brukselles je prošloga tjedna bio središte pozornosti ovdašnje javnosti zbog novih packi koje otud stižu. Zaslužno ili ne, ovdašnje su državne vlasti ponovno morale trpjeti nepovoljne ocjene za svoju politiku i obećavati kako će se popraviti. Jer, alternative baš i nema. Za domaću javnost u nekim su se izjavama visoki državni dužnosnici žalili na preoštru rezoluciju Europskog parlamenta koja navodi kako u Vojvodini postoje učestala kršenja ljudskih prava, te na oštra izlaganja predstavnika mađarske i hrvatske nacionalne manjine, no iz vlastite se kože ne može iskočiti.

Bez obzira na to što je opća ocjena, kako je broj incidenata s međunacionalnim predznakom u Vojvodini značajno smanjen tijekom 2005. godine, činjenica je da tada, kad je trebalo, korijen problema nije sasječen i korov se proširio.

Pitanje je sada što uraditi. Nekoliko je mogućih scenarija: Prvo, ignorirati rezoluciju Europskog parlamenta i negirati optužbe službenih predstavnika nacionalnih manjina, a na domaćem terenu tolerirati stanje koje ne ide najboljim smjerom; ova mogućnost vodi u izolaciju i ne preporuča se niti jednoj ovdašnjoj vladi, ali je relativno jednostavna za ostvariti. Drugo, uvažiti stvarnost, moć i utjecaj međunarodnih institucija, i radi europskih integracija čisto kalkulantski poduzeti korake koji se od države zahtijevaju; ovo je nužno zlo i ne pridonosi izlječenju i izmirenju, no izvodivo je iako uz određene nepopularne mjere. Treće, radi zdravlja države i naroda, kako većinskog tako i manjinskih, izgrađivati suvremeno društvo koje će neovisno o vanjskim čimbenicima ljude tretirati na isti način, po slovu zakona i europskih normi; bio bi to pun dobitak za sve, osim za izgređnike i nedobrohotne, ali zahtijeva puno rada i angažman cijele zajednice i svih segmenata društva – od odgojnih i obrazovnih, do represivnih.

Sve ovo skupa, uključujući i rezoluciju koja na prvi pogled zadovoljava zahtjeve onih koji su je tražili, ostavlja gorak okus u ustima. Umjesto o tehničkim detaljima približavanja općem proklamiranom cilju – Europskoj uniji – ovdje će se izgleda još dugo raspravljati o stvarima koje su već odavno trebale biti riješene i zaboravljene, ali, na žalost, kao što se da vidjeti, još uvijek nisu.

Svojevremeno nedovoljno energično reagiranje na incidente, pa i njihovo nepriznavanje ili minimiziranje, doveli su do ovoga što sada imamo. Nastavak takve politike obistinio bi crne slutnje jednog visokog državnog dužnosnika u SiCG, koji primjećuje da oštre poruke iz Bruxellesa idu na ruku jedino nacionalistima u većinskom narodu i nacionalistima među manjinama. Sasvim dovoljan razlog da se napravi diskontinuitet s praksom koja je do ovoga dovela.

Z. P.

Europski parlament: Nakon Rezolucije javna rasprava o kršenju prava nacionalnih manjina u Vojvodini

U Europskom parlamentu u Bruxellesu održana rasprava o položaju manjina u Vojvodini

Pomaka ima ali nisu dovoljni.....8-11

Monitoring etničkih odnosa Centra za razvoj civilnog društva

Pasivan stav tužiteljstava ohrabruje počinitelje incidenata.....12,13

Potpisana povelja o trajnoj suradnji šokačkih i bunjevačkih Hrvata s tromeđe

Naša je grana mala, ali fina.....22-24

Poljoprivredni sajam u Bizovcu

Natjecanje u ljubaznosti.....26,27

Dječji festival folkloru u Tavankutu

Priredba za najmlade.....40,41

Kvalifikacijskom susretu između Mađarske i Hrvatske bili su nazočni i navijači iz Vojvodine

S »Vatrenima« u Budimpešti.....56

ČETVRTAK, 13. 10.

Rasprava

Pred parlamentom Europske unije u Bruxellesu je održana rasprava o stanju u Vojvodini. Rasprava o kršenju prava nacionalnih manjina održala se poslije objavljivanja rezolucije Europskog parlamenta u kojoj se navodi kako u Vojvodini postoje učestala kršenja ljudskih prava i odsustvo zakona i upozorava kako će Europska unija morati preispitati financijsku pomoć Srbiji i Crnoj Gori ako prava manjina ne budu poštovana. Izlaganja predstavnika državnih organa vlasti i manjinskih čelnika o manjinskim pravima u Vojvodini prilično su se razlikovala.

Tjeralica

Mirjana Marković, supruga haškog optuženika Slobodana Miloševića, vraćena je na Interpolovu crvenu tjericu najtraženijih osoba, javili su beogradski mediji.

Tjeralica Interpolu za Mirjanom Marković ponovno je raspisana po nalogu beogradskog Okružnog suda, zbog neodazivanja na sudski poziv u rujnu ove godine, unatoč usmenom obećanju njenog odvjetnika Zdenka Tomanića kako će se pojaviti na sudu. Na osnovu tog obećanja tjeralica, raspisana 2003. godine, bila je početkom lipnja ukinuta.

Pokušaj

Sudsko vijeće Haškog tribunala odlučilo je Ramušu Haradinaju dozvoliti uključenje u politički život na Kosovu. Haradinaj, optužen za zločine nad Srbima i Albancima 1998., trenutačno je na slobodi do početka suđenja, a protiv odluke Sudskog vijeća bio je samo predsjedavajući Vijeća, koji je rekao da se time šalje loša poruka javnosti.

Samo dan kasnije, Haški tribunal je privremeno je stopirao provođenje odluke da se Haradinaju dozvoli uključivanje u politički život na Kosovu.

Siromašni

Srbija je siromašna zemlja u kojoj oko deset posto stanovništva živi ispod linije siromaštva, a isto toliko je blizu te granice. Suradnik Centra za liberalno-demokratske studije Gordana Matković rekao je kako se, prema istraživanjima koja su provedena 2002. i 2003. godine, koeficijent nejednakosti između bogatih i siromašnih u Srbiji kretao oko 33 posto, što je u odnosu na trenutačne indicije bilo na prihvatljivoj razini.

PETAK, 14. 10.

Predsjednici

Summit šefova država srednje Europe posvećen pitanjima europskih integracija, uključivši gospodarsko-socijalni aspekt tog procesa, svečano je otvoren u zagrebačkom hotelu Westin. Predsjedavajući summita hrvatski predsjednik Stjepan Mesić, pozdravljajući sudionike skupa poručio je kako je proširenje Europske unije jedini put kojim Europa treba ići.

Pregovori

Posjet državnog podtajnika SAD-a Nikolasa Bernsa Beogradu imao je samo dvije teme, a to su Haški tribunal i pregovori o Kosovu. Berns je kazao kako će razgovori o statusu Kosova vjerojatno početi u studenome, poslije sastanka međunarodne Kontakt-grupe, zakazanog za 2. studenoga u Washingtonu. Berns je rekao i kako je stav SAD da do rješenja treba doći kompromisom Beograda, Prištine i međunarodne zajednice, u interesu svih na Kosovu i stabilnosti regije.

Pritisak

Milo Đukanović je potvrdio kako EU želi da se referendum u Crnoj Gori pomjeri s travnja na ranu jesen 2006. godine. Đukanović je rekao kako spremnost na punu suradnju sa Europskom unijom ne znači odricanje od nacionalnih i državnih interesa: »Mi želimo punu kooperativnost s EU, ali to možemo ostvariti na drugi način«.

Napredak

Odnosi Srbije i Crne Gore s Hrvatskom svakim su danom sve bolji što je dobro i za stabilnost jugoistočne Europe, rekao je predsjednik Državne zajednice Srbije i Crne Gore Svetozar Marović prvoga dana Croatia summita 2005. koji se održao u Zagrebu.

»Srbija i Crna Gora i Hrvatska imaju svakim danom sve bolje odnose«, rekao je ocijenivši kako je to dobro za dvije metropole ali i za »europsku stabilnost istočnog dijela Europe«. Međutim, »hrvatska manjina u Crnoj Gori ima veoma respektabilan status, a crnogorska u Hrvatskoj također i mislim da na tim primjerima treba graditi odnose Srbije i Hrvatske kada su u pitanju manjinska prava«, ocijenio je predsjednik SiCG.

SUBOTA, 15. 10.

Prosvjed

Više stotina pripadnika mađarske nacionalne manjine okupilo se na prosvjednom mitingu na trgu ispred Gradske kuće u Subotici. Kako je priopćila organizacija »Civilni pokret«, inače organizator mitinga, Mađari su skup organizirali nezadovoljni što vlasti u Srbiji ne rade dovoljno na zaštiti njihovih prava.

BIA

BIA je priopćila kako je od 15. listopada počela s predajom dokumentacije bivše Službe državne sigurnosti od 1956. do 1975. godine. »Riječ je o dokumentaciji koja je stvorena u razdoblju od 1956. do 1975. godine, a odnosi se na lica koja su u tadašnjoj SFRJ djelovala s pozicija anarholiberalizma, liberalizma i birokratskog etatizma«, priopćila je Vlada Srbije. Dokumentaciju, u ukupnom obujmu od oko 30.000 stranica za više od tisuću lica, BIA predaje Arhivu Srbije.

NEDJELJA, 16. 10.

Preventiva

Po nalogu Uprave za veterinu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, oformljen je Centar za prevenciju i kontrolu avijarne influence, koji će raditi na praćenju kretanja, sprečavanju pojavljivanja, brzom otkrivanju, sprečavanju širenja i iskorjenjivanju ptičjeg gripa. Ministarstvo je priopćilo kako, i pored toga što je pripravnost povećana, stručnjaci smatraju da je rizik unošenja virusa preko ptica selica minimalan. Stupanj pripravnosti čitave veterinarske službe je na najvišoj razini, a u Upravi za veterinu uvedena su dežurstva koja uključuju i dane vikenda. Mogući slučajevi ptičjeg gripa i sve dodatne informacije o toj bolesti mogu se dobiti na info-telefon 011/ 214-53-95.

Zahtjevi

Srpska radikalna stranka zatražila je da njezin lider Vojislav Šešelj bude pušten na slobodu jer mu suđenje pred Haškim tribunalom nije počelo više od dvije godine.

PONEDJELJAK, 17. 10.

Partneri

Predsjednici Socijaldemokratske partije Nebojša Čović i Pokreta snaga Srbije Bogoljub Karić potpisali su sporazum o suradnji tih stranaka. U tom sporazumu se navodi kako će se SDP i PSS zalagati za hitno raspisivanje izvanrednih parlamentarnih izbora u Srbiji.

Inflacija

Ministar trgovine Bojan Dimitrijević kaže kako će inflacija ove godine biti veća od predviđene. Dimitrijević kaže kako će, i pored dobrih rezultata rada Vlade Srbije, inflacija ove godine biti veća od projektirane, od oko devet posto, i kako će se kretati između 13 i 15 posto. Ministar je kao glavni uzrok za toliku inflaciju naveo rast cijena nafte na svjetskom tržištu.

Promjena

Organizacijski odbor za obilježavanje druge obljetnice smrti nekadašnjeg predsjednika Predsjedništva Bosne i Hercegovine Alije Izetbegovića odlučio je kako će poštovati odluku Visokog predstavnika za BiH Paddyja Ashdowna o zabrani preimenovanja sarajevske zračne luke. Ta je zračna luka od 18. listopada trebala dobiti ime po Izetbegoviću no Ashdownovom odlukom takva je naka na prošlog tjedna spriječena nakon što je Upravni odbor Vijeća za provedbu mira (PIC) zaključio kako bi se time potkopao proces pomirenja u zemlji.

UTORAK, 18. 10.

Svjedoci

Bivši jugoslavenski predsjednik Slobodan Milošević zatražio je od Haškog suda (ICTY) da mu odobri izvođenje još 199 svjedoka obrane, od kojih 15 za optužnicu za Kosovo, 74 za Hrvatsku, 106 za BiH, te četiri tzv. »neprijateljska svjedoka«, za čije ispitivanje će trebati dodatnih 100 radnih dana. Milošević je objasnio kako je prvotni popis svjedoka obrane, na kojem je bilo više od 1.600 imena, na zahtjev sudskog vijeća »rigorozno skratio« da bi došao do broja 199, koji je uz dosadašnjih četrdesetak saslušanih svjedoka, ukupno manji od broja svjedoka koje je izveo tužitelj Geoffrey Nice.

Štednja

Kako se navodi u priopćenju, devizna štednja je u 2005. godini povećana za rekordnih 553 milijuna eura, što znači da je u prvih devet mjeseci ove godine ostvaren za 166 milijuna eura veći porast devizne štednje nego u cijeloj prethodnoj godini. NBS je istakla da o sadašnjem povjerenju građana u bankarski sustav govori i podatak da je 31. srpnja 2001. godine štednja iznosila svega 9,7 milijuna eura.

SRIJEDA, 19. 10.

Suđenje

Suđenje u Bagdadu počinje po optužnici za ubojstvo više od 140 Šiita u selu Dudžail, sjeverno od Bagdada, a Husein i njegovi suradnici terete sa da su naredili ubojstvo šiitskih muškaraca u tom selu poslije atentata na Huseina u srpnju 1982, dok je predsjednička kolona prolazila kroz Dudžail. Suđenje se odvija pred iračkim Specijalnim tribunalom koji su u prosincu 2003. uspostavile vlasti Iraka i SAD.

PORUKA TAMO, PORUKA OVAMO

Poruka je vrlo jasna: Hrvatska neće postati član NATO-a dok Gotovina ne bude poslan u Den Haag, a Srbija i Crna Gora neće ući u Partnerstvo za mir dok i Mladić nije tamo. **Nicolas Burns**, američki državni podtajnik, Danas, 12. listopada

OBNAVLJANJE MOSTOVA

Da je gospodin (Olli) Rehn stigao proćakulati sa studentima (u Novom Sadu), uvjerio bi se kako većina njih i ne zna što je Bolonjska deklaracija te da ni većini njihovih profesora ne pada na pamet da rade po njoj. Da je »virmuo« u eter iznad Srbije, uvjerio bi se da nekoliko stotina radio i televizijskih postaja danonoćno radi na zaglupljivanju Srbije i njenom udaljavanju od Europe. A što bi on to radio? To će morati, prije ili kasnije, oni koji vode i oni koji budu vodili Srbiju. Sadašnja vlast vidi Europu kao nužno zlo. Ako voljom obmanutog naroda zavladaju oni koji je vide samo kao zlo, bit će kao u Novom Sadu. Gdje se dunavski mostovi obnavljaju lakše nego međuljudski. **Mihal Ramač**, komentator, Danas, 13. listopada

SVATKO ZA SVOJE

Banjaluka jest zemljopisno u Bosni i Hercegovini, ali srca navijača iz grada na Vrbasu kucala su u srijedu navečer za reprezentaciju Srbije i Crne Gore. Izabranici izbornika Ilije Petkovića uvijek su imali ogromnu podršku navijača iz Republike Srpske, a tako je bilo i na »Marakani« u meču s Bosnom i Hercegovinom... U Federaciji BiH su neki čak i prosvjedovali zbog toga što će u Republici Srpskoj svi navijati za Srbiju i Crnu Goru. Upravo ti, koji imaju namjeru nekom nametnuti svoje mišljenje, trebaju znati kako je osnovno pravo svakog navijača da izabere klub i reprezentaciju za koju će navijati. Nakon raspada Jugoslavije navijači iz Republike Srpske su na strani Srbije i Crne Gore, a tako će, kako kažu, ostati zauvijek. Ekipe EuroBlica, 13. listopada

SVI TRAŽE, NEKI I NALAZE

Svi samo traže mane, gole sise i slično. Nitko više ne traži ljepotu ili dobrotu u čovjeku. **Mila Elegović-Balić**, hrvatska glumica, Večernji list, 13. listopada

DA ILI MOŽDA

Postavljeno je direktno pitanje Draškoviću i Koštunici. »Prihvaćate li vi doista da kosovski Albanac, na primjer Agim Čeku, bude srpski ministar obrane? Jer vaša ponuda o statusu može ići u ovom pravcu.« Drašković kaže »dak«, Koštunica kaže, da će se »o modalitetima razgovarati kasnije...« **Veton Surroi**, član kosovskog pregovaračkog tima i lider parlamentarne partije ORA, Blic, 13. listopada

DOBAR ŽIVOT U »VILLI MARIJI«

Kad ujutro u pola sedam u šminki ugledam svježije krafne, goleme i masne, ne mogu im odoljeti. Doma, primjerice, nikad nisam pojela krafnu. A kad sam umorna – jedem, uvjerena da ću time vratiti snagu. Kad na večer dođem umorna kući, opet jedem. Nakon »Ville Marije« udebljala sam se dvije kile, što se ne čini mnogo, ali na mojoj se konstituciji to i te kako vidjelo. No, čim sam se vratila u svoj uobičajeni ritam, vratila sam se i na staru kilažu. **Ksenija Pajić**, glumica, Gloria, 14. listopada

STUDENTICA NE VOLI PJEVATI

Kad sam u avionu i daju mi formular da upišem čime se bavim, obvezno napišem da sam studentica. A kad me negdje u inozemstvu pitaju što radim, kažem da se uzdržavam od glazbe. **Severina Vučković**,

pjevačica, Gloria, 14. listopada

NEZRELI ZA ODORU

U javnosti se rijetko objavljuju psihološka stanja vojnika. Armijski tjednik »Vojska« ljetos je objavio statističke podatke o klasi iz ožujka. Prema tom nalazu

0,73 posto vojnika je prije dolaska u vojsku pokušalo samoubojstvo, a 3,35 posto je o njemu razmišljalo. Također, od 5.889 psihološki ispitanih vojnika klase iz ožujka na ponovnu ocjenu sposobnosti upućeno je njih 245. Istraživanje je pokazalo i da 38 posto vojnika klase iz ožujka ima psihijatrijske ili organske dijagnoze, što je na razini prošlogodišnje prosinačke klase. Po psihijatrijskim poremećajima dominira kategorija nezrele ličnosti (9,34 posto) i ispodprosječna inteligencija (3,99 posto). U odnosu na ranije vojničke generacije uočeno je za dva postotka više dijagnoza nezrele ličnosti. Dnevnik, 15. listopada

Dujizmi

- ✓ *Da nisam došao pred Invalidsku komisiju, mislio bih da sam bolestan;*
- ✓ *Naša razvedena osoba postala je otuđena;*
- ✓ *Ako je naše, nama ništa nije tuđe.*

Dujo Runje

Podsjetimo se čuvenih riječi Stjepana Radića: »Ne srljajte kao guske u maglu«

Izbor je samo naš!

Zašto se, s vremena na vrijeme, moramo prisjećati naših hrvatskih velikana koji su povlačili stanovite poteze koji su, zatim, ostavljali trajne posljedice za svakog člana naše zajednice? Između ostalog i zato što se neke pogreške znaju i ponoviti! Čini se da upravo ponavljamo jednu čestu pogrešku iz prošlosti koja nas je skupo koštala kad god smo je načinili.

Sjetimo se teških trenutaka iz 91., 92. i 95. godine. Mi, koji smo ostali živjeti u Srijemu, ali i oni koji su ga morali napustiti, istrpjeli smo teror koji je imao i jednu dobru stranu: homogenizirali smo se oko jednog cilja, a taj je – preživjeti i opstati pod svaku cijenu. I doista, danas možemo reći da u Vojvodini postoji hrvatska zajednica, ne više kao konstitutivni narod, ali kao priznata autohtona nacionalna manjina. Dok se to nije dogodilo, a trebalo je punih sedam godina nakon okončanja rata, s pravom smo bili nezadovoljni, kako svojim (nikakvim) statusom, tako i pravima koja smo »uživali«. No, to je vrijeme iza nas.

Danas imamo jednu hrvatsku političku partiju (DSHV), tridesetak kulturnih udruga i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Poslije prvih šest mjeseci od utemeljenja HNV-a, održao sam u Slankamenu tribinu pod nazivom »HNV, prvih šest mjeseci« na kojoj sam govorio o počecima djelovanja HNV-a i odgovarao na pitanja nazočnih Hrvata. Težak je to početak bio, ispunjen trvenjima između dvije »liste«, a mi smo iz Srijema na to gledali kao na nešto neprimjereno situaciji u kojoj smo se zatekli. Nije vrijeme za sumiranje rezultata, jer mandat prvog saziva HNV-a još nije istekao, ali je, mislim, pravi trenutak da se zapitamo: jesmo li ponešto i naučili iz pogrešaka u prošlosti?

Za neki mjesec bit će točno tri godine kako sam, skupa sa ostalih 34 vijećnika, prisegnuo da ću raditi za dobro našeg naroda. Za koga sam se zauzimao od prvoga dana? Za Hrvate u Srijemu! O tome postoje zapisnici sa sjednica Vijeća i sa Odbora za kulturu, ali zbog nepotrebnih tenzija među mojim sunarodnjacima koje su sve izražene u posljednje vrijeme, priopćavam javnosti osnovne značajke mog djelovanja u Vijeću.

U biti, zauzimao sam se za pet stvari: početak dopunske nastave na hrvatskom jeziku; pomoć kulturnim udrugama na prvome mjestu kod edukacije voditelja pojedinih odjela i njihovog »croatiziranja«; pokretanje godišnje manifestacije; zaštita imovine oduzete nakon II. svjetskog rata koja je pripadala hrvatskim institucijama; znanstveno istraživanje o kulturi srijemskih Hrvata do II. svjetskog rata.

Za svaki od ovih projekata imao sam nedvojbeni potporu kolega vijećnika, te bivših i sadašnjih dužnosnika Vijeća. I danas držim da su to projekti za koje vrijedi uložiti dobar dio slobodnog vremena, bez ikakve novčane ili bilo kakve druge nadoknade! Radi se o projektima od čije provedbe doslovno ovisi opstojnost srijemskih Hrvata, osobito kad je obrazovanje u pitanju. Ima li koga tko bi ustvrdio suprotno?

Da to nije bio samo popis lijepih želja, dokazuje i početak operacionalizacije spomenutih projekata. Ovih se dana privodi kraju anketa među roditeljima i školskom djecom u srijemskim osnovnim školama. Ravnatelj škole u Petrovaradinu već je poslao svoje izvješće u ured HNV-a i to je za mene bila najradosnija vijest ovih dana: ima dovoljno učenika za početak nastave! Za očekivati je da će takvo izvješće uskoro poslati i ravnatelj škole iz Slankamena, Golubinaca, Beške i Mitrovice. Prošle je godine osnovan Inicijativni odbor godišnje srijemske manifestacije »CROZ Srijem«, buduće godišnje smotre postignuća srijemskih Hrvata. Kao predsjednik Odbora vjerujem da će u pripremi tog projekta sudjelovati veliki broj Hrvata, te da će prva manifestacija biti održana, kako je predviđeno, u listopadu iduće godine.

Piše:
Vladimir Bošnjak

U svezi sa zaštitom imovine, javnost je već obaviještena da se do polovice iduće godine treba prijaviti sva imovina koja bi trebala biti vraćena hrvatskoj zajednici, a HNV je već poduzeo mjere za neke objekte. Primjerice, već se radi na otkupu rodne kuće bana *Josipa Jelačića* u Petrova radinu, za što sam se zauzeo osobno uz potporu predsjednika *Pekanovića*, a obavljani su i preliminarni razgovori u svezi sa povratom Hrvatskog doma u Zemunu. U planu je, dakako i Hrvatski dom u Mitrovici i još neki objekti za koje pripadnici naše zajednice pokazuju zanimanje.

Dužnost dopredsjednika HNV-a obnašam šest mjeseci. Neki su se projekti, za koje sam se zauzimao, počeli realizirati, neki će uskoro, ali ne treba zabijati glavu u pijesak. Sada je posve očito da netko pokušava te projekte zaustaviti, a to zasigurno nisu srijemski Hrvati! Petnaest godina se u Srijemu nije ništa događalo, da ne spominjem tolika desetljeća zatamnjenja svega što je makar i mirisalo na hrvatsko, a onda započinje: HNV, »Hrvatska riječ«, škola, »CROZ Srijem«, budući Dom vođanskih Hrvata,...

Zamislite se, poštovani sunarodnjaci: jesmo li to već nekada doživjeli?

Dužnost koju obnašam daje mi slobodu da kažem i ovo: svaki prijedlog koji ide za očuvanjem hrvatskog nacionalnog identiteta, bit će vrlo rado prihvaćen u Vijeću, a ja ću se osobno založiti da do njegove realizacije dođe čim prije. Na žalost, takvih prijedloga iz Srijema nije stizalo baš puno, da ne upotrijebim grublji izraz za to. Moje prijedloge sam iznio naprijed i oni su bili i sada su podložni argumentiranoj kritici koju bih rado volio čuti. U izjašnjava-nju oko tih prijedloga ne može se biti suzdržan: ili si »za«, ili »protiv«, uz obrazloženje.

Nitko ne priječi niti jednom Hrvatima aktivno uključivanje u rad Vijeća, radnih tijela Vijeća, ili pisanje za »Hrvatsku riječ!« Dapače, malo nas je, pa je malo i kulturnih djelatnika i svako je angažiranje dobrodošlo.

Što se tiče mog odnosa, kao dopredsjednika Vijeća, s kulturnim udrugama u Srijemu, mogu reći sljedeće: za šest mjeseci, koliko obnašam ovu dužnost, nisam dobio niti jedan poziv na bilo kakav dogovor ili sastanak, niti bilo kakav zahtjev koji bih trebao prosljeđiti Vijeću! Istodobno, pisao sam afirmativne tekstove iz Mitrovice, Slankamena i Zemuna, i pokraj saznanja da se od mene očekuje podnošenje ostavke (?), i to s takvim »žarom« kao da sam šest godina bio profesionalni ubojica! Ostavku, dakako, nemam razloga podnositi, budući se nisam ogrješio o Statut niti bilo koju odluku Vijeća, a posla je ionako previše za premali broj Hrvata u Srijemu, naravno za one koji hoće raditi. Diskreditacija susjeda pod svaku cijenu i vulgarnim metodama, na ovim je prostorima već viđena, ali nju su provodili oni kojima je i bio cilj da su sjedi budu što dalje jedni od drugih, ne samo fizički.

Projekti su pred vama, štovani čitatelji »Hrvatske riječi«. Trebam li se, zbog zauzimanja za iste, stidjeti, ili trebamo svi zasukati rukave kako bi se oni čim prije realizirali? Nećemo, valjda, opet napraviti istu pogrešku i dopustiti da nas vlastita nesloga najprije razjedi, a onda i uništi? Premalo nas je ostalo da bismo smjeli to sebi dopustiti! Napokon, za godinu dana bit će izabrano novih 35 Hrvata u HNV, barem dok se ne napravi novi popis pučanstva i ne izbroji da nas je premalo za toliki broj vijećnika, a to nam se lako može dogoditi.

»Ne srljajte kao guske u maglu«, rekao je Stjepan Radić na sjednici Narodnog vijeća 24. studenoga 1918. godine hrvatskom izaslanstvu koje je polazilo na pregovore u Beograd. Vjerojatno bi i danas to isto poručio i nama, Hrvatima u Vojvodini. Izbor je, ovoga puta, samo naš!

Autor je potpredsjednik HNV-a

U Europskom parlamentu u Bruxellesu održana rasprava o položaju manjina u Vojvodini

Pomaka ima, ali nisu dovoljni

*Predstavnici mađarske i hrvatske nacionalne manjine ukazali na probleme, a predstavnici državnih tijela iznenađeni oštrinom njihovih izlaganja * Tendencija međunacionalnih incidenata u opadanju **

Povratak autonomiji Vojvodine jedan od uvjeta za sređivanje stanja

Pišu: Jasminka Dulić i Dušica Dulić

Europski parlament 29. rujna donio je Rezoluciju o Vojvodini, u kojoj je optužio vlasti u Srbiji i SiCG kako ne rade dovoljno na zaštiti manjina, založio se da se Vojvodini vrati autonomija kakvu je imala po Ustavu iz 1974. godine i nagovijestio mogućnost slanja promatrača EU u Pokrajinu.

Poslije objavljivanja Rezolucije u Europskom parlamentu u kojoj se navodi kako postoje učestala kršenja ljudskih prava u Vojvodini, o toj temi se ponovno, 13. listopada, raspravljalo u Bruxellesu.

Osmeročlano izaslanstvo SiCG, Srbije, Vojvodine, manjinskih nacionalnih vijeća i nevladinih organizacija izvijestilo je prošloga tjedna Europski parlament, svatko iz svoga kuta, o rješavanju problema zaštite manjina u Srbiji.

Unatoč prvotnim najavama, promijenjen je redoslijed izlaganja, pa su, prema konačnom rasporedu prvi ipak govorili: predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća *László Józsa*, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josip Z. Pekanović*, te zatim predsjednica Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji *Sonja Biserko*. Nakon njih, u ime Europske unije govorili su *Stefan Lehne* i *Reinhard Priebe*, te predstavnici tijela vlasti SiCG, od državne do pokrajinske razine: ministar ljudskih i manjinskih prava SiCG *Rasim Ljajić*, tajnik Savjeta za nacionalne manjine Republike Srbije *Petar Lađević*, predsjednik Odbora za europske integracije i zastupnik Skupštine Srbije i Crne Gore *dr. Oliver Dulić*, predsjednik Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine *mr. Bojan Pajtić* i član Izvršnog vijeća AP Vojvodine zadužen za obrazovanje i kulturu *Zoltán Bunyik*.

INDIREKTNE PORUKE MANJINA - MA: Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josip Z. Pekanović*, u razgovoru za »Hrvatsku riječ« nakon povratka iz

Bruxellesa ocijenio je javnu raspravu u Europskom parlamentu izuzetno značajnom za Vojvodinu i njene žitelje.

»Poziv nam je prosljeđen da iznesemo naše stajalište po pitanju prava nacionalnih manjina i u mom izlaganju prvo sam iznio što je to što je hrvatska zajednica 'dobila' poslije 2000 – te godine gdje sam nabrojao sva prava koja Hrvati ostvaruju ali sam iz-

da to nije tako. Iznio sam kako se i dalje veliki dio dohotka AP Vojvodine odliva u Beograd i kako ne postoji spremnost da se manjinama omogući direktno zastupanje u saveznom i republičkom parlamentu, da su policija i pravosudna tijela i dalje pod ingerencijom republike što otežava kontaktiranje s tim tijelima u Vojvodini i obavljanje njihovih zadataka, te da je TV Novi Sad i

Izaslanstvo u Europskom parlamentu u Bruxellesu: rasprava izuzetno značajna za Vojvodinu i njene žitelje

nio i ona pitanja i probleme s kojima se hrvatska zajednica suočava i pitanja koja još dosada nisu riješena. Poznato je da republičke institucije uopće ne razmišljaju o vraćanju autonomije AP Vojvodini i to je potvrđeno i na toj sjednici gdje se po tom pitanju ministar Rasim Ljajić uopće nije htio izjašnjavati iako znamo da je nakon 5. listopada 2000-te dano obećanje da će se vrlo brzo vratiti autonomija Vojvodini i da će vrlo brzo biti izrađen novi Ustav. Vidi-mo da je prošlo od tih obećanja pet godina i da niti jedno niti drugo nije urađeno. Poznato je i da su se iz saveznih i republičkih tijela slale informacije kako je sve u Vojvodini u najboljem redu ali se ipak pokazalo

dalje pod ingerencijom Beograda.

»Svi predstavnici AP Vojvodine su tražili da Europski parlament pomogne u vraćanju autonomije Vojvodine a kad se otvorila debata izneseni su i konkretni primjeri vezani za međunacionalne incidente i uskraćena prava. Odgovarajući detaljno na jedno od tih pitanja objasnio sam problem vezan za TV Novi Sad. Iznio sam da nam je prošle godine 'skinuta' TV emisija baš uoči posjeta predsjednika Vlade Republike Hrvatske Beogradu i da je predsjednik Vlade Republike Srbije *Vojislav Koštunica* premijeru *Ivi Sanaderu* obećao da će se ta emisija vratiti ali ona ne samo da nije vraćena nego su uslijedile tužbe protiv

naših novinara i dužnosnika, a evo vidimo da postoje slične tužbe i protiv visokih mađarskih dužnosnika *Józsefa Kasze* i *Zoltána Bunyika*, što sve navodi na zaključak kako se radi o određenom pritisku protiv nacionalnih manjina. Iznio sam i podatak da još uvijek na pročelju željezničkog kolodvora u Vrbasu stoji parola 'Smrt Hrvatima' kao i da je prošlog ljeta u Somboru devastirano Veliko katoličko groblje. Početkom prošle godine kao vijećnik Skupštine Općine Sombor postavio sam vijećničko pitanje dokle je ta istraga stigla a da do danas nisam dobio odgovor. Iznio sam da incidenata ima ne samo spram Hrvata i Mađara nego i spram drugih nacionalnih zajednica kao što je bio slučaj u Somboru kad je prošle godine jednom Albancu u centru grada spaljen lokal i pekara a da ni do danas nisu nađeni vinovnici niti su oni procesuirani. Time službena tijela indirektno šalju poruku – eto možete vi to i dalje raditi, nećete biti pozvani na odgovornost«, kazao je Pekanović, po povratku iz Bruxellesa.

NERIJEŠENA PITANJA: »Po završetku službenog dijela sjednice koja je trajala tri sata i gdje se nisu iscrpla sva pitanja, jer je zanimanje bilo vrlo veliko imao sam razgovore s nekoliko parlamentaraca koji su nastavljali s pitanjima. Između ostalog postavljeno mi je i pitanje o Hrvatima i Bunjevcima, gdje sam pojasnio da smo mi isti narod a da je *Miloševićev* režim pokrenuo akciju da minimizira Hrvate koji žive u SiCG i da je prvi korak u pravcu razbijanja hrvatskog korpusa urađen 1991. godine kad je u rubriku popisa ubačena i rubrika Bunjevci i Šokci s namjerom da se Hrvati podijele na subetničke skupine. To su jednim dijelom i uspjeli uraditi jer se u vrijeme kad su počela ratna događanja jedan dio Hrvata, zbog straha, izjasnio drugačije. Sljedeći korak iz te kuhinje je bio da se lansira teza kako su Bunjevci Srbi katoličke vjere što je samo potvrdilo da je čitava ta akcija usmjerena kako bi se dio Hrvata asimilirao. Rekao sam u tom kontekstu da još uvijek i danas pojedine strukture vlasti podržavaju ovu podjelu ali i da je ipak sve manje Hrvata koji ovome nasjedaju«, kaže Pekanović.

Na kraju svog izlaganja Pekanović je ocijenio kako je tendencija međunacionalnih incidenata u Vojvodini u opadanju u odnosu na ranije godine i da Hrvati u Vojvodini pozdravljaju početak pregovora SiCG o Stabilizaciji i pridruživanju te je pozvao *Doris Pack* kad bude dolazila u Vojvodinu da posjeti i HNV što je ona prihvatila.

»Među pitanjima koja nisu riješena jest političko zastupanje u općinskim, pokrajinskom, republičkom i saveznom parlamentu gdje tražimo da se ono riješi pozitivnom diskriminacijom. Poznato je da je potpisan sporazum između RH i SiCG prema kojem je trebao biti formiran mješoviti odbor za provođenje odredbi toga sporazuma ali očividno je da se oteže se formiranjem tog odbora i taj je sporazum još uvijek mrtvo slovo na papiru. Tražimo da se

on što prije formira kako bi ostvarivali prava koja nam je dao taj sporazum a jedna od točaka jest da imamo svoje zastupnike u političkim tijelima na svim razinama. Ima tu i drugih pitanja koja nisu riješena pa kad je u pitanju autonomija Vojvodine ne samo da su oduzete ingerencije nego je Vojvodini praktično oduzeta sva nepokretna imovina i sve nepokretnosti koje su u vlasništvu općina preuzela je republika što je nonsens koji ne može opstati, a tu je i pitanje denacionalizacije koje se na republičkoj razini odlaže iz godine u godinu. Poznato je da su prije II svjetskog rata hrvatske kulturno-umjetničke institucije imale kao i Katolička crkva dosta svojih nepokretnosti što je 1945. nacionalizirano. Denacionalizacijom bi se one trebale vratiti čime bi i hrvatske udruge dobile svoju imovinu nazad. Se su to aspekti koji nisu riješeni i čije se rješavanje prolongira a što očekujemo da ćemo uz pomoć Europskog parlamenta brže rješavati. Deklaracija koja je nedavno donesena prokomentirana je kao pritisak na službeni Beograd ali nam iskustvo govori da se bez određenog pritiska izvana neka ozbiljnija pitanja ne mogu tako lako riješiti«, kazao je Pekanović.

TIHO ETNIČKO ČIŠĆENJE: Predsjednica Helsinškog odbora Srbije *Sonja Biserko*, je govoreći u Europskom parlamentu o sadašnjoj situaciji u Vojvodini kazala kako je ona proizvod petnaestogodišnje politike etničke konsolidacije i unitarizacije Srbije. »Državni nacionalizam karakterističan za Srbiju posljednjih 20 godina neizbježno je generirao i obrambeni manjinski nacionalizam«, iznijela je Biserko te je ocijenila kako je Vojvodina bila najveća domaća žrtva

ratne politike službenog Beograda jer je ta politika narušila njenu etničku strukturu i ekonomski je devastirala. Biserko je iznijela kako su mlade generacije manjinskog stanovništva prve bile na udaru ratne mobilizacije, a da su Hrvati bili izloženi konstantnom pritisku i šikaniranju i putem »tihog etničkog čišćenja« te su gotovo protjerani već na samom početku ratova na teritoriju bivše Jugoslavije.

Biserko je ocijenila da su u Srbiji nakon 5. listopada 2000. učinjeni izvjesni pomaci k unapređenju manjinskih prava, ali više u normativnoj sferi nego li u realnom životu te da državna politika nije bila usmjerena na integriranje manjina u širu političku i ekonomsku zajednicu. Prema ocjeni Helsinškog odbora ono što Srbija mora hitno poduzeti kako bi se popravila situacija u Vojvodini je, između ostalog, da manjine uključi u proces ustavne rekonstrukcije, hitno donese izborni zakon, zakon o nacionalnim vijećima i antidiskriminacijski zakon, da na republičkoj razini formira ministarstvo za ljudska i manjinska prava da se aktivnije uključi u proces europskih integracija i uspostavi takvu autonomiju Vojvodine koja će najbolje odgovoriti njenim

kulturnim, historijskim i ekonomskim predispozicijama.

UPUTITI POZIV MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA: Ministar za ljudska i manjinska prava SiCG Rasim Ljajić u Bruxellesu je rekao kako je iznenađen oštrinom izlaganja političkih predstavnika Mađara i Hrvata iz Vojvodine koji su izni-

jeli najteže optužbe. Ljajić je u izjavama domaćim medijima ocijenio kako takve oštre poruke mogu ići na ruku jedino nacionalistima u većinskom narodu i nacionalistima među manjinama.

Ljajić je energično odbio optužbe da Vlada svjesno i namjerno krši ljudska prava u SiCG: »Nikada ne bih bio ministar

kao pripadnik manjine u vladi koja na bilo koji način krši ljudska i manjinska prava. To bi za mene bilo apsolutno neprihvatljivo. Niti jednog dana ne bih sjedio u ministarskoj fotelji da država koju predstavljam krši ili reducira prava manjina.«

Ministar Ljajić kaže kako će SiCG pozvati sve međunarodne organizacije da posjete Vojvodinu.

»Nemamo razloga bilo što skrivati. Jedin argument za nas bit će istina i transparentnost u čitavom procesu, uvažavajući realne potrebe i interese mađarske i ostalih manjinskih zajednica u Srbiji i Crnoj Gori«, rekao je Ljajić.

Dodao je kako će beogradske vlasti informirati međunarodnu zajednicu o realnom stanju u Vojvodini.

»Moramo krajnje trezveno reagirati, spustiti loptu, učiniti ono što smo već djelomice učinili u Bruxellesu, a to je da informiramo međunarodnu zajednicu o realnom stanju, nijednog trenutka ne minimizirajući probleme«, rekao je Ljajić.

Predsjednik Odbora za europske integracije Srbije i Crne Gore dr. Oliver Dulić osvrnuo se u Bruxellesu na političke aspekte donošenje Rezolucije i posljedice

viti sa svojim praćenjem situacije u Vojvodini, naročito u pogledu sadržaja i principa Sporazuma o stabilizaciji i asocijaciji, zah-tijevajući redovite konzultacije s Komisijom i Savjetom tijekom ovoga postupka.

Europski parlament potvrdio je u Rezoluciji svoju spremnost da upotrebi proračunska ovlaštenja, kako da bi pomogao, tako i da bi izvršio pritisak na Srbiju i Crnu Goru u poticanju poštovanja fundamentalnih ljudskih prava i sloboda. Parlament je pozvao vlasti u Republici Srbiji i Srbiji i Crnoj Gori da ponovno uspostave autonomiju Vojvodine koju je ona uživala sve do 1990. godine i da ponovno uspostave stvarna ovlaštenja regionalnog Parlamenta Vojvodine na polju obrazovanja i medija.

Članovi parlamenta zahtijevaju od Komisije, Savjeta i Visokog predstavnika da pomno prate razvoj događaja u Vojvodini, obračunajući veću pažnju na visok sigurnosni rizik koji predstavlja uznemiravanje nacionalnih manjina u Vojvodini te stoga zahtijevaju da se u Vojvodinu pošalju promatrači EU.

Parlament je podsjetio Vladu RS i SiCG da principi slobode, demokracije i poštovanja ljudskih prava jesu temeljni elementi procesa Stabilizacije i asocijacije te da vladavina zakona predstavlja preduvjet za pristanak Europskog parlamenta da zaključi Sporazum o stabilizaciji i asocijaciji kao i za svaki budući partnerski odnos s Europskom zajednicom uopće.

Rezolucija o zaštiti multietničnosti u Vojvodini

Vlasti prozване zbog incidenata

Rezolucijom Europskog parlamenta o zaštiti multietničnosti u Vojvodini, izglasovanom 29. rujna ove godine, članovi Europskog parlamenta podržali su inicijativu koju je pokrenula Međuparlamentarna delegacija za odnose sa zemljama Jugoi-stočne Europe da se održi javna rasprava – saslušanje o situaciji u pogledu nacionalnih manjina i političkoj situaciji u Vojvodini. Javna rasprava je održana 14. listopada u Europskom parlamentu u Bruxellesu, na kojoj su svoje viđenje iznijeli kako visoki državni dužnosnici Srbije i Crne Gore, tako i pokrajinski dužnosnici i predstavnici hrvatske i mađarske nacionalne manjine u SiCG.

Rezoluciji od 29. rujna prethodila je Rezolucija od 16. rujna 2004. godine o uznemiravanju manjina u Vojvodini, zatim izvješće od 2. ožujka 2005. godine o misiji njegovog ad hoc izaslanstva za utvrđivanje činjenica koja je upućena u Vojvodinu i Beograd, te priopćenje Komisije od 12. travnja ove godine o spremnosti Srbije i Crne Gore da pregovaraju o Sporazumu o stabilizaciji i asocijaciji s Europskom unijom.

U Rezoluciji Europskog parlamenta se navodi kako se kršenja ljudskih i manjinskih prava u Vojvodini nastavljaju a da središnje i lokalne vlasti u Srbiji nisu uspjele privesti pravdi počinitelje činova

nasilja i uznemiravanja, te da nije učinjen nikakav pravi napredak u preobraćanju situacije glede pogoršavanja uvjeta za nacionalne i etničke manjine u Vojvodini, čime se ugrožava njihova budućnost u regiji. Također se navodi kako nije učinjen napredak niti u olakšavanju njihovog djelovanja na polju obrazovanja ili njihove zastupljenosti u javnoj administraciji sudstvu i policijskim snagama, niti garantiranju jednakog pristupa i jednakog tretmana pred sudovima i institucijama države na osnovi vladavine zakona, da Vlada Srbije nije osnovala dva komiteta koja bi se bavila pojedinačnim etnički motiviranim incidentima odnosno etničkim odnosima uopće, usprkos izjavama danim od strane predsjednika Koštunice u rujnu 2004. godine te da je Srbija i Crna Gora obvezna po međunarodnim i europskim konvencijama o ljudskim pravima osigurati njihovu punu primjenu kao uvjet za dalje napredovanje u pravcu integracije u EU.

Imajući sve to u vidu Europski parlament je ovom rezolucijom pozvao vlasti u Srbiji i SiCG da priznaju akte nasilja kao kaznena djela u skladu sa zakonodavstvom koje je na snazi te insistiraju na značaju momentalnog i uspješnog djelovanja kako se slični događaji ne bi ostavili pravno neriješeni i kako bi se spriječili u budućnosti. Parlament namjerava nasta-

koje ona može imati na društvo u SiCG.

»Rekao sam kako je društvo u SiCG prilično osjetljivo na ovakve stvari, čak u nekim elementima bolesno, i kako bi ovakve demonstracije nekorektnosti u interpretaciji stanja mogle dovesti do jačanja radikalnih snaga u Srbiji, te do slabljenja europskog bloka. Ukoliko se tako nastavi manjinama će se s druge strane pregovaračkog stola naći sugovornici koji će zbilja biti nacionalisti, te će nas tada predstavnici nacionalnih manjina poželjeti kao partnere u Srbiji«, rekao je Oliver Dulić. U svom izlaganju pred Europskim parlamentom osvrnuo se i na pojave za čiju je posljedicu smatrao donošenje Rezolucije, i to konkretno na aktualnu političku situaciju u Mađarskoj, te podnošenje kaznenih prijava protiv nekoliko građana mađarske nacionalne zajednice za kaznena djela u području kriminala.

»Naglasio sam kako problemi postoje, kako su oni posljedica duboke krize u našem društvu, zatim kako je činjenica da mi imamo mlade generacije koje su prilično destruktivne koje moramo pripremati za Europu, ali ovo svakako nije način na koji se rješavaju problemi. Sudski procesi protiv vinovnika incidenata moraju se završiti, jer bi u protivnom to ohrabrilo druge da ulaze u sukobe. Država mora ispu-

njavati svoje obveze jer se tako gradi kredibilitet države, ali se i manjine prije svega moraju okrenuti ka Beogradu, ka zemlji u kojoj žive, gdje se moraju rješavati još neriješeni problemi.«

NAJTEŽA OCJENA: Osvrćući se na govore predstavnika manjina, Dulić je istaknuo kako je najteža ocjena o položaju manjina iznesena u Europskom parlamentu ona kojom se tvrdi kako se za manjine malo uradilo od pada Miloševićeva režima.

Odbor za europske integracije SiCG bit će 5. prosinca domaćin izaslanstva Europskog parlamenta kada će se nastaviti rasprava o istoj temi, te posjetiti Vojvodina kako bi se gosti uvjerali u način kako manjinske zajednice funkcioniraju u Pokrajinu.

Pred europskim zastupnicima, vođanski premijer mr. Bojan Pajtić obrazložio je tvrdnju kako su incidenti u Vojvodini izuzetak, a ne pravilo u međuetničkim odnosima.

»U tom pogledu«, rekao je Pajtić, »Vojvodina se ne razlikuje od susjednih regija, jer su međunacionalni odnosi u njoj dobri i stabilni. Neželjeni ispadi se mogu povezati s visokim stupnjem nezaposlenosti, a u pojedinim slučajevima i s predizbornim aktivnostima nekih političkih stranaka, uključujući i manjinske«, rekao je Pajtić

objasnivši kako su ekscesi također posljedica pasivnosti policije, tužiteljstva i sudova, na čiji rad Pokrajina ne može utjecati, jer se radi o republičkim organima.

»Vlada Srbije mora pristupiti izradi Nacionalne strategije demokratske manjinske politike u Srbiji, a onda zakonodavnoj reformi u oblasti manjinske zaštite. Vlada Vojvodine je spremna izraditi ovu strategiju za teritoriju Vojvodine. Drugo, potrebno je preispitati praksu vijeća nacionalnih manjina, te donijeti poseban zakon koji bi utvrdio demokratski način izbora, ali i jasnije definirao nadležnosti ovih tijela. Treće, Izvršno vijeće AP Vojvodine, koje u svom sastavu ima Tajništvo za nacionalne manjine, osnovat će Vijeće za demokratsku manjinsku politiku.

Pajtić je obavijestio europske zastupnike kako pripadnici nacionalnih manjina u Vojvodini imaju apsolutno pravo na obrazovanje i odgoj na materinjem jeziku u institucijama predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i kako to pravo koristi preko 80 posto djece pripadnika nacionalnih manjina. Predočio je i kako manjinski kolektivi koriste pravo na potpuno i nepristrano informiranje na svojim jezicima jer AP Vojvodina financira izlaženje 17 manjinskih glasila, a Radio i Televizija Novi Sad emitira program na 8 jezika. ■

Predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća Józsa László

Poanta nije u brojanju incidenata

Predsjednik mađarskog nacionalnog vijeća Józsa László u Europskom parlamentu je predao aktualizirani spisak incidenata Saveza vojvođanskih Mađara koji se temelji na novinskim izvješćima jer, kako je kazao, MNV se ne bavi prikupljanjem posebnih podataka u smislu nekog istraživačkog tijela a sama novinska izvješća su dosta rečita i dovoljno govore o tome da tih incidenata još uvijek ima. »Naravno i hvala Bogu nisu to oni najeklatantniji primjeri vršenja grupnog nasilja, međutim ta novinska izvješća svjedoče o tome kakvo ozračje vlada između većine i manjina« kazao je Józsa, te je istaknuo kako se »mora znati da poanta na ovom sastanku nije bila na brojanju incidenata nego je osnovna poruka bila da pojam vladavine prava u jednoj zemlji podrazumijeva efikasnu i hitnu reakciju vlasti na protivpravne događaje a zajednička je konstatacija bila da tu ima velikih problema. Premda se Ministar za ljudska i manjinska prava Rasim Ljajić pozivao na to da su kod nas sudovi i javna tužiteljstva po pravilu i u pogledu svih postupaka u velikom zaostajanju, što je samo po sebi točno, mi mislimo da trebamo imati u vidu da se tu radi i o jednom problemu možda izrazitije

društvene važnosti nego li su predmeti općeg kriminala. Ovdje je prisutan još jedan element a to je da kada je država mislila da treba reagirati brzo, kada je Miloševićev režim tako razmišljao, onda su prekršajni postupci bili izuzetno kratki i kazne su bile relativno rigorozne. Ali ti događaji su se odvijali u južnoj pokrajini kada su interesi srpskog naroda bili štice. Naravno meni ne smeta da je bilo čija sigurnost štice samo po sebi, već smeta to što se neko ne sjeti toga da procesne mogućnosti za hitnu interventnu reakciju države prema našem zakonu, ima pitanje je samo malo političke a malo i stručne volje da li će se brže reakcije zaista i provesti«.

Na naše pitanje u kojoj mjeri je bilo prisutno razilaženje u predstavljanju situacije u Vojvodini, od strane predstavnika hrvatske i mađarske nacionalne manjine i državnih dužnosnika SiCG, na što su upućivala novinska izvješća iz Bruxellesa, Józsa je kazao je to krivo proizišlo iz vijesti te da ministar Ljajić oštre ocijene nije iznosio protiv predstavnika hrvatske i mađarske nacionalne manjine već ih je ispoljavao kako prema europskom parlamentu tako i prema Komisiji odnosno Vladi EU, a posebno je bio oštar protiv mađarskih parla-

mentaraca prisutnih u Odboru za Jugoslaviju koja je bila domaćin rasprave. »To je bila politička polemika gdje je on nastojao ublažiti ocjene koje su se čule od europskih parlamentaraca a u njegovu »obranu« bi još rekao da je on posljednji koji bi htio zataškati to da nasrtaja na manjine ima jer je rekao da su brojke sekundarnog značaja i da postojanje ma i jednog incidenta predstavlja problem. Ono što je bila zajednička nota nastupa beogradskih reprezentata politike je u njihovoj ocijeni uzroka činjenice da su se ova pitanja našla na stolu u Bruxellesu. Tu su oni iznosili ocjene koje mi predstavnici manjina smatramo neprikladnim. Ocjena Olivera Dulića predstavnika parlamenta državne zajednice SiCG bila je da u osnovi te činjenice leže nastupi Jozsefa Kasze što je samo po sebi dosta iritantna ocjena. Mislim da »koku i jaje« treba postaviti u pravilan redoslijed jer u nedostatku ovakvih nasrtaja nastupa niti Jozsefa Kasze niti drugih mađarskih političara nije bilo a ukoliko bi gospodin Dulić i dalje ostao kod svojih ocjena to bi značilo da manjinski političari ne bi imali pravo reagirati na ono što se događa oko njih a to ipak danas nije moguće«. ■

Monitoring etničkih odnosa Centra za razvoj civilnog društva

Pasivan stav tužiteljstava ohrabruje počinitelje incidenata

Centar za razvoj civilnog društva iz Zrenjanina je neposredno pred javnu raspravu u Europskom parlamentu povodom stanja međuetničkih odnosa u Vojvodini objavio sažete rezultate višemjesečnog detaljnog monitoringa etničkih odnosa, tenzija i incidenata u Vojvodini, kako se navodi »u želji da pridonese produktivnijem tretiranju ovog pitanja«.

Najavljeno je da će rezultati monitoringa biti izloženi stručnoj kritici na okruglom stolu u Media Centru u Beogradu 2. studenog 2005. Monitoring je rađen od 1. travnja do 10. listopada 2005. na području Vojvodine, isprva s posebnim usredsređivanjem na općine Subotica, Kanjiža, Sombor, Novi Sad, Temerin, Bačka Palanka,

monitoringa »dovela je do znatnog smanjenja broja ovih incidenata. Posebno je vidljiva pojačana i poboljšana aktivnost policijskih organa i njihova saradnja sa organima Autonomne Pokrajine Vojvodine. Osnovni problem koji spriječava dalju stabilizaciju etničkih odnosa u Vojvodini jeste odsustvo adekvatnih reakcija pravosudnih organa. Predlaže se svim zainteresiranim da utječu na to kako bi tužiteljstva počela podnositi krivične prijave protiv počinitelja incidenata na nacionalnoj osnovi«.

REZULTATI: Prema ocjeni autora monitoringa »uopće uzev, broj etničkih incidenata u Vojvodini u promatranom periodu je znatno manji nego 2004. godine, mada još uvijek primjetno veći nego 2003. i ranijih

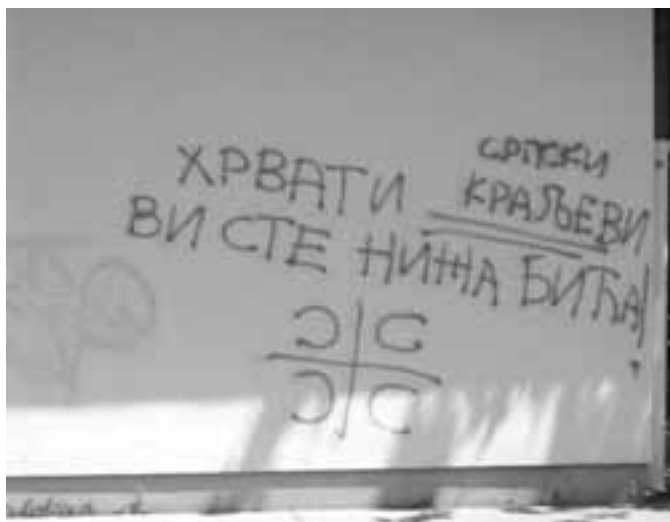
godina. Zapažena je tijesna suradnja policije Republike Srbije i Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine. Znatno aktivniji stav policije u toku posljednjih godinu dana, što uključuje i gotovo redovito podnošenje prijava protiv počinilaca etničkih incidenata, jedan je od dva najveća pomaka na bolje u posljednjih godinu dana. Drugi značajan pomak predstavljaju različite, često međusobno koordinirane, edukativne i propagandne aktivnosti tijela Državne zajednice Srbije i Crne Gore, Republike Srbije i AP Vojvodine, usmjerene na promoviranje interetničke tolerancije i poštivanje prava pripadnika nacionalnih manjina« navodi se u izvješću, kao i da su sve češći primjeri dobre prakse na planu prevazilaženja etničkih incidenata. U obrazloženju ovakve ocjene navodi se kako su »počinitelji incidenata u Bačkoj Palanci sudski kažnjeni. Pripadnici nekih nacionalnih zajednica prestali su biti predmeti napada. Ovo važi za etničke Rusine (koji su bili napadani 2004. godine u Đurđevu) i za etničke Slovence (čiji su objekti bili ugrožavani 2004. godine u Staroj Pazovi i Bačkoj Palanci). Posebno je pohvalno što su godinama ponavljane tuče između etničkih Srba i Slovaka u općini Beočin ove godine izostale pošto su počinio iz srpskog sela Susek prvi put osuđeni« ali se navodi i kako su se u Begeču i u Kulpinu ipak pojavili grafiti koji plaše lokalne Slovence, a prema podacima

iz Kisača, još uvijek se osjećaju posljedice relativno nedavnih čestih tuča etničkih Slovaka i Srba.

FIZIČKI NAPADI: Prema rezultatima monitoringa »različiti oblici fizičkih napada na pripadnike manjinskih zajednica znatno su malobrojniji nego ranije. Ipak su zabilježeni tuča mladeži i prijetnje lokalnim etničkim Mađarima i Hrvatima u selu Boka u općini Sečanj, tuča krajem svibnja na Paliću kod Subotice gdje je skupina Srba maltretirala skupinu Mađara, tražeći od njih da se presele u Mađarsku, tuča u Temerinu 11. lipnja zbog toga što je počinitelju smetalo što čuje mađarski jezik na javnome mjestu, u svibnju je teško pretučen etnički Mađar u Staroj Moravici, a prema iskazima dobijenim u Novom Slankamenu navodno još uvijek dolazi do tuča između etničkih Srba i preostalih etničkih Hrvata«.

U odnosu na pomenute incidente, smatraju autori, »treba razlikovati one kod kojih nije dokazano da je u pitanju etnička osnova fizičkih obračuna, ili je dokazano da se ne radi o etnički motiviranim incidentima, mada su počinitelji bili srpske a oštećeni mađarske nacionalnosti. Ovdje spadaju fizički napad na studente etničke Mađare u svibnju u Novom Sadu, premlaćivanje dvojice etničkih Mađara u Temerinu 10. lipnja 2005., kao i slučaj kada je krajem srpnja u Novom Miloševu grupa opasnih lica srpske nacionalnosti na silu izvukla iz kola i zatim pretukla etničkog Mađara iz istog mjesta«, te kada je pred kuću predsjednika najveće mađarske stranke u Vojvodini bačena bomba, gdje krivac nije pronađen, kao i slučajevi da kafedžije u Horgošu i Feketiću nisu htjele poslužiti etničke Rome zbog njihove nacionalne pripadnosti.

U pogledu provokacija na verbalnoj osnovi izvršenih usmjerenim putem, u izvješću su između ostalog pomenute nacionalističke provokacije nad djecom iz mjesta Boka u mjestu Sečanj sutradan poslije ranije pomenute tuče, upad pijanih Srba na zbor građana u Mužli u svibnju 2005. kada su negodovali što se na zboru u većinski mađarskom zrenjaninskom prigradskom naselju govori mađarskim jezikom, povici u Srijemskoj Mitrovici »Hrvate ćemo klati, Hrvaticе silovati«, verbalni napadi na preostale etničke Hrvate u Hrtkovcima u Srijemu, u Novom Slankamenu noću se čuju razni povici na nacionalnoj osnovi, psuje se mater hrvatska, a u Novom Sadu se saznaje za brojne verbalne provokacije upućene etničkim Mađarima zbog javne uporabe materinog jezika.

Zrenjanin, Stara Pazova i Žabalj da bi potom bio proširen i na niz drugih općina.

OSNOVNI PROBLEM: U objavljenim osnovnim privremenim zaključcima se između ostalog navodi kako su Intervencije Parlamentarne skupštine Savjeta Europe od 3. listopada 2004. specijalnog izvješća generalnog tajnika UN 19. listopada 2004., monitoring OEES (kraj listopada 2004.) i EU (početak veljače 2005.), izvješće generalnog tajnika Savjeta Europe od 16. prosinca 2004., posjeta visokog komesara OEES za nacionalne manjine Vojvodini 16. veljače 2005., izvanredno zasjedanje Komisije za Jugoistočnu Europu Europskog parlamenta 6. lipnja 2005., dovele do pozitivnih promjena vezanih kako za broj incidenata tako i za stav tijela vlasti prema njima.

»Takozvana internacionalizacija pitanja etničkih incidenata u Vojvodini u jesen 2004. godine«, kaže se u rezimeu rezultata

je i Crne Gore, Republike Srbije i AP Vojvodine, usmjerene na promoviranje interetničke tolerancije i poštivanje prava pripadnika nacionalnih manjina« navodi se u izvješću, kao i da su sve češći primjeri dobre prakse na planu prevazilaženja etničkih incidenata. U obrazloženju ovakve ocjene navodi se kako su »počinitelji incidenata u Bačkoj Palanci sudski kažnjeni. Pripadnici nekih nacionalnih zajednica prestali su biti predmeti napada. Ovo važi za etničke Rusine (koji su bili napadani 2004. godine u Đurđevu) i za etničke Slovence (čiji su objekti bili ugrožavani 2004. godine u Staroj Pazovi i Bačkoj Palanci). Posebno je pohvalno što su godinama ponavljane tuče između etničkih Srba i Slovaka u općini Beočin ove godine izostale pošto su počinio iz srpskog sela Susek prvi put osuđeni« ali se navodi i kako su se u Begeču i u Kulpinu ipak pojavili grafiti koji plaše lokalne Slovence, a prema podacima

PRIJETEĆI GRAFITI I POSTUPCI:

Među grafitima pretećeg ili uopće nacionalističkog sadržaja u izvješću se navode »oni u Zrenjaninu (u svibnju), 12. lipnja na zidovima Medicinske škole u Subotici gdje se Hrvati nazivaju »nižim bićima« i prijeti im se »klanjem«, anti-semitski grafiti i grafiti koji veličaju zločin u Srebrenici na više mjesta u Novom Sadu tijekom lipnja i srpnja, grafit s Palića sa sadržajem »Smrt Mađarima« (ispisan krajem srpnja na jednoj obiteljskoj kući), anti-hrvatski grafiti u Petrovaradinu, Gibarcu, Vrbasu, Slanku - menu i Kukujevcima« te se navodi kako su nevladine organizacije mladih u više mjesta u Vojvodini organizirale uklanjanje sa zida ovih i sličnih grafita.

U izvješću se navodi kako je »skoro svu - da gdje je vršen monitoring ustanovljeno kako postoji veća ili manja napetost između starosjedelačkog stanovništva (nezavisno od njegove etničke pripadnosti) i izbjeglica« te da je u općinama gdje su pripadnici etničkih manjina u većini u stanovništvu, poseban problem »otežana mogućnost uporabe jezika u službenoj komunikaciji s tijelima samouprave i uprave, bilo uslijed nepoznavanja jezika pripadnika manjinskih zajednica, ili uslijed nedostatka formulara«. Kao poseban problem navodi se i nacionalni sastav policije, dok je nacionalni sastav tijela uprave i samouprava približan nacionalnoj strukturi stanovništva Vojvodine.

Autori monitoringa navode kako je ukrajima gdje su pripadnici nacionalnih za-

jednica u većini na lokalnoj ravni (Kanjiža, Senta) ili gdje žive u većem broju (Teme - rin) uočena potpuna podvojenost omladine po etničkom principu, žive se »paralelni životi« i postoje etnički odvojene diskote - ke i kafići.

Nadalje se navodi problem nepriznavanja Rumunjske pravoslavne crkve, i stalni fizički napadi na pripadnike protestantskih crkava posebno na adventiste, u nizu mjesta u Vojvodini.

»Krajem lipnja je u Baču, s crkve u Plavnom, skinuta zastava Vatikana istaknuta zbog žalosti za papom Ivanom Pavlom II. Lokalni radikali su odbili optužbe da su oni skinuli zastavu.

U lipnju su predstavnici SRS izjavili da je »otac republičke ministarke poljoprivrede Ivane Dulić-Marković osnovao ogranak HDZ-a u Subotici«. U srpnju je radikalski vijećnik u Skupštini općine Novi Sad dijelio letak na kojem je uz ime ove ministarke bio nacrtan hrvatski nacionalni i državni simbol - šahovnica.

U rujnu su prefarbani svi nazivi na mađarskom jeziku na ulazu u mjesto Novi Itebej. 26. srpnja su nepoznati počinitelji na Kerskom groblju u Subotici izvadili drvene križeve i postavili ih u obliku piramide, okrenuvši ih naopako. Ovo je urađeno 5 dana prije praznika 'Proštenja sv. Ane' na ovom groblju, gdje se drže mise na mađarskom i na hrvatskom jeziku. U Kukujevcima se u crkvu i župni stan još uvijek ne može slobodno ući.

U Bečeju su, prema navodima udruženja

'Argus' iz Novog Sada, na Uskršnjoj nedjelji, u ranim jutarnjim satima nepoznate osobe razbile prozor iznad ulaza u katoličkoj cкви u centru naselja i u crkvu ubacile kantu za smeće.

STABILNO NEPOVJERENJE: Centar za razvoj civilnog društva je, realizirajući pored ovog monitoringa više drugih projekata na terenu, ustanovio da su interetnički odnosi u Vojvodini opterećeni nepovjerenjem, uz visoku etničku distancu, ali stabilni u danim okolnostima uz opadanje broja incidenata na etničkoj osnovi, te se zaključuje da je obzirom na iskustva iz ožujka 2004. godine, neophodno da pregovore o budućnosti Državne zajednice Srbije i Crna Gora i pregovore o budućnosti Kosova prati pojačan monitoring etničkih odnosa u Vojvodini.

Autori ocjenjuju kako se najveći uspjesi postignuti poslije intervencije međunarodnih organizacija odnose »na znatno efikasniji rad policije i na sve bolju koordinaciju tijela uprave na različitim razinama u cilju prevencije etničkih konflikata« te zaključuju kako »najveći problem ostaje pasivan stav tužitelj, što može ohrabriti eventualne počinitelje etničkih incidenata«. Poruka svim zainteresiranim za etnički mir u Vojvodini je »da se utječe da tužiteljstva počnu primjenjivati zakon, to jest da u skladu sa zakonom podnose krivične prijave protiv počinitelja incidenata na nacionalnoj osnovi«.

H. R.

Prosvjedni skup Mađara u Subotici

Probleme riješiti mirnim putem

U Subotici je 15. listopada, dva dana poslije rasprave o položaju manjina održane u Bruxellesu, održan prosvjedni skup zbog sporosti policije i pravosudnih tijela u rješavanju incidenata s nacionalnom pozadinom, čije su žrtve u najvećem broju slučajeva pripadnici mađarske nacionalne zajednice. Organizator mitinga bila je nevladina organizacija »Civilni pokret«, koja je okupila oko dvije stotine sudionika na središnjem subotičkom trgu u Subotici.

U ime »Civilnog pokreta« okupljenima se obratio Rudolf Kis, koji je istaknuo kako im je jedini cilj rješavanje problema mirnim putem, kako žele poštivanje njihovih ljudskih i manjinskih prava, a prema njegovim riječima, neefikasnost državnih tijela ostavlja dojam da državne institucije potiču atmosferu koja pogoduje izazivanju takvih incidenata.

Predsjednik Demokratske stranke vojvođanskih Mađara András Ágoston u svojem govoru istaknuo kako Mađari žele živjeti u miru sa Srbima, ali kako se moraju navici da Mađari ne predstavljaju njihovo vlasništvo, a polako i na to da su oni manjina Mađarske, članice EU, čiji položaj sada već valjda kontinuirano prati i Europska unija.

Okupljenima na subotičkom prosvjednom skupu obratili su se još i predsjednik Demokratske zajednice vojvođanskih Mađara Sándor Páll, koji je jedini govorio i na srpskom jeziku. Govorili su još predsjednik vojvođanskog Građanskog pokreta László Szabó Rác, nekadašnji predsjednik Ureda mađarske vlade za Mađare izvan granica Tibor Szabó, dok su između njihovih izlaganja pročitana pisma koja su sudionicima skupa uputili mađarski zastupnici Europskog parlamenta Zsolt Becsei i Péter Oros, te predsjednica Kontaktna skupine ovog parlamenta za jugoistočnu Europu Doris Pack. Prosvjedni skup u Subotici okončan je bez incidenata, intoniranjem mađarske himne. Dva dana kasnije RTS je objavila kako je Doris Pack u izjavi danoj Tanjugu demantirala da je podržala ovaj prosvjedni skup.

Savez vojvođanskih Mađara podržao je subotičku prosvjednu akciju i sedam točaka koje je »Civilni pokret« formulirao ali njegovi predstavnici nisu održali govor na samom skupu »budući da je nemiješanje u rad civilnih organizacija princip kojeg se Savez dosljedno drži«, navedeno je u priopćenju u kojemu se između ostalog ocjenjuje »posebno ohrabrujućim da mađarska mladež u Vojvodini preuzima na sebe sve one goruće probleme naše nacionalne zajednice s kojima se Mađari ove regije suočavaju. To je znak da naši mladi - buduća generacija i inteligencija - svoju budućnost, mogućnost duhovnog i gospodarskog blagostanja traže u svojoj domovini«.

Proslava 250. obljetnice doseljavanja veće skupine Bunjevaca (1686. -1936.) (1.)

Bački Bunjevci u jugoslavenskoj državi

*U političkoj praksi krajnji joj je cilj bilo približavanje i pripajanje Bunjevaca Srbima, odnosno jačanje fronte prema Mađarima i iredentističkim tonovima koji su dopirali iz Budimpešte, kao prijetećoj opasnosti za tu pograničnu regiju * Tragovi i posljedice mađarizacije još su se osjećali, a iz Beograda su snažno započeli puhati vjetrovi »srbizacije«*

Piše: Stevan Mačković

Časopis Klasje naših ravni posvećen 250. obljetnici

Povod za ovu proslavu bilo je obilježavanje obljetnice doseljavanja i nastanjivanja Bunjevaca u Subotici. Iako tragova o njihovoj postojanosti na ovim prostorima ima i u ranijim vremenima, velika skupina Bunjevaca, predvođenih franjevcima i domaćim vojnim vođama, dolazi 1686. Dva i pol stoljeća od toga događaja, postojanja Bunjevaca na ovim prostorima, zasluživala su dostojno podsjećanje. U konkretnim društvenim okolnostima Subotice i Kraljevine Jugoslavije ta će proslava prerasti okvire prisjećanja na ta davna vremena i poslužiti će kao prigoda da se organiziranjem velike manifestacije, uz sudjelovanje mnogobrojnih gostiju i lokalnoga bunjevačkog življa, iskaže i manifestira dugo potiskivano, zatumljeno, hrvatstvo Bunjevaca.

Da bi se jasnije shvatila sama proslava, mora se uzeti u obzir i pratiti nekoliko ključnih elemenata koji određuju tadašnji položaj subotičkih, odnosno bačkih Hrvata. Samo u tom cjelokupnom ozračju može se razumjeti djelovanje i uloga do tada već afirmiranoga bunjevačkog tribuna Blaška Rajića u pripremi i izvedbi te svetkovine.

ULOGA BUNJEVACA U PRIJELOM-NIM TRENUCIMA: Na prvom mjestu to da se taj dio hrvatskoga narodnoga korpusa, u nekoliko valova, od kojih je najveći bio upravo onaj 1686, naselio u Bačkoj i time ostao izvan teritorija povijesne hrvatske države. Sama ta činjenica što su tako bili zauzeli periferni položaj s obzirom na maticu hrvatskog naroda bitno će utjecati na cijelu potonju povijesnu sudbinu bačkih Bunjevaca i oblikovati ju.

I u to doba prožimanje bunjevtine i katoličanstva bilo je duboko i gotovo potpuno. Ono će se nastaviti i trajati tijekom idućih vremena. Crkva je uvijek bila najjače utočište Bunjevaca. Osim velike uloge koju je Crkva imala u svakodnevnom religioznom životu, svećenstvo je vodilo i usmjeravalo Bunjevce u nizu povijesnih događaja. Od misije koju su izveli bosanski franjevci u razdoblju tijekom XVI. i XVII. stoljeća, preko prosvjetiteljskog poleta nacionalnog preporoda koji u drugoj polovici XIX. stoljeća dobiva zamah zahvaljujući radu biskupa Ivana Antunovića i svećenika Paje Kujundžića, do angažiranja Blaška Rajića i biskupa Lajče Budanovića u društvenom životu u doba Kraljevine Jugoslavije.

Procesi asimilacije u okvirima Monarhije kao i Jugoslavije bili su permanentna

opasnost za očuvanje samosvojnosti te relativno malobrojne skupine. Nacionalno sazrijevanje i osvještavanje tog etnikuma, unatoč nekoliko uspona i uzleta, tijekom cijelog razdoblja Monarhije nije bilo završeno. To je uz druge činitelje uvjetovalo da su Bunjevci dočekali i sudjelovali u prijelomnim trenucima ulazaka u novu državnu zajednicu, prvo Kraljevinu Srbiju a zatim Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca, pomalo nesporno, uljuljkani u maticu »slavenskog« ujedinenja. A bez do kraja dovedenih i prepoznatljivijih, konkretnih rezultata na polju nacionalne afirmacije, bez atributa priznate nacije, samo s okvirima lokalnog imena — Bunjevci, pokazat će se to u nastupajućim godinama, oni su ostajali uskraćeni na polju svojega sveukupnog socijalnog postojanja i djelovanja.

NACIONALIZACIJA VOJVODINE: S formiranjem Kraljevstva (Kraljevine od 1921.) Srba, Hrvata i Slovenaca, reguliranje nacionalnog pitanja postavilo se u sam temelj svih potonjih problema i teškoća s funkcioniranjem nove državne tvorevine. Rješenjima koja nisu u potpunosti bila u skladu s danim društvenim realnostima, nego su ih čak u nekim elementima pokušavala potpuno previdjeti, nije se ni moglo očekivati više uspjeha. Ustavnim formuliranjem ideje o jednom južnoslavenskom narodu s tri partikularna plemenska imena, koje će od Šestosiječanjske diktature 1929. prerasti u »integralno jugoslavenstvo«, i svakodnevnom praksom potvrđivanja takvih načela, primjenom državne sile u raznoraznim oblicima, samo je jačala negativna reakcija na njih.

Aleksa Kokić

Od 1918. iz srpskih centara moći, koristeći se svim pogodnostima političko-upravno-administrativne nadležnosti, započela je »nacionalizacija« Vojvodine. Agrarna reforma i kolonizacija bile su naj-snažnije poluge u njezinu ostvarivanju. Za Bunjevce ona nije nosila nikakve dobiti, naprotiv. Osim gubitaka na gospodarskoj razini ta je »nacionalizacija« nosila goleme opasnosti za njih na društveno-političkom planu i u borbi za očuvanje samosvojnosti. U političkoj praksi krajnji joj je cilj bilo približavanje i pripajanje Bunjevaca Srbima, odnosno jačanje fronte prema Mađarima i iredentističkim tonovima koji su dopirali iz Budimpešte, kao prijetećoj opasnosti za tu pograničnu regiju.

Time će se oni u jugoslavenskoj Kraljevini naći pred novim iskušenjima. Tragovi i posljedice mađarizacije još su se osjećali, a iz Beograda su snažno započeli puhati vjetrovi »srbizacije«. Međutim, ti pokušaji su samo generirali i izazivali otpore koji će tražiti i s vremenom nalaziti putove da se artikuliraju. Pristajanje uz vladajuće političke struje još je i nalazilo odjeka u nekim bunjevačkim krugovima, ali identifikacija sa srpskom nacionalnom ideologijom, utemeljenoj na pravoslavlju, nije imala šanse za uspjeh. Unatoč tomu što je administracija Bunjevce u mnogim slučajevima stavljala i statistički svrstavala u kategoriju »katolički Srbi«, bio je iznimno malen broj onih koji su se tako i javno deklarirali. Zato je znatno veće uspjehe požela blaža akcija — da Bunjevci ostanu vezani za

Blaško Rajić

svoje regionalno ime, ali što dalje od bilo kakvih veza s prohrvatskim elementima.

MOST DA BI SE PO NJEMU GAZILO: »Isticanje Hrvatsva u Subotici nije godilo ni Srbima ni vladinim krugovima. Oni su htjeli da Bunjevci i nadalje ostanu Bunjevci i da budu most između Srba i Hrvata za stvaranje Jugoslavenstva. Međutim Bunjevci su vidjeli da od njih hoće da naprave most zato da gaze po njemu.« S druge strane, znatno slabija, prema uložnim sredstvima a i zbog činjenice da je bački

teritorij u administrativnoj podjeli bio podređen upravi iz Beograda, bila je ona nacionalna akcija sa strane Hrvatske. Tako je još početkom dvadesetih godina i broj Bunjevaca koji su manifestirali svoje hrvatstvo bio samo poput vrha ledenog brijega. Ta nacionalna inertnost Bunjevaca može se objasniti i snažnim tradicionalističkim mehanizmima koji su utvrđivali i okoštavali samu izvornu pripadnost bunjevačkom imenu, nasuprot neizgrađenim mehanizmima formiranja nacionalne svijesti o pripadnosti jednom narodu sa svim atributima koje on nosi sa sobom, koji po pravilu nastaju i djeluju samo uz određene socijalne preduvjete, dostignute kulturne, gospodarsko-ekonomske, političke i druge standarde. U uvjetima s početka dvadesetih godina, kada su golemu većinu bunjevačkog stanovništva činili slabo ili gotovo nikako obrazovani poljoprivrednici, rasuti po salašima, uz malen broj ostataka zemljišne aristokracije i veleposjednika, a s iznimno tankim građanskim slojem i malobrojnou inteligencijom, neprofiliranim političkim vodstvom, preduvjeti i šanse za dominantnu prevagu hrvatske opcije, ali i njezinu neutralizaciju, utjecajima dirigiranim iz Beograda, bili su vrlo slabi. No, prilike će se promijeniti pa će s ulaskom u treće desetljeće opredijeljenost i vezanost Bunjevaca za hrvatstvo postati faktor s kojim su svi morali računati.

Nastavit će se

Matija Evetović

Ive Prčić

Goran Masnec, direktor predstavništva Hrvatske gospodarske komore u Beogradu

Stare tvrtke, na staro tržište

Sve intenzivnija gospodarska suradnja RH i SiCG Zemlje s prostora bivše SFRJ ostale i dalje najbliži vanjsko-trgovački partneri* Inicijativa hrvatskih tvrtki na srpskom tržištu je puno jača, dok srpske tvrtke opreznije kroče na hrvatsko tržište* Hrvatske tvrtke usmjerene ka vojvođanskim poduzećima, kao najkvalitetnijim i najbolje očuvanim* U novoj gospodarskoj suradnji sve podređeno ekonomskoj računici, nacionalnost za nove ulagače nije bitna*

Razgovor vodila: Dušica Dulić

Današnja Hrvatska gospodarska komora (HGK), organizirana je u skladu s novim Zakonom iz 1991., te nastavlja gotovo dva stoljeća dugu tradiciju komorske opstojnosti na hrvatskim prostorima. HGK s mrežom Županijskih komora treba biti glavna nacionalna organizacija u promociji i povezivanju hrvatskoga i svjetskog gospodarstva, a ona je neprofitna javno-pravna stručna asocijacija koja služi poslovnoj zajednici s ciljem jača-nja i promicanja gospodarskog rasta u Hrvatskoj. U HGK djeluje središnjica sa 9 sektora, 5 centara, 42 stručna udruženja, 73 grupacija te 21 zajednica. Po regionalnom načelu ustrojeno je 19 županijskih komora i Komora Grada Zagreba. U skladu s potrebama širenja tržišta Komora je osnovala 5 predstavništva i 2 poslovnice predstavništva u inozemstvu. Jedno od tih predstavništava nalazi se i u Srbiji, u Beogradu.

HR: Od kada u Beogradu djeluje predstavništvo Hrvatske gospodarske komore i čime se ono konkretno bavi?

Hrvatska gospodarska komora je 2000. godine organizirala prvi kolektivni nastup gospodarstvenika iz Hrvatske u Srbiji. Tada je došlo oko 350 hrvatskih tvrtki s oko 500 poslovnih ljudi i to je bio početak gospodarske suradnje Republike Hrvatske sa Srbijom. Ubrzo nakon toga mi smo vidjeli da postoji potreba da otvorimo predstavništvo, a prije toga smo već imali slično iskustvo, jer HGK od ranije ima i svoje predstavništvo u BiH, u Sarajevu, s podružnicama u Mostaru i Banja Luci, te predstavništva u Bruxellesu i Prištini.

Tako je u siječnju 2002. godine otvoreno predstavništvo HGK u prostorijama Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, a nakon godinu dana, kada se opseg posla naglo proširio, prebacili smo se u nove prostorije u kojima se i danas nalazimo.

Iz godine u godinu kako rastu gospodarska suradnja i robna razmjena tako rastu i različiti upiti i angažmani predstavništva. Danas nas u Predstavništvu radi petero.

Zadatak predstavništva je da na neki način servisira prije svega hrvatske tvrtke, a stoji na usluzi i srpskim tvrtkama. Riječ je o odgovaranju na upite tvrtkama, davanju potpore pri organiziranju nastupa hrvatskih tvrtki na određenim sajmovima, itd. To je jedan široki dijapazon, pa mi tako kroz

svoje aktivnosti pokrivamo kompletno gospodarstvo Republike Hrvatske. Na području Srbije HGK godišnje organizira šest do osam sajмова u dva grada, Beogradu i Novom Sadu.

HR: Imate li točan uvid u to koje tvrtke iz Republike Hrvatske imaju svoja predstavništva u Srbiji ti koje su redoviti izvoznici na ovo tržište?

Prema našim istraživanjima u Srbiji je registrirano oko stotinjak hrvatskih tvrtki kćeri ili predstavništava. Mi procjenjujemo da ih je oko 90 posto aktivno, neke su s manjim opsegom poslovanja, tj. čekaju trenutak da se aktivnije uključe na ovo tržište. Na razini Komore nemamo najpreciznije podatke o tome tko su najveći izvoznici iz Hrvatske, ali prema nekim robnim grupama i razgovorima s ravnateljima tvrtki saznajemo kako su značajnije tvrtke iz domena prehrambene industrije »Podravka«, »Kraš«, »Badel«, zatim Tvornica duhana »Rovinj«, iz područja proizvodnje nafte i naftnih derivata INA petrokemija, itd.

HR: Raspolažete li podacima koje tvrtke iz Srbije su redoviti izvoznici na hrvatsko tržište i za čije proizvode postoji najveće zanimanje?

Srpske tvrtke nekako opreznije kroče na hrvatsko tržište. U nekoliko smo navrata tražili informacije od Veleposlanstva Srbije i Crne Gore u Zagrebu koje tvrtke su redoviti izvoznici u Hrvatsku, no, rekli su nam da tek stvaraju bazu podataka tako da nemamo precizne podatke. Mislim da se za sada radi samo o nekoliko tvrtki, no, nemamo provjerene informacije. Nagli je trend razvoja gospodarske suradnje, osobito s hrvatske strane.

inicijativa hrvatskih tvrtki je puno jača, teško se roba prodaje za novac, pa se prema tome pronalazi način da se kompenzira proizvodima, što Hrvatskoj odgovara jer joj nedostaju određene sirovine, kako industrijske tako i poljoprivredne, te je stoga tržište SiCG za Hrvatsku vrlo važno.

HR: Možete li nam kroz proteklih desetak godina predstaviti razvoj robne razmjene Hrvatske i Srbije i Crne Gore, te reći kakav je trend posljednjih godina?

Robnu razmjenu smo u Hrvatskoj gospodarskoj komori počeli pratiti 1997. godine. Tada je izvoz Hrvatske na ovo tržište bio 20

Zgrada u Beogradu u kojoj se nalazi predstavništvo Hrvatske gospodarske komore

milijuna a uvoz 7 milijuna, 2000. godine došli smo na izvoz 294 milijuna, a uvoz 40 milijuna. Prema podacima za razdoblje siječanj – kolovoz, izvoz Hrvatske je bio 236 milijuna, a uvoz 132 milijuna. Indeks je u ovih osam mjeseci u odnosu na osam mjeseci prošle godine u izvozu bio 147, a u uvozu 164. To su veliki pokazatelji.

Najveći je rast nastao 2000. godine, poslije boravka većeg hrvatskog gospodarskog izaslanstva u Srbiji, te nakon potpisivanja Ugovora o slobodnoj trgovini. Tendencija robne razmjene je svakako pozitivna.

HR: Koje područje gospodarstva je nositelj najvećeg dijela razmjene?

Kada govorimo o Hrvatskoj, ako se u obzir uzme izvoz, najviše je zastupljena naftna industrija, proizvodnja cigareta, stakla, ambalaže i lijekova, te prehrambeni artikli, dok su u uvozu najviše zastupljeni proizvodi od željeza, zatim različita ulja od sunčokreta i soje, te također prehrambeni proizvodi.

HR: Do koje je mjere uređena zakonska regulativa

između Hrvatske i Srbije u području gospodarstva i što bi se tek trebalo definirati u cilju uspostave kvalitetnije i otvorenije gospodarske suradnje?

Ono što je važno za sam početak, te što je pridonijelo velikom skoku robne razmjene između dvije države, to je potpisivanje Ugovora o slobodnoj trgovini na razini Srbije i Crne Gore, zatim sporazum o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i uzajamnom poticanju i zaštiti stranih ulaganja, te ugovor o međunarodnom cestovnom prometu. Normalno je da susjedne zemlje imaju puno međusobnih sporazuma. Hrvatska sa Slovenijom ima četrdeset potpisanih sporazuma, svakako, nisu svi vezani za gospodarstvo. Hrvatskoj je još važno da se u što skorije vrijeme potpišu ugovori o veterinarskoj i fitopatološkoj suradnji te ugovor o zračnom prometu. Smatram da bi ti ugovori pridonijeli poboljšanju i unapređenju daljnje robne razmjene dviju zemalja.

HR: Postoje li trenutačno neke formalne zapreke koje na neki način ograničavaju robnu razmjenu ove dvije susjedne zemlje?

Ne, nema. Postoje problemi oko usklađivanja teksta nekih ugovora, jer se

traži suglasnost srpske i crnogorske strane, i nažalost uvijek nam se događa da jedna strana nije zainteresirana, pa dolazi do nekih problema. Ipak, za sada, nekako to ide. Naši gospodarstvenici su priznajem dosta žilavi i izdržljivi jer su shvatili da im je ovo tržište veoma značajno, te ih ti problemi nisu pokolebali u njihovu nastupu i dolasku na ovo tržište. Za gospodarsku će suradnju biti izuzetno važno i rješavanje konačnog statusa Kosova, te državne zajednice Srbije i Crne Gore.

HR: U koje zemlje Republika Hrvatska najviše izvozi svoje proizvode?

Zemlje s prostora bivše Jugoslavije neka su najbliži i zajednički vanjsko-trgovački partneri, pa ni Hrvatska od toga puno ne odstupa.

Hrvatskoj su najvažniji vanjsko-trgovački partneri u izvozu Italija, zatim Bosna i Hercegovina, Njemačka, Austrija, pa Slovenija. U uvozu su joj također najveći Italija, Njemačka, Rusija, Slovenija, te Austrija. Kad se gleda bilanca vanjske trgovine,

Hrvatska samo s Bosnom i Hercegovinom, te Srbijom i Crnom Gorom ima pozitivnu platnu bilancu.

HR: Proces privatizacije još je uvijek aktualan u Hrvatskoj, a osobito u Srbiji i Crnoj Gori. Imate li podatke koliko su tvrtke u Republici Hrvatskoj privatizirali poduzetnici iz Srbije, te obrnuto?

U Hrvatskoj se nažalost ne mogu dobiti točni podaci o tome koliko je tamošnjih poduzeća privatizirano od strane tvrtki iz Srbije i Crne Gore. Rade se neke određene liste, ali nemamo egzaktno podatke.

U Hrvatskoj i Sloveniji privatizacija je počela istodobno, u Bosni i Hercegovini nešto kasnije, zatim u Makedoniji, te potom u Srbiji i Crnoj Gori. Tvrtke u Hrvatskoj su uglavnom prebrodile takozvane dječje bolesti i shvatile kako ili će biti kupljene od stranih kompanija, ili će se morati širiti na okolna tržišta. Normalno, najlakše je otpočeti širenje tržišta u susjednim zemljama, u zemljama članicama bivše Jugoslavije. Ta se tržišta najbolje i

poznaju, poznaju se i poslovni partneri iz prijašnjih razdoblja, tako da je to i logično. Od značajnijih to su: »Agrokor«, »Nexe« grupa, »Lura«, »M profil«. Ove tvrtke su već stigle na ova područja, a planiraju se i dalje širiti. Te tvrtke spadaju i u red ne samo najvećih u Hrvatskoj, nego su takve akvizicije već izvršile i u Bosni i Hercegovini.

HR: Nedavno smo bili svjedoci novinskih naslova poput: »Hrvati kupuju Vojvodinu«. Koliko su se hrvatske tvrtke više usmjerile ka vojvodanskim tvornicama u odnosu na one iz drugog dijela Srbije, te kako komentirate takve novinske napise?

Ovdje u Srbiji sve se događa otprilike u dva grada u kojima je najveća kupovna moć. To su Beograd i Novi Sad. No, treba pogledati i segmente privatizacije. »Agrokor« zanima prehrambena industrija tako da je posve logično što se više-manje okrenuo Vojvodini, a »Nexe grupa« je našla dvije zanimljive tvrtke na području Vojvodine i jednu u središnjoj Srbiji.

U Vojvodini su ipak i ostale najkvalitetnije tvrtke, tu je bilo najmanje problema s štrajkovima i stečajevima, a sve je to pridonijelo tome da se tvrtke iz Hrvatske odlučuju prije svega za Vojvodinu.

Što se tiče napisa, »Hrvati kupuju Vojvodinu«, i sličnih, mnogi ne znaju da vojvodanska poduzeća kupuju samo te dvije tvrtke iz Hrvatske. Mislim da je to samo napis koji nije dobronamjeran.

HR: Što Vojvodani, te tako i brojni mali i srednji poduzetnici Hrvati na ovim prostorima, mogu dobiti time što im tvrtku u okruženju otkupe poduzeća iz Hrvatske?

Nadam se da će imati koristi od toga. Meni je misao vodilja kao direktora ovog predstavništva HGK da se na neki način stupi u kontakt s dijelom Hrvata na ovim prostorima koji se bave gospodarstvom. Vodio sam nekoliko razgovora s Gospodarskim odjelom koji djeluje pri DSHV-u, te bio na nekoliko sastanaka koje je poduprla HGK. Postoje i inicijative da se putem HABORA— novi ulagači iz Hrvatske zainteresiraju za zajednička ulaganja s Hrvatima ovdje. Za to su naravno potrebna određena financijska sredstva, to svakako nije lako, no, HABOR je donio odluku na razini ministara gospodarstva, poljoprivrede, predsjednika Hrvatske gospodarske komore i potpredsjednika za gospodarstvo da će poduprijeti takve akcije koje idu u prilog

Renomirane hrvatske tvrtke vraćaju se na tržište SiCG

da se zajedno ulaže, a koordinator svega toga će biti Hrvatska banka za obnovu i razvitak čija je uloga kreditirati i dati garancije za hrvatska ulaganja u inozemstvo i suradnju. Mi očekujemo inicijativu s ove strane, jer ukoliko nje ne bude bilo i realizacija će biti slaba. Hrvatska je država je prepoznala kako treba ovdje potaknuti i gospodarstvo koje je na neki način garancija za opstojnost Hrvata na ovim prostorima. Mi ćemo tu u svim oblicima pomoći, bilo u povezivanju, bilo u promociji, i što se toga tiče naša su im vrata uvijek otvorena. Napravili smo i jedan gospodarski imenik gospodarstvenika s područja između Subotice i Sombora, te iz okolice Rume, u kojima imamo popis nekih četrdesetak samostalnih gospodarstvenika, bilo da su to obrti ili tvrtke, i mi ih onda povezujemo s novim ulagačima.

HR: Hrvati u Vojvodini su u značajnom broju poljoprivrednici, voćari i vinogradari, te stočari. Kakve su njihove mogućnosti da svoje proizvode plasiraju na hrvatsko tržište, budući da nam je svima poznata velika razlika u cijeni prehrambenih proizvoda?

U predstavništvu Hrvatske gospodarske komore u Beogradu svakako im možemo pomoći. Možemo im dati popis hrvatskih tvrtki koje se bave uvozom, a zatim ih povezati. Ono što ljudi trebaju znati da moraju zadovoljiti određene kriterije, i to prije svega količinu, rok isporuke i cijenu. Poslije toga nema problema. Unutar Hrvatske postoje problemi oko plasmana proizvoda jer nam nedostaju veletržnice, hladnjače i drugo. No, za suradnju s Hrvatima iz Vojvodine smo vrlo otvoreni. Očekuje se u skorašnje vrijeme dolazak još nekih hrvatskih trgovinskih lanaca na ovo područje, npr. Pevec, Getro... Neki već razmišljaju o kupovini zemljišta, a vrlo bi važno bilo da ti proizvođači, kad krene izgradnja tih objekata, stupe s njima u kontakt.

HR: Neke velike tvrtke su već stigle na ove prostore, a neke tek najavljujete. Pretpostavljam da vam je poznato da je u ovoj zemlji velika neuposlenost, a sudbinu u velikoj mjeri dijele i Hrvati s ovih prostora. Mnogi su od prvih najava dolaska hrvatskih tvrtki u ovo okruženje očekivali i mogućnost konačnog upošljavanja. Što oni mogu očekivati?

Predstavništvo Hrvatske gospodarske komore u Beogradu redovito dobiva CV-e

Hrvata s ovih prostora koji su zainteresirani za upošljavanje u tim novim tvrtkama. Znamo da je neuposlenost veliki problem. Moram priznati, da mi se do sada samo jedna hrvatska tvrtka obratila zainteresirana za djelatnike. Danas je sve podređeno ekonomskoj računici i nacionalnost nije toliko bitna. Kao drugo, sve su to tvrtke koje su još u ranijem razdoblju na ovim prostorima imale direktore svojih tvrtki ili trgovačke putnike, neki od njih su se vrlo konkretno ponijeli prema poduzeću u kojemu su prije radili, čuvali su imovinu, te su danas našli svoje mjesto u istoj kući. Ne treba zaboraviti da ovo područje hrvatskim tvrtkama nije nepoznato, u stvari riječ je o povratku na staro, tako da je teško sugerirati nekome djelatnike kroz nacionalnost. Najčešće firme djelatnike i rukovodstvo svojih ispostava nalaze putem svojih kanala, a vrlo, vrlo rijetko se obraćaju za sugestiju veleposlanstvu ili nama.

HR: Kako se odvija proces rješavanja statusa imovina poduzeća koje su nakon rata i raspada

SFRJ ostale izvan nove matične države?

Što se tiče tih zaostalih imovina, još i danas nisu otpočeli neki konkretni pregovori vezani za rješavanje tog problema. Tu ima različitih razmišljanja, s obzirom na različiti status nekih poduzeća. Znamo da ih je bilo i privatnih i društvenih, neka imovina je prodana, neka srušena. To svakako neće brzo i bezbolno ići, a trebat će i dosta vremena. Države se tek trebaju dogovoriti kako će to rješavati. Hrvatska ima iskustvo tih sporazuma sa Slovenijom i Bosnom i Hercegovinom. Za rješavanje tog problema sa Srbijom i Crnom Gorom model još nije određen.

Što se tiče imovine hrvatskih firmi u Srbiji, Srbija uglavnom nije dala mogućnost njihove privatizacije, što je za hrvatske firme bilo povoljnije.

Mi, s hrvatske strane, jedan smo dio srpske imovine prodali, jedan dio dali na uporabu, a dio nismo. Mislim da se to u skori je vrijeme neće riješiti. Takve stvari se rješavaju dugo.

Okrugli stol posvećen nacionalnom izvješću o humanom razvoju u Srbiji

Snaga različitosti

Piše: Dragana Popov

Utorak, 18. listopada na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu održana je prezentacija nacionalnog izvješća o humanom razvoju, »Snaga različitosti« u Srbiji, danas, koje je pokrenuo »Program Ujedinjenih nacija za razvoj« (UNPD) – globalna razvojna mreža UN koja radi na poboljšanju kvalitete života ljudi širom svijeta, ne samo ekonomski već i kulturološki i socijalno, sa ciljem da se promovira i razvija multikulturalnost i različitost. Pore UNPD-a u sačinjavanju izvješća učestvovali su Ekonomski institut i Centar za ljudska prava iz Beograda. Početkom 90-tih Ujedinjene nacije su postavile novi koncept mjerenja Društvenog proizvoda po glavi stanovnika koji su nazivali »Indeks humanog razvoja« (HDI) koji se sastoji od tri mjerne komponente: kvaliteta dugog i zdravog života, razina obrazovanja i kao treći parametar životni standard zasnovan na razini kupovne moći stanovnika.

Program za razvoj UN sprovodi u 166 zemlje svijeta pod općim nazivom »Milenijski ciljevi razvoja« čiji je osnovni cilj smanjenje siromaštva u svijetu. Svaka od 166 članica UNPD tijekom godine podnosi izvješće koje se temelji ne samo na pregledu situacije i stanja u državi već i ima za cilj da pokaže politiku države, te mjere koje država primjenjuje u tom cilju. Kao član ekspertske grupe koja je sačinila izvješće i kao Tajnik pokrajinskog tajništva za upravu, propise i nacionalne manjine, *Tamás Korhecz*, istaknuo je kako se politika UNPD-a i politika Pokrajinske vlade ne sukobljavaju već tijeku u istom pravcu, sa istim ciljevima, a to je da se unaprijedi suživot stanovništva u Srbiji koja i višena nacionalnoj Vojvodini. »Srbija je primjer izrazito multikulturalnog prostora gdje se prožimaju utjecaji istoka i zapada iz čega je proistekla sadašnja multikulturalnost, koju ne treba historijski istraživati već treba raditi na poboljšanju međunarodnih odnosa«, kazao je Korhecz. Po njegovim riječima u Srbiji se vodi pozitivna i afirmirajuća politika kojom se zakonski potpuno priznaju različitosti, međutim istraživanje pokazuje da javno mnijenje ima negativni stav prema različitostima. »Ljudi različitih nacionalnih zajednica godinama žive zajedno ali jedni o drugima ne znaju ništa. Zato vojvođanski identitet, ko-

ji je prihvatljiv i većinskom i manjinskom stanovništvu, treba jačati, on je važan kohezivni faktor i kojim ćemo smanjiti konflikte na nacionalnoj osnovi«, istaknuo je Korhecz i dodao da kroz projekt »Afirmacija multikulturalizma u Vojvodini« koji je pokrenula pokrajinska vlast upravo se radi na jačanju tog integrativnog faktora među stanovništvom.

»U Srbiji su provedena dva istraživanja

dobiven je Indeks humanog razvoja koji je za Srbiju (mjeri se od 0 do 1) je 0,772, za Beograd je 0,826, za centralnu Srbiju je 0,738, a za Vojvodinu 0,768. Profesor *Jurij Bajec* s Ekonomskog instituta u Beogradu izrazio je čuđenje zbog malih razlika veličine Indeksa između Vojvodine i centralne Srbije jer je, kako je rekao, intuitivno očekivao veći indeks u korist Vojvodine. »Slika da je Vojvodina mnogo razvijenija u

Jačati vojvođanski identitet, prihvatljiv i većinskom i manjinskom stanovništvu: *Tamás Korhecz*

sredinom 90-tih, ali su zbog političke situacije prekinuta da bi se ponovo pristupilo istraživanju 2004. godine, sa akcentom na raznolikosti populacije u Srbiji, različitost kulture, vjere, jezika, te geografska, spolna, generacijska različitost koje nude sliku države koja posjeduje višestruka bogatstva ali i brojne izazove za budućnost«, kazao je *Radomir Burić* iz UNPD. Burić je objasnio da UNPD nije izoliran projekt već kontinuiran, kojim se utvrđuje koji su uvjeti neophodni da bi se dogodio humani razvoj. Po njegovim riječima Europska unija je svoj mir i prosperitet izgradila na uzajamnom priznavanju vrijednosti naroda sa različitim kulturama, vjerama i jezicima i to nakon vjekova međusobnih ratova, a da Srbija sa svim svojim multikulturalnim historijskim naslijeđem kao i sadašnjošću ima mogućnost da i dalje doprinosi tom procesu razvoja. Na osnovu istraživanja

mjeri Indeksa humanog razvoja od centralne Srbije, istraživanje je pokazalo da je nije točna«, kazao je Bajec. Inače razvijene države imaju Indeks do 0,9, a ni jedna nema 1. ■

Radni sastanak u Srijemu

U subotu, 22. listopada održat će se radni sastanak čelnštva Hrvatskog nacionalnog vijeća sa čelnicima šest hrvatskih udruga u Srijemu. Kako je predsjednik HNV-a *Josip Pekanović* najavio razgovori će se voditi o aktivnostima u hrvatskoj zajednici u Srijemu. Radni sastanak će se održati u Novom Slankamenu u prostorijama HKPD-a »Stjepan Radić«, s početkom u 17 sati.

Zajedničko priopćenje za javnost Josipa Z. Pekanovića i Laze Vojnić Hajduka

Dobronamjerne inicijative su od velike koristi

Ured HNV-a, danas, 17. listopada 2005. godine, dostavljen je dopis iz DSHV-a, a u privitku se nalaze zaključci sa sjednice vijeća DSHV-a od 7. listopada 2005. godine.

Budući da je sadržaj zaključaka u spomenutom privitku već poznat javnosti (nalazi se u »Hrvatskoj riječi« br. 140 od 14. listopada 2005. godine, a objavljen je i komentiran na Radio Subotici na programu redakcije na hrvatskom jeziku), ovom prigodom ne želimo ponavljati već poznato našoj javnosti, nego u povodu toga izjavljujemo sljedeće:

Predsjednik HNV-a i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a pozdravljaju aktivnosti i nastojanja DSHV-a koja su od interesa za čitavu zajednicu. Svaka dobronamjerna inicijativa i primjedba na rad HNV-a je od velike koristi za stvaranja kritične mase svijesti o provedbi zacrtanih i prihvaćenih planova i programa.

Zaključci sa sjednice vijeća DSHV-a od 7. listopada 2005. godine držimo da se takve naravi i čelnici HNV-a nemaju na te zaključke nikakve primjedbe.

Svaka naša hrvatska institucija je potpuno autonomna u svom radu pa tako i u donošenju zaključaka, a isto tako i svaki pojedinac može, a mi bismo rekli i obavezan je svojim sugestijama i primjedbama dati svoj doprinos u funkcioniranju Hrvatskog nacionalnog vijeća, krovne organizacije Hrvata u SiCG. U takvom ozračju i čitamo spomenute zaključke. Mislimo, također, da javnosti nije potrebno naglašavati kako HNV nije udruga građana niti stranačka organizacija i da ne treba biti prepuštena improvizacijama, nego je to ustanova stvorena temeljem posebnog Zakona i potvrđena od državnih tijela. Svaka odluka koja je donesena na sjednici Vijeća ili na sjednici Izvršnog odbora HNV-a je objavljena u sredstvima javnog priopćavanja

pa je na taj način ostvarena potpuna transparentnost za sve članove naše zajednice.

Posebice želimo naglasiti, HNV i Izvršni odbor HNV-a može i treba funkcionirati samo temeljem Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, Statuta, Poslovnika, Pravilnika HNV-a, koji su prihvaćeni na sjednicama Vijeća. Sve ono što se događa u radu Vijeća a nije sukladno spomenutim normativnim aktima može, a i treba biti predmet javne kritike, a Vijeće će na svojim sjednicama donijeti odluku o tome. Zaključke koji imaju pretenzije zadiranja u autonomnost drugih institucija mi tumačimo samo kao zaključke internog karaktera pojedinih organizacija, pa su samim tim i njihova interna stvar.

Josip Z. Pekanović, predsjednik HNV-a
Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik
Izvršnog odbora HNV-a

Ivo Sanader zahvalio DSHV-u na čestitkama

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske Ivo Sanader zahvalio se predsjedniku DSHV-a Petru Kuntiću na čestitkama koje mu je uputio u povodu započinjanja pregovora Hrvatske s Europskom unijom. »Hrvatska ide pravim putem, a nastavak pridruživanja znači da znamo kamo želimo i da možemo ostvariti

sve što želimo. Naša zemlja ovom je odlukom Vijeća Ministara EU učvrstila svoj međunarodni položaj kao države čvrste demokracije, društvene tolerancije te pravne i financijske sigurnosti. To nikada ne bi bilo ostvareno da nema i vas koji našu Domovinu oduvijek doživljavate dijelom europskog civilizacijskog i kulturnog bića«, navodi se u zahvali Ive Sanadera. Hrvatski premijer u pismu također moli da se ustraje u izgradnji Hrvatske europskih vrijednosti, kao države mira, sigurnosti i blagostanja.

Ivo Kujundžić, novi veleposlanik Republike Hrvatske u Makedoniji

Iz »Korijena« u diplomaciju

Ivo Kujundžić

Od petka 7. listopada, novi hrvatski veleposlanik u Makedoniji je Ivo Kujundžić. Njega je na tu visoku diplomatsku dužnost imenovao predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić. Kujundžić će na toj dužnosti u Skopju zamijeniti dosadašnjeg veleposlanika Aleksandra Miševića.

U povodu odlaska na dužnost veleposlanika, Ivo Kujundžić je u srijedu 19. listopada u Zagrebu priredio oproštajni domjenak za kolege novinare i druge djelatnike Hrvatske radio-televizije. Domjenak je održan u zgradi HRT-a, gdje je Ivo Kujundžić do sada bio zaposlen, kao urednik TV emisije »Korijeni«, namijenjene hr-

vatskoj dijaspori.

Ivo Kujundžić je rođen 1959. godine u Zagrebu, osnovnu i srednju školu završio je u Subotici, a diplomirao je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu. Novinarstvom se počeo baviti 1984. godine u »Subotičkim novinama«, a od 1990. radio je na Hrvatskoj televiziji. Od 1992. do 1996. godine bio je dopisnik HRT-a iz Budimpešte, od 1996. do 1998. bio je prvi tajnik Hrvatskog veleposlanstva u Budimpešti, a od 1998. pa do imenovanja za veleposlanika bio je urednik »Korijena«. Od prošle godine član je i saborskog Pododbora za hrvatske manjine u europskim zemljama.

Potpisana Povelja o trajnoj suradnji šokačkih i bunjevačkih Hrvata s tromeđe

Naša je grana mala, ali fina

Potpisnici povelje: Matica Hrvatska u Pečuhu, HKPD »Šokadija« iz Sonte, Hrvatska manjinska samouprava u Mohaču, HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice i Šokačka grana« iz Osijeka

Piše: Slavko Žebić

U Osijeku je 13. listopada 2005. održan susret šest hrvatskih šokačkih i bunjevačkih udruga i institucija s tromeđe Hrvatske, Mađarske, Srbije i Crne Gore, ili točnije rečeno iz Osijeka, Mohača, Pečuha, Sonte, Sombora i Subotice, te je tom prigodom na inicijativu »Šokačke grane« iz Osijeka potpisana Povelja o trajnoj suradnji.

»Mi smo mlada udruga«, rekla je mr. sc. Vera Erl, predsjednica »Šokačke grane«, »osnovani smo tek u veljači ove godine, ali smo već tada riješili da naše programske

cu Ogranka Matice Hrvatske u Pečuhu, Maricu Barac, predsjednicu Hrvatske manjinske samouprave u Mohaču, Dejana Bukovca, predsjednika Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Šokadija« u Sonti, Šimu Raiča, predsjednika HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru i Mirka Ostrogonca, predsjednika HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici. Dakle, tamo gdje postoje hrvatske institucije pozvali smo njihove predstavnike, a tamo gdje su kulturna društva jedine hrvatske institucije, pozvali smo njih, s namjerom da uspostavimo trajnu su-

vrijednih manifestacija, od predstavljanja kulinarskoga bogatstva naših starih u Korizmi do Dana kruha, sudjelovanja na Đakovačkim vezovima i Čepinskim suncekretima, ali prave aktivnosti tek predstoje. Do obilježavanja prve godišnjice osnutka, organizirat će se predstavljanje književnih uradaka naših članova, obilježiti će se tradicija blagovanja Božića i tradicija pokladnoga okupljanja, a u pripremi je međunarodni znanstveni skup tipa okruglog stola posvećen urbanim Šokcima, te su svi pozvani da aktivno sudjeluju, jer, kako je rekla Vera Erl, izdat će se i zbornik nakon ovoga skupa, a pripremi je i, u suradnji s Maticom Hrvatskom u Osijeku izdavanje Šokačke čitanke.

»Kako kultura ne poznaje granice, tako ste se već mogli uvjeriti da se kultura Šokaca u Mađarskoj ne razlikuje od kulture Šokaca diljem Hrvatske i diljem Vojvodine«, istaknula je Milica Klaić-Tarađija, predsjednica Matice Hrvatske u Pečuhu, pohvalivši pri tome inicijativu za pokretanje suradnje na ovim našim prostorima. »Nećete mi zamjeriti, ja nisam ni Šokica ni Bunjevka, ali sam veliki ljubitelj i šokačke i bunjevačke kulture i posebice melosa, ja pripadam etničkoj grupaciji koja je brojna u Pečuhu i okolici i koja sebe naziva Bošnjaki, ne Bošnjaci. Morate mi vjerovati, da veoma volim Šokačku granu, i ovu vašu koja nam nesebično nudi suradnju i prijateljstvo, kao potvrdu onoga što ćemo danas ovdje potpisati, i onoga što smo već potpisali na razini naša dva grada, jer Osijek i Pečuh su od ranije gradovi prijatelji, ali i onu Šokačku granu iz Duboševice, tamburaški sastav koji zna razgaliti i srce i dušu. Naša je institucija u Pečuhu osnovana prije tri godine i bilježimo hvale vrijedne rezultate, pa se ujedno zahvaljujem na pozivu i na ponuđenoj suradnji«, rekla je Vera Erl.

OPĆE PRIHVACENA SURADNJA: Po-

Sa skupa hrvatskih udruga u Osijeku

zadatke postavimo na prave temelje, da se povežemo sa sličnim i nama bliskim udrugama i institucijama, a šokačke udruge i institucije i bunjevačke, dakako, s ove naše tromeđe, to svakako jesu. Prvi nam je upit došao iz Sombora, još u svibnju, i odmah smo riješili da to proširimo na tromeđu, Baranju u Mađarskoj, Bačku u SiCG i Osijek u Hrvatskoj, te smo danas pozvali ovdje, a ja ih ujedno i pozdravljam kao potpisnike povelje, Milicu Klaić-Tarađija, predsjedni-

radnju, a slučaj je htio, da se to desi baš sada kada su Hrvatskoj otvorena vrata ujedinijene Europe, a na ta vrata evo kucamo i mi Šokci i Bunjevci, s htijenjem da obogatimo tu Europu našim kulturnim naslijeđem i našom baštinom, našim posebnostima ali i našim zajedništvom.«

KULTURA NE POZNAJE GRANICE: Potom je Vera Erl predstavila »Šokačku granu« koja za ovih osam mjeseci već ima tristotinjak članova i desetak pozornosti

Osječka tvrđa

tom su svi redom predstavili udruge i institucije iz kojih dolaze i svi su redom pohvalili inicijativu Šokačke grane i izrazili spremnost da se kroz ovakvo djelovanje učvrsti zajedništvo, uvažavajući sve posebnosti, do sudjelovanja u nekim zajedničkim projektima i manifestacijama u vremenu koje je pred nama.

»Fala Vam što ste nas se sitali«, rekao je *Dejan Bukovac*, predsjednik HKPD »Šokadija« iz Sonte i predstavio ovaj uzoran kolektiv, pozivajući urbane Šokce iz Osijeka na akcije i manifestacije u Sontu. »Zvat ćemo vas već na našu prvu manifestaciju u Mohač«, rekla je *Marica Barac*, predsjednica Hrvatske manjinske samoprave, »a Šokci su ovdje aktivni još od srednjega vijeka.«

»Mi iz Sombora i okolice uvijek smo bili okrenuti ka Osijeku«, istaknuo je *Šima Raič*, predsjednik HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru i rekao kako ih ima barem 400 u društvu i kako imaju glasilo »Mirosljub« na hrvatskom jeziku i nekoliko sekcija računajući i tamburašku. »I statut smo tražili na hrvatskom jeziku, ali smo dva-tri puta odbijeni, i tek poslije 2000. kada su i kod nas zapuhali novi, demokratske vjetrovi, i to je riješeno.«

»Hvala vam što ste se sitali nas Bunjeva na sjeveru Bačke«, rekao je *Mirko Ostrogonac*, predsjednik HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, kolektiva s više od 600 članova, a više od polovice aktivnih. »Subotica i Osijek su gradovi prijatelji pa je baš dobro da i na ovoj razini uspo-

stavimo suradnju i tako tom našem prijateljstvu damo još jednu, kulturnu, dimenziju.«

PODRŠKA HNV-a: »Osobno mi je drago što ste nas ovako lijepo pozdravili ispred vaše udruge lijepog imena, a moram priznati da me od samog početka nešto kopka i stalno razmišljam gdje sam to već sreo, i sjetio sam se one lijepe pjesme *Zvonka Bogdana*, Hej salaši na sjeveru Bačke, gdje on kaže da je ta grana mala, ali fina- i da je treba čuvati još puno godina. Čuvajte je, trebat će nam svima, jer kako ste i sami rekli, mlada ste udruga, ali ste iznjedrili nekoliko uspješnih aktivnosti, koje nadilaze vašu dob, kakva je i ova današnja, pa mi je čast da u ime Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji i Crnoj Gori i u svoje osobno ime, mogu prvi čestitati na jednom europskom činu, na potpisivanju povelje o trajnoj suradnji koja je od velika značaja za prekograničnu suradnju hrvatskih, dakle šokačkih i bunjevačkih institucija i udruga na ovoj našoj tromedi«, istaknuo je *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a. »I naša je institucija mlada, utemeljeni smo prije nešto više od tri godine zakonom koji kaže da smo manjina, u prostoru gdje smo nekada bili većinski narod, i sada nastojimo profesionalno i institucionalno učiniti što više u sferi obrazovanja, kulture i informiranja. Već prvi koraci govore da smo na dobrom putu afirmiranja naše hrvatske zajednice i uključivanja u sve sfere života u Vojvodini i Srbiji, gdje nas prema statistici ima oko

75 tisuća a mi vjerujemo da nas ima barem 150 tisuća, da budemo respektabilan faktor, barem u ove četiri nabrojane sfere. Zato mislim da će i jedan ovakav čin, ovaj hvale vrijedan potez, pridonijeti da ojačamo naše hrvatsko biće i našu svijest o pripadnosti hrvatskom narodu i matičnoj Domovini, kada smo u pitanju mi u Vojvodini, pa i naši susjedi u susjednoj Mađarskoj, te još jednom iskreno čestitam i pozivam sve nazočne da damo sve od sebe da ova suradnja profunkcionira i procvjeta na dobrobit svih sudionika današnjega skupa«, rekao je *Vojnić Hajduk*.

O obrazovanju i informiranju na hrvatskom jeziku u Vojvodini govorio je *Zvonko Tadijan*, ravnatelj osnovne škole u Sontu i član Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«.

»U Subotici, Sonti i Bačkom Monoštoru, mi nakon dugog niza godina ponovno imamo situaciju da naša djeca pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, i u tijeku je akcija, ali to je proces da se to ostvari i u drugim mjestima i u drugim sredinama, mislim tu na jug Bačke i Srijem. Također imamo svoje glasilo, 'Hrvatsku riječ', koja je zauzela svoje mjesto u informativnom prostoru Vojvodine, a čita se i u Hrvatskoj, u Bosni i u Mađarskoj. Imamo i programe radijskih emisija na hrvatskome jeziku, imali smo i termine na TV Novi Sad, ali došlo je do zahlađivanja, a u zadnje vrijeme ide i informiranje na hrvatskom na radio-postaji Bač. Tu su i naša kulturna društva i udruge koje njeguju šokačku i bunjevačku riječ i običaje, tradiciju i baštinu, pa je ova vaša inicijativa doista hvale vrijedna i ja ju pozdravljam.«

POTPORA MATIČNE DOMOVINE:

»Pozdravljam Vas u ime Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske i Uprave za manjine, iseljništvo i useljništvo, i u svoje osobno«, rekao je *Ivan Zeba*. »Pozdravljam i ovu vašu inicijativu kao doprinos nevladinih organizacija boljem i prosperitetnijem povezivanju šokačkih i bunjevačkih udruga i institucija na tromedi Hrvatske, Mađarske i Srbije i Crne Gore, i ono što mogu obećati jeste da ću po povratku u Zagreb, nastojati da ovakve aktivnosti i ovakve inicijative pokrijemo potrebitim sredstvima, jer bez takve potpore i bez osigurane logistike teško možemo očekivati i prave rezultate«, istaknuo je *Ivan Zeba*.

Skupu se obratio i *Silvio Jergović*, voditelj vukovarskog ureda Hrvatske matice iseljenika. »Danas u Istri imamo Dane iseljenika, pa su naši uglavnom tamo, ali me-

ni je drago da sam danas na vašem skupu i čestitam vam na ovom povijesnom činu, a u okviru svojim mogućnosti obećavam da ćemo pridonijeti ovoj suradnji na način kako smo to i do sada radili, a vjerujem da ste svi vi, i iz Mađarske i iz Vojvodine, zadovoljni dosadašnjom razinom suradnje s Hrvatskom maticom iseljenika. Sve vas još jednom najsrdnije pozdravljam i čestitam na ovom hvale vrijednom činu a prenosim vam i pozdrave Vinkovačkih šokačkih rodova.«

POZDRAVI IZ SUBOTICE: »I meni je draga najava ovakve suradnje«, istaknuo je *Grgo Kujundžić*, dopredsjednik »Bunjevačkog kola« i predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijance« u Subotici. »Naša se manifestacija u Subotici i okolici održava od 1911. godine i danas imamo 25 različitih priredbi, te s pravom kažemo da je to 'kulturno ljeto' Subotice i da tih dana naš grad živi i diše hrvatski. Samo prije 100 godina Subotica je bila 'hrvatska Athena', ali u posljednje se vrijeme broj Hrvata smanjio, no ona je to ponovno svakoga ljeta. Primili smo na tisuće gostiju, ugostili smo mnoge državne dužnosnike iz Hrvatske i okolice, ugostili smo naše biskupe, nadbiskupe i kardinale, pa i nadbiskup *Josip Bozanić* je poslije posjeta Subotici imenovan za kardinala. Jako nam je važno da na našoj 'Dužijanci' možemo pokazati naše hrvatsko biće i da se mi Hrvati možemo pokazati i dokazati. Te prastare vršalice za kojima europski muzeji čeznu, samo da ih pokažu, na našoj Dužijanci rade sve u 'šesnaest'. Posljednjih nam godina dolaze i društva iz Hrvatske, bili su naši iz Cvelferije, a sada evo, možemo računati i na Šokce iz Slavonije i Baranje a veza nam je vaša i naša grana. Čestitam na inicijativi, čestitam na povelji i molim organizatora da razmijenimo telefonske i e-mail adrese pa da što češće međusobno komuniciramo, a onda je lako reći, ovaj je za suradnju na folkloru, ovaj na književnom polju, ovaj na likovnom, i tko za što već ima afiniteta«, rekao je Kujundžić.

»Dolazim s katedre za slavistiku i kroastistiku Filozofskog fakulteta u Pečuhu«, rekla je *prof. Janja Prodan* «i mogu reći da nas ima desetak tisuća u gradu i okolici, imamo sustav obrazovanja od vrtičke dobi do visokog obrazovanja na hrvatskom jeziku, dakle i osnovnu školu i gimnaziju, imamo i Hrvatski klub 'August Šenoa', informiranje na hrvatskom i to naš Hrvatski glasnik i emisije na hrvatskom na Radio Pečuhu, a također i TV program dva puta

Predstavnici hrvatskih udruga potpisuju povelju

tjedno. Zahvalna sam kolegici Veri što me pozvala i čestitam na ovom predivnom činu koji otvara neslućene mogućnosti suradnje i zajedničkog nastupa naših Šokaca i Bunjevaca s ove tromede.«

EUROPSKI ČIN: »Naša je Šokačka čitaonica prošle godine obilježila 100. godišnjicu postojanja i djelovanja, a sagradili su je naši očevi i djedovi«, rekao je *Dura Jakšić*, dopredsjednik Šokačke čitaonice u Mohaču. «Istina, jedno je vrijeme u I. i II. svjetskom ratu bila nacionalizirana i pretvorena u gostionicu, ali čim smo uzmožili, otkupili smo ju i od 1990. ponovno je Šokačka čitaonica. Nas u Mohaču ima oko dvije tisuće, i naši se članovi uglavnom izjavljavaju kao Šokci, a Mohač ima oko 20 tisuća žitelja. Imamo pet glavnih manifestacija, a najvažnija nam je Antunovo, za naš Kirbaj ili crkveni god, zatim kuhanje graha, kada su u Mohaču skuha i do 1000 posuda graha, tu je zatim pokladno okupljanje i Buše i svečani božićni program

kada dijelimo božićne darove i to sve do razine unučadi. Dio prostora i danas izdajemo kao gostionicu i tako osiguramo dobar dio sredstava za rad čitaonice.«

Sve u svemu, bio je to susret za nezaborav, pa predsjednicu Veru Erl pitamo što kaže sada kada se susret bliži kraju.

»Ja sam danas sretna Šokica i u pravu su i oni koji kažu da je ovo europski čin i oni što kažu da je ovo povijesni događaj, jer ovaj skup to doista i jest. Okupili smo i Šokce i Bunjevce s ove naše tromede i suglasili se da je suradnja neophodna i da zajedništvo nema alternativu i da sve ovo može koristiti i jednima i drugima i trećima, a svi smo mi u stvari jedno, dio hrvatskoga nacionalnog bića. Sretna sam da je uspio ovaj radni dio, ali i ovaj svečani, gdje smo pokazali što sve Šokci čine od postanka na ovamo i kako se brinu odnjegovati zrno do kruha kako bi kruh došao do trpeze.«

Dani kruha u Osijeku, u organizaciji »Šokačke grane«

Snaga koja čuva identitet

*Među gostima predstavnici hrvatskih udruga iz Pečuha, Mohača, Sonte, Sombora i Subotice *
Na Dužijancu sam već zvan, no tek sam sjeo u vruću gradsku fotelju i bilo je prerano da pođem,
ali nikad nije kasno, rekao gradonačelnik Osijeka Anto Đapić*

Piše: Slavko Žebić

Hrvatska udruga »Šokačka grana« iz Osijeka organizirala je prošloga tjedna u dvorani Kandid-premiera u Osijeku prelijepu manifestaciju »Dani kruha 2005«, uz angažiranje učenika osnovnih škola iz Osijeka i Čepina, te sponzora, »Belja« d. d., »Krone« nove industrije kruha i Mercator centra u Osijeku, a brojne su goste zabavljali tamburaški sastav »Šokačka duša« i ženska pjevačka skupina »Šokice«, samičar *Franjo Verić* te gajdašica *Anita Tomoković*.

»Ima li itko da odmalena nije naučio teško ali časno štivo, Oče naš, kruh naš svagdanji, daj nam danas, uz koji su Šokci rođeni, odrastali i stasali, pa im se urezao u pamćenje baš kao široka i nepregledna polja, konji i ruho narodno, pa široka seljačka

u znaku jeseni, a mi Šokci i svi naši prijatelji, uživati ćemo u plodovima zemlje, kruhu i krušnom pecivu nove industrije kruha »Kruna«, Merkator-centra Osijek i nenadmašnim slasticama koje su naše snaše priredile od bijelog brašna našeg »Belja« d. d., našeg glavnog sponzora«, rekla je snaša *Vera Erić*, predsjednica »Šokačke grane«. »Sve će to pjesmom i ljepotom šokačkih običaja začiniti naši tamburaši, okupljeni u sastavu »Šokačka duša« i naša pjevačka skupina »Šokice«, naš samičar i naša gajdašica, jer naši su preci igrali kolo uz takve glazbene instrumente.« Pozdravila je pritom sve nazočne i sve goste, a u ime grada i županije nazočili su gradonačelnik *Anto Đapić*, te pročelnica odjela za kulturu *prof. Mirjana Šmoje*, a ispred Županije *dr. An-*

sjetimo na korijene, jer tako ćemo lakše odoljeti globalizaciji koja nas polako ali neumitno zahvata«, rekao je *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a.

PREPOZNATLJIV PROIZVOD: »I ja se ovdje osjećam kao Šokac, jer ustvari, i odrastao sam među Šokcima na Retfali i u Osijeku«, rekao je gradonačelnik *Anto Đapić*. »Nisam prvi puta među Šokcima, ali sam prvi puta na Šokačkoj grani i drago mi je da u Osijeku imamo jednu ovakvu snagu koja i ovakvim manifestacijama zna čuvati šokački i bunjevački identitet, jer upoznat sam da ste danas potpisali povelju o suradnji s Pečuhom i Mohačom u susjednoj Mađarskoj, sa Sontom, Somborom i Suboticom u Srbiji i Crnoj Gori i večeras sam imao prigodu sresti se i popričati s tim ljudima. Osijek je grad prijatelj s Pečuhom i Suboticom i drago mi je da ću posjetiti te gradove, na Dužijancu sam već zvan, no tek sam sjeo u vruću gradsku fotelju i bilo je prerano da pođem, ali nikad nije kasno. Ova vaša udruga nam se obratila za potporu, no kako i sami znate godina je na izmaku a i sredstva svakako, no potrudit ću se da već dogodine pomognemo i na razini grada i Županije. Na razini grada trenutačno također imamo već treći put zaredom manifestaciju 'Jesen u Tvrdi', kojom također promoviramo naš identitet i naše kulturno naslijeđe, pa kad vidim ove lijepe suvenire, ovaj prekrasni zlatovez, mislim da sve to moramo nuditi kao naš prepoznatljiv proizvod, jer nama dolaze ljudi iz cijeloga svijeta, dolaze u Osijek, u Vukovar, u Slavoniju i Baranju, a mi još uvijek stidljivo i nedovoljno ono što je izvorno naše. Također, već idućeg vikenda dolaze nam gosti iz Subotice i okolice i mi ćemo ih dočekati kao pravi domaćini.«

Među brojnim gostima primijetili smo i bračni par iz Australije, iz Sydneja. Go-spoda *Branka Uriebe* porijeklom je iz Drenovaca, ovdje je sa suprugom na dvomjesečnom odmoru. »Radosna sam što sam večeras ovdje u Osijeku, radosna sam jer sam vidjela pola Drenovaca, pa svi moji Šokci okupili su se večeras ovdje. Kad sam čula *Franju Verića* i samicu, suze su mi potekle, sjetila sam se davnih dana, sjatila sam se mladosti. Otišla sam prije 41 godinu u Australiju, udala se i ne vidim često Hrvatsku, osim u sjećanjima. Bundeve nisam vidjela 40 godina. Kod sestrice i šogora sam u Antunovcu, i oni su predložili da dođemo, i hvala im.«

Šokci su se zadržali do kasnih noćnih sati uz slastice sa šokačke sinije a bilo je tu svakako rakije i vina, jer gdje bi Šokci bez toga, i pisme šokačke, naravno.

Gradonačelnik Osijeka Anto Đapić s Hrvatima iz Vojvodine i Mađarske

duša, tako svojstvena i svakome urbanom Šokcu, živne i dan-danas na euharistiji, slaveći kruh kao tijelo Kristovo«, rekao je vlč. *Ivica Jurić*, župnik župe Preslavnog imena Marijinog u osječkom Donjem gradu, blagosloveći kruh i plodove zemlje na ovoj manifestaciji.

KRUH U PJSNIČKOME IZRIČAJU: O kruhu u pjesničkom izričaju govorila su djeca Osnovne škole »Franje Krežme« u Osijeku kroz lijepi recital koji je s njima pripremila *prof. Marija Baličević*, dok su djeca Osnovne škole »Miroslava Krlež« iz Čepina predstavila izložbu »Od zrna do kruha«, a bilo je tu plodova zemlje karakterističnih za područje Slavonije i Baranje, te starih naprava, alata i uređaja kojima su se služili naši djedovi i pradjedovi.

»Dvorana je Kandid-premiera večeras je

drija Zdravčević. Kako je istoga dana u Osijeku potpisana povelja o suradnji sa šokačkim i bunjevačkim udrugama i institucijama iz Mađarske i Vojvodine, bili su tu i predstavnici Pečuha, Mohača, Sonte, Sombora i Subotice.

DA SE SJETIMO TKO SMO I ŠTO SMO: »Ovo ste vrlo lijepo pripremili«, rekla je *Marija Šeremešić*, voditeljica i predstavnica HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora. »Mi vrlo rado dolazimo u Osijek i u Hrvatsku i kad god dolazimo uvijek se lijepo osjećamo, ali nikad ovako izuzetno lijepo kao večeras, kada smo gosti Šokačke grane.«

»Dobro radite vi Šokci u Osijeku, u ovo urbano središte donosite malo ruralnoga duha, a to je jako dobro s vrimenta na vrime, da se sjetimo tko smo i što smo, da se pod-

Poljoprivredni sajam u Bizovcu

Natjecanje u ljubaznosti

Promidžba sajma koštala je približno 400.000 kuna, približno 50.000 eura i to je zajednička investicija suradnika-oglašivača i organizatora

Piše: Zdenko Samaržija

Inozemni izlagači

Jedanaest godina za redom se sredinom listopada u Bizovcu okupljaju na poljoprivrednom sajmu izlagači iz zemlje i inozemstva, koji svojom ponudom privlače tisuće posjetitelja.

Sajam je po zamisli organizatora trebao biti u Osijeku, no kako sredinom devedesetih zbog rata u Osijeku nije bilo sigurno, Sajam je, privremeno, organiziran u Bizovcu. Međutim, komparativne prednosti prostora u hotelu Termija te u neposrednoj okolini hotela motivirale su organizatore Sajma da se Sajam zadrži u Bizovcu.

LJUBAZNOST: Na Sajmu je bilo i velikih i malih izdavača, no po pitanju ljubaznosti na Sajmu nije bilo velikih i malih. Moderator na štandovima, kako onim izloženim tako i prodajnim, naprosto bombardiraju informacijama i natječu se u ljubaznosti. Raskošne su štandove imali »Novokomerce«, distributer programa John Deere, »Favorit«, distributer Massey ferguson, »Jurval«, distributer Belarusa, i di-

stributeri drugih moćnih tvrtki koje proizvode, primarno, poljoprivrednu mehaniza-

Ukusno dekoriran štand

ciju. I ove godine je u subotu bila prezentacija upotrebe poljoprivrednih alatki, koja je, u neku ruku, i središnja priredba sajma.

SJEMENSKA ROBA: Na Sajmu postoji mogućnost kupovine sjemenske robe i stočne hrane po promotivnim cijenama. Također je bilo moguće nabaviti cvijeće i sadnice, kao i pribor za vrt, okućnicu i balkone. Na Sajmu je prezentiran i revolucionarni proizvod Megagreen proizvođača *Tihomira Lelasa*. Taj je proizvod stvoren u Hrvatskoj i upotrebljava se kao ekološko hranivo u proizvodnji povrća i drugih kultura. Pokazuje izvanredne rezultate jer su prinosi ni kvantitativno ni kvalitativno ne zaostaju za prinosima na površinama na kojima se upotrebljavaju pesticidi.

NOVA ZEMLJA: Kako nam je rekao *Stan Katava*, direktor Sajma, najam od 170 kuna po četvornom metru izloženoga prostora nije ni preskup ni prejeftin već je to optimalna cijena. Naime, gotovo svi izlagači na Sajmu su ujedno i oglašivači u listu Nova zemlja, časopisu za poljoprivre-

du, obiteljska gospodarstva i agrarni me-nagment, pa je ovaj Sajam zapravo zajed-nička investicija organizatora, medijske kuće Nova zemlja, i izlagača. Reklame se danima »vrte« na tridesetak radijskih i tele-vizijskih postaja u regiji, Slavonija i Bara-nja u oblijepljene plakatima i za očekivati je velik odaziv posjetitelja.

POSJETITELJI: Prošlih je godina u četi-ri dana Sajam posjetilo desetak tisuća zain-terisanih, a ove je godina odaziv posjeti-telja bio još veći. Međutim, kako organiza-tori ne cjepidlače oko prodaje ulaznica te kako izlagači slobodno pozivaju velik broj svojih suradnika, teško je procijeniti broj posjetitelja.

BANKE: Bez podrške banaka nema inve-sticijskoga ciklusa. Na Sajmu je ponude iz-ložilo nekoliko banaka i osiguravajućih društava. Slavenska banka, banka Sajma, predstavila je paletu kreditnih programa za proljetnu i jesensku sjetvu, kao i linije za stočarstvo i kupovinu mehanizacije. Kako su nam rekli predstavnici banaka, ali i di-stributeri traktora i priključaka, početak pregovora Hrvatske za ulazak u članstvo Europske unije snažno će se odraziti i na politiku kredita. Već je danas procedura pojednostavljena, znatno brža nego prethod-nih godina, a kamate padaju gotovo iz mje-seca u mjesec.

VODA – TEMA SAJMA: Tema Voda – izvor života nastavak je prošlogodišnjega Sajma. I ove su se godine prezentirale tvrt-ke koje brinu o najvažnijem prehrambenom artiklu. Na svakom su kutu stajali aparati za vodu, a posebno su bile interesantne pre-zentacije specijaliziranih tvrtki. U sklopu sajma postavljena je izložba učeničkih ra-dova na temu Voda i bunari. U suradnji sa 120 osnovnih škola iz pet slavonskih župa-nija proveden je natječaj u kojem je sudje-lovalo preko 30 tisuća učenika koji su iz-rađivali likovne i tehničke radove. Tri naj-bolja rada dobila su nagrade. Ovim progra-mom, naglasio nam je Stan Katava, nasto-

Gastronomska ponuda iz kotlića od 600 litara

jalo se djeci ukazati na važnost brige o vo-di.

SEMINARI I RAZGOVORI: Podizati trajne nasade i graditi farme velik je zah-vat. Na ovogodišnjem Sajmu se uvelike razgovaralo o tim temama, kako u nefor-malnim razgovorima između izlagača tako i u kontaktima izlagača, posjetitelja i inve-stitora. Slatinska tvrtka »Unimont« se prva u regiji odlučila za sistem »ključ u ruke«.

Odvažili su se ponuditi na tržište izgradnju i opremanje, uz dakako, sređivanje potrebne papirologije, i jamstvo da su sve etape pro-izvodnje mlijeka i mesa usklađene prema propisima Europske unije. Na sajmu kojeg je otvorio hrvatski ministar poljoprivrede *Petar Čobanković* organiziran je i seminar »Sapard – pretpristupni fond EU-a«. Semi-nar je vodio pomoćnik ministra poljopri-vrede *Srećko Selanac*.

Poljoprivredna mehanizacija na Sajmu

Vojvodani na Sajmu

Prije nekoliko godina na otvorenju Sajma nastupilo je hrvatsko folklor-no društvo iz Bačkog Monoštor. Želja je organizatora da na Sajmu vojvodanski Hrvati budu zastupljeni kao poduzetnici i izlagači. Spremni su takvima uvelike izaći u susret.

Na osnovu člana 3. Odluke o stipendiranju studenata s teritorija Autonomne Pokrajine Vojvodine na osnovnim studijama fakulteta u Republici Srbiji (»Službeni list AP Vojvodine«, broj 10/3)

Tajništvo Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine, Novi Sad, Bulevar Mihajla Pupina 16, raspisuje

NATJEČAJ

Za stipendiranje studenata s teritorija Autonomne Pokrajine Vojvodine na osnovnim studijama fakulteta u Republici Srbiji, za potrebe pokrajinskih tijela u školskoj 2005. /2006. godini

I. Oglašava se natječaj za stipendiranje tri studenta s teritorija AP Vojvodine na osnovnim studijama fakulteta u Republici Srbiji, u školskoj 2005. /2006. godini, za potrebe pokrajinskih organa, i to:

- na pravnom fakultetu jedan student,
- na ekonomskom fakultetu jedan student,
- na poljoprivrednom fakultetu jedan student.

II. Prijavu na natječaj može podnijeti student treće i sljedećih godina studija pod sljedećim uvjetima:

- da je državljanin Republike Srbije,
- da nije ponovio niti jednu godinu studija,
- da je na prethodnim godinama studija postigao prosječnu ocjenu najmanje 8,5 i
- da ima prebivalište na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine na dan stupanja na snagu Odluke o stipendiranju studenata s teritorija AP Vojvodine na osnovnim studijama fakulteta u Republici Srbiji, odnosno 25. srpnja 2003. godine kao i na dan podnošenja prijave za dodjelu stipendije.

III. Visina stipendije iznosi 8.000 dinara neto mjesečno.

IV. Stipendija dodijeljena na temelju uvjeta i kriterija iz ovog natječaja isključuje primanje stipendije ostvarene po nekom drugom osnovu.

V. Jedna stipendija će se dodijeliti studentu pripadniku nacionalnih manjina koji se aktivno služe jezikom te manjine a ispunjavaju uvjete iz točke II. natječaja.

Jedna stipendija dodjeljuje se studentu pripadniku romske nacionalne manjine koji ispunjava uvjete iz točke II. natječaja osim uvjeta koji je propisan u alineji 3 a odnosi se na prosječnu ocjenu.

VI. Stipendista gubi pravo na stipendiju ako ostvari prosječnu ocjenu za prethodne godine studija ispod 8,00.

Stipendista gubi pravo na stipendiju i kad ponovi godinu studija.

Stipendista pripadnik romske nacionalne manjine ne gubi stipendiju iz razloga uvrštenih stavu 1 i 2 ove točke.

VII. Stipendista zadržava pravo na stipendiju do okončanja apsolventskog roka.

VIII. Izvršno vijeće AP Vojvodine će osigurati stipendistima da za vrijeme raspusta obave jednomjesečnu obuku u pokrajinskim organima uprave, organizacijama i službama (u daljnjem tekstu pokrajinski organi).

IX. Izvršno vijeće AP Vojvodine će osigurati stipendistima da nakon okončanja studija obave pripravnički staž u pokrajinskim organima.

Nakon obavljenog pripravničkog staža stipendista zasniva radni odnos na neodređeno vrijeme u pokrajinskim organima.

X. Stipendist koji je zasnovaio radni odnos na neodređeno vrijeme u pokrajinskim organima obavezan je u njima ostati u radnom odnosu najmanje onoliko vremena koliko je primao stipendiju.

XI. Stipendiju dobivenu po osnovu ovog natječaja stipendista vraća kada po završenom pripravničkom stažu svojom voljom ne zasniva radni odnos na neodređeno vrijeme u pokrajinskim organima.

Način vraćanja stipendije regulirat će se ugovorom.

XII. Prijave na natječaj s dokazima o ispunjavanju uvjeta iz točke II. natječaja podnose se Tajništvu Izvršnog vijeća AP Vojvodine, Novi Sad, Bulevar Mihajla Pupina 16, u roku od 15 od dana objavljivanja u sredstvima javnog informiranja.

Prijave razmatra i odluku o dodjeli stipendija donosi Povjerenstvo za dodjelu stipendija.

Nepravodobne i nepotpune prijave neće se uzimati u razmatranje.

Tajništvo Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine

S redovitog brifinga u Općini

Uskoro i u subotičkoj Skupštini rasprava o položaju manjina

Problemi u međunacionalnim odnosima postoje, na kojoj razini utvrdit će stručnjaci Najavljeno skoro formiranje Nacionalnog vijeća pri Lokalnoj samoupravi* Izaslanstvo Istarske županije dva dana u posjetu Subotici* Pri Osnovnoj školi »Đuro Salaj« Géza Kucsera otvorio »Dječju kuću«, centar za potporu romskoj djeci na razini lokalne zajednice*

Prošlotjedna rasprava o položaju vođanskih manjinskih zajednica održana u Bruxellesu bila je tema i ovogodišnjeg brifinga. Na upit novinara hoće li se o međunacionalnim odnosima u Pokrajini i gradu, poslije Europskog parlamenta, raspravljati i na sjednici subotičke Skupštine, predsjednik Općine *Géza Kucsera* je rekao kako nema ništa protiv da o tome raspravljaju i subotički vijećnici, te je o raspravama održanim u Bruxellesu rekao: »Medalja uvijek ima dvije strane, uvijek postoje polariteti. Sama činjenica što se o tim problemima razgovara govori o tome kako i problemi postoje na nekoj razini. Koja je to razina, trebaju utvrditi stručnjaci, koji trebaju reći gdje se griješilo i koji su putovi za razrješavanje problema«.

O održanom prosvjedu Mađara u Subotici u organizaciji nevladine organizacije »Civilni pokret«, Kucsera je rekao: »Dra- go mi je što je taj skup protekao u miru. Svako ima pravo reći svoje mišljenje i stoga je Lokalna samouprava odobrila organiziranje toga skupa. Lokalna samouprava nije sudjelovala u organiziranju skupa, organizirale su ga nevladine organizacije uz potporu nekoliko političkih stranaka. O problemima treba govoriti, ne treba ih skrivati, a postoje demokratski načini kako se mišljenje može izraziti. Ako je to u okvirima normalnog ponašanja, a ono je bilo tako, onda ne vidim nikakav problem«.

Kucsera je najavio i skoro formiranje Nacionalnog vijeća pri Lokalnoj samoupravi, a o prijetnji ptičjim gripom, rekao je kako je Općina spremna uvesti sve mjere koje budu bile neophodne.

Protekloga je vikenda održana konferencija edukativnih i obrazovnih gradova u Budimpešti na kojoj je sudjelovalo i subotičko izaslanstvo na čelu s predsjednikom Općine Gézom Kucserom, a tom su prigodom brojna gostujuća i domaća izaslanstva upoznali s nastavom mađarskog jezika kao jezika društvene sredine u osnovnim školama u Subotici.

U okviru višednevne manifestacije pod nazivom »Dani Istre u Vojvodini«, u Subotici 20. i 21. listopada boravi izaslanstvo Istarske županije na čelu s županom *Ivanom Jakovčićem*. Prema predviđenom programu, jučer su tri istarska sastava održala rock koncert, danas će, s početkom u 17.30 u Velikoj vijećnici Gradske kuće, izaslanstvo Istarske županije održati dvosatni sastanak s predstavnicima i suradnicima Općine Subotica, Bačke Topole i Sente.

U okviru programa obilježavanja 60 godina postojanja UN-a u Subotici danas boravi peteročlano izaslanstvo UN za Srbiju i Crnu Goru koje će imati upriličene susrete s rukovodstvom Lokalne samouprave i predsjednicima nacionalnih vijeća sa sjedištem u Subotici, zatim debatu o temi

Géza Kucsera

»Milenijski ciljevi razvoja UN«, te javni sat o aktivnostima UN-a u Osnovnoj školi »Istvan Kizur«.

Članica Općinskog vijeća zadužena za obrazovanje *Edit Pinter Molnar* predstavlja je promotivni skup koji je održan 20. listopada u organizaciji Općine i britanske nevladine organizacije *Save The Children*, a sve u okviru programa za inkluzivno obrazovanje romske djece u Srbiji. Cilj ovoga programa je promocija antidiskriminacijske prakse u odnosu na romsku djecu, a istom prigodom Géza Kucsera otvorio je pri Osnovnoj školi »Đuro Salaj« »Dječju kuću«, kao centar za potporu romskoj djeci na razini lokalne zajednice. U okviru ovoga projekta formiran je tim čiji će cilj biti utvrditi točan broj romske djece koja pohađaju osnovnu školu, te one koja ne pohađaju, a trebala bi. Konačan rezultat ovoga istraživanja trebao bi se znati tek za mjesec dana.

Politehnička škola iz Subotice i Srednja tehnička škola s Domom učenika »Mihály Pollack« iz Pečuha potpisale su 19. listopada u Subotici Sporazum o suradnji na polju stručno-pedagoških, kulturalnih i sportskih veza dviju obrazovanih institucija.

D. Dulić

Novčana pomoć mladim talentima, učenicima i studentima

Upravni odbor Fondacije »Put ka znanju« donio je odluku o dodjeli novčane pomoći mladim talentima, učenicima i studentima, kojom su sredstva u iznosu od 103.000 dinara raspoređena na 8 osoba.

Odobrena su sredstva za financiranje dvije studentice na znanstvenom skupu u Subotici, *Angelu Tot* i *Korneliju Nađ*, koje imaju napisanu studiju i prezentaciju svog rada. Obje će dobiti po 6.000 dinara.

Odobreno je i financiranje istraživanja i doktorskog rada za mr. *Tinde Dobrodolac Seregelj* (20.000 dinara), mr. *Josipa Ivanovića* (20.000), te *Branislava Filipovića* (6.000 dinara).

Troje kandidata dobit će sredstva za podizanje razine mentorskog i timskog rada, poboljšanje tekuće opremljenosti sekcije u području znanosti ili umjetnosti, i to: mr. sc. *Zoran Dukić*, *Eva Demek* i *Emilija Grubanov Martinek*. Ova tri kandidata dobit će po 15.000 dinara.

Temeljem članka 15. Odluke o ustanovama i programima u oblasti kulture za koje se osiguravaju sredstva u proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine (»Sl. list APV«, broj 11/2004.), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu

raspisuje
NATJEČAJ

za sufinansiranje programa i projekata u oblasti zaštite kulturne baštine u AP Vojvodini u 2006. godini

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu sufinansirat će u 2006. godini programe i projekte u oblasti zaštite kulturne baštine koje realiziraju ustanove zaštite kulturnog naslijeđa (zavodi za zaštitu spomenika kulture, muzeji, arhivi, galerije), udruženja i nevladine organizacije koje se bave zaštitom i prezentacijom kulturne baštine na teritoriji AP Vojvodine i kojima se pridonosi razvoju, istraživanju, unaprjeđivanju, osuvremenjivanju, obrađivanju i predstavljanju kulturnoga naslijeđa Pokrajine, afirmiraju suvremeni principi u oblasti zaštite kulturne baštine, pridonosi povezivanju i suradnji u oblasti zaštite kulturnoga naslijeđa i vrši edukacija o potrebi čuvanja baštine kao značajnog segmenta održivog razvoja i razvijanja demokratskih principa multikulturnog i multinacionalnog društva u Vojvodini i to:

projekte istraživanja, iskopavanja i prezentiranja arheoloških lokaliteta u AP Vojvodine;
izdavanje značajnih i vrijednih knjiga kojima se predstavlja rad ustanova zaštite od značaja za Pokrajinu, predstavlja i promovira pokretno, nepokretno i duhovno naslijeđe Pokrajine u zemlji i inozemstvu i potiče njegova zaštita, predstavljaju rezultati znanstvenih i terenskih istraživanja u oblasti zaštite kulturne baštine i vrši edukacija o potrebi čuvanja kulturnog naslijeđa;
projekte izrade ili osuvremenjivanja stalnih postavki ustanova zaštite kulturne baštine na teritoriju AP Vojvodine;
projekte suvremenih načina prezentiranja programa zaštite kulturne baštine na teritoriju AP Vojvodine u digitalnoj formi;
projekte konzerviranja i restauracije pokretnih kulturnih dobara od značaja za očuvanje baštine AP Vojvodine;
organiziranje tematskih izložbi od značaja za Pokrajinu kojima se promovira njenog kulturno naslijeđe;
projekte suradnje ustanova zaštite u AP Vojvodini radi organiziranja zajedničkih programa u zemlji i inozemstvu, ostale projekte kojima se pridonosi istraživanju, obradi i prezentaciji kulturne baštine Pokrajine.

Opći uvjeti natječaja

Na Natječaju mogu sudjelovati ustanove zaštite kulturne baštine (zavodi za zaštitu spomenika kulture, muzeji, arhivi, galerije), udruženja i nevladine udruge koje se bave zaštitom i prezentacijom kulturne baštine s teritorija AP Vojvodine, odnosno koje prezentiraju kulturnu baštinu Pokrajine.

Prijava na Natječaj podnosi se na obrascu **Upitnika za sufinansiranje programa i projekata u kulturi u 2006. godini Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu**, uz koji se prilaže ostala neophodna dokumentacija.

Navedeni **Upitnik** je sastavni dio Natječaja i može se dobiti u **Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu, drugi kat, soba 31** ili na **web adresi Tajništva: www.psok.org.yu**.

Prijave na Natječaj podnose se **od dana objavljivanja natječaja do 21. studenoga 2005. godine Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu – Sektor za kulturu, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21108 Novi Sad** (telefon: 021/457-103, 456-016) putem pošte ili osobno na Pisarnici pokrajinskog tijela uprave u zgradi Izvršnog vijeća AP Vojvodine.

Prijave koje se dostave nakon navedenog roka i s nepotpunom dokumentacijom, prijave poslane putem faksa ili elektronske pošte, nepotpisane i neovjerene prijave, kao i prijave korisnika kojim je Tajništvo tijekom 2005. godine dodijelilo sredstva za sufinansiranje programa ili projekata, a koji nisu podnijeli izvješće o njihovoj realizaciji, neće se uzimati u razmatranje.

Natječajna dokumentacija se ne vraća. Iznos sredstava za Natječaj će biti opredijeljen nakon usvajanja proračuna Tajništva za 2006. godinu.

Temeljem članka 25. Odluke o ustanovama i programima u oblasti kulture za koje se osiguravaju sredstva u proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine (»Sl. list APV«, broj 16/2002), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu

raspisuje
NATJEČAJ

Za sufinansiranje objavljivanja knjiga od značaja za kulturu i umjetnost naroda i nacionalnih manjina u AP Vojvodini u 2006. godini

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu sufinansirat će objavljivanje prvih izdanja od značaja za kulturu i umjetnost naroda i nacionalnih manjina u AP Vojvodini sljedećih žanrova: roman, pripovjedačka proza, poezija, esejistika, umjetnička kritika, drama, umjetničke monografije, djela iz povijesti umjetnosti i djela iz humanističkih i društvenih znanosti i to:

originalna djela na jezicima naroda i nacionalnih manjina AP Vojvodine,
prevedena djela na jezike naroda i nacionalnih manjina AP Vojvodine,
djela mladih autora iz AP Vojvodine.

Opći uvjeti natječaja

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju pravne i fizičke osobe s teritorija AP Vojvodine koje se bave nakladničkom djelatnošću.

Prijava na Natječaj podnosi se na obrascu **Upitnika za sufinansiranje objavljivanja knjiga u 2006. godini**.

Navedeni **Upitnik** je sastavni dio Natječaja i može se dobiti u **Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu, treći kat, soba 15** ili na **web adresi: www.psok.org.yu**.

Prijave na Natječaj podnose se **od dana objavljivanja natječaja do 21. studenoga 2005. godine Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu – Sektor za kulturu, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21108 Novi Sad** (telefon: 021/457-103, 456-016), putem pošte

ili osobno na Pisarnici pokrajinskih tijela uprave u zgradi Izvršnog vijeća AP Vojvodine.

Prijave koje se dostave poslije navedenog roka, prijave s nepotpunom dokumentacijom kao i prijave korisnika kojim je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu dodijelilo sredstva za financiranje programa i projekata, a koji nisu podnijeli izvješće o njegovoj realizaciji neće se uzimati u razmatranje.

Temeljem članka 25. Odluke o ustanovama i programima u oblasti kulture za koje se osiguravaju sredstva u proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine (»Sl. list APV«, broj 16/2002), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu

raspisuje
NATJEČAJ

Za sufinanciranje prevođenja značajnih djela u 2006. godini

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu u cilju afirmiranja kulturne osobnosti AP Vojvodine, poticanja otvorenosti prema drugim kulturama i unaprjeđenja međusobnog upoznavanja i razumijevanja, sufinancirat će prevođenje značajnih djela sljedećih žanrova: roman, pripovjedačka proza, poezija, esejistika, umjetnička kritika, drama, umjetničke monografije, djela iz povijesti umjetnosti i djela iz humanističkih i društvenih nauka i to:

sa srpskog jezika i jezika nacionalnih manjina na svjetske jezike;
sa srpskog jezika na jezike nacionalnih manjina,
s jezika nacionalnih manjina na srpski jezik,
s nekog od jezika nacionalnih manjina na neki drugi jezik nacionalnih manjina.

Opći uvjeti natječaja

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju pravne i fizičke osobe s teritorija AP Vojvodine koje se bave nakladničkom djelatnošću, kao i inozemni nakladnici.

Prijava na Natječaj podnosi se na obrascu **Upitnika za sufinanciranje prevođenja značajnih knjiga u 2006. godini**.

Navedeni **Upitnik** je sastavni dio Natječaja i može se dobiti u **Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu, treći kat, soba 15 ili na web adresi: www.psok.org.yu**.

Prijave na Natječaj podnose se **od dana objavljivanja konkursa do 21. studenoga 2005. godine Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu – Sektor za kulturu, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21108 Novi Sad** (telefon: 021/457-103, 456-016), putem pošte ili osobno na Pisarnici pokrajinskih tijela uprave u zgradi Izvršnog vijeća AP Vojvodine.

Prijave koje se dostave poslije navedenog roka, prijave s nepotpunom dokumentacijom kao i prijave korisnika kojim je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu dodijelilo sredstva za financiranje programa i projekata, a koji nisu podnijeli izvješće o njegovoj realizaciji neće se uzimati u razmatranje.

Temeljem članka 15. Odluke o ustanovama i programima u oblasti kulture za koje se osiguravaju sredstva u proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine (»Sl. list APV«, broj 11/2004), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu

raspisuje
NATJEČAJ

za snimanje kratkometražnih igranih, dokumentarnih, dokumentarno-igranih i animiranih filmova u AP Vojvodini u 2006. godini

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu sufinancirat će proizvodnju kratkometražnih igranih, dokumentarnih, dokumentarno-igranih i animiranih filmova koji pridonose razvoju kinematografije Autonomne Pokrajine Vojvodine a koji su:

od posebnog značaja za razvoj filma u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini,
predstavljaju vrhunski umjetnički doprinos u oblasti umjetničkog stvaralaštva u sadržajnom i umjetničkom pogledu koji pridonose afirmaciji mladih stvaralaca, koji svojim suvremenim filmskim izrazom pridonose unapređivanju kulturnog života i stvaralaštva u oblasti kinematografije, kojima se ostvaruje razvoj novih tehnologija, alternativnih smjerova i istraživanja u oblasti filmske umjetnosti, filmovi s tematikom Vojvodine namijenjenih prvenstveno za kino prikazivanje.

Opći uvjeti natječaja

Na natječaj se mogu prijaviti organizacije čija je osnovna djelatnost proizvodnja filmova (producent)

Producent može prijaviti najviše dva dokumentarna i dokumentarno-igrana, kratkometražna i animirana filma.

Prijava na natječaj podnosi se **na obrascu Upitnika za sufinanciranje dugometražnih i dokumentarnih, dokumentarno-igranih, kratkometražnih i animiranih filmova u APV za 2005. godinu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu**, uz koji se prilaže ostala navedena dokumentacija.

Navedeni **Upitnik** sastavni je dio Natječaja i može se dobiti u **Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu, ili na web adresi: www.psok.org.yu**.

Prijave na Natječaj podnose se **od dana objavljivanja natječaja do 21. studenoga 2005. godine Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu – Sektor za kulturu, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21108 Novi Sad** (telefon: 021/457-103, 457-513), putem pošte ili osobno na Pisarnici pokrajinskih tijela uprave u zgradi Izvršnog vijeća AP Vojvodine.

Prijave koje se dostave nakon navedenog roka, prijave s nepotpunom dokumentacijom kao i prijave korisnika kojim je Pokrajinsko

tajništvo za obrazovanje i kulturu dodijelilo sredstva za sufinanciranje snimanja dugometražnih i kratkometražnih igranih, dokumentarnih i animiranih filmova a koji nisu podnijeli izvješće o njihovoj realizaciji neće se uzimati u razmatranje. Iznos sredstava za Natječaj će biti opredijeljen nakon usvajanja proračuna Tajništva za 2005. godinu.

Posebni uvjeti natječaja

Pokraj popunjenog **na obrascu Upitnika za sufinanciranje dokumentarnih, dokumentarno-igranih, kratkometražnih i animiranih filmova u APV za 2005. godinu** za sudjelovanje na natječaju za sufinanciranje snimanja dokumentarnih, dokumentarno-igranih, kratkometražnih i animiranih filmova, potrebno je dostaviti i:

scenarij (ili sinopsis za dokumentarne filmove)
dvije recenzije,
listu autora s kratkim životopisom,
detaljan financijski plan pripreme i realizacije filma,
iznos vlastitog udjela financijskih sredstava, i
podatke o osiguranim sredstvima na osnovi udruživanja sredstava s domaćim ili stranim partnerima, donatorima, i slično.

Temeljem članka 25. Odluke o ustanovama i programima u oblasti kulture za koje se osiguravaju sredstva u proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine (»Sl. list APV«, broj 16/2002), a u vezi s člankom 19. stav 7. Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (»Sl. list SRJ«, broj 11/2002), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu

raspisuje NATJEČAJ

za sufinanciranje programa, projekata u oblasti suvremenog i narodnog umjetničkog stvaralaštva nacionalnih manjina u AP Vojvodini u 2006. godini

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu sufinancirat će u 2006. godini programe, projekte, festivale i smotre profesionalnih i amaterskih ustanova, nevladinih organizacija, udruga, neformalnih skupina i samostalnih umjetnika koji su od značaja za očuvanje nacionalnog identiteta, razvoj vrhunskog suvremenog i narodnog kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u oblasti književne, kazališne, glazbene, glazbeno-scenske i likovne umjetnosti nacionalnih manjina u AP Vojvodini.

Opći uvjeti natječaja

Na natječaju mogu sudjelovati isključivo registrirane profesionalne i amaterske ustanove, nevladine organizacije, udruge, neformalne skupine i samostalni umjetnici na teritoriju AP Vojvodine koji svojim vrhunskim umjetničkim stvaralaštvom doprinose razvoju kulture i umjetnosti nacionalnih manjina u AP Vojvodini.

Prijava na Natječaj podnosi se na obrascu **Upitnika za sufinanciranje programa i projekata nacionalnih manjina u kulturi u 2006. godini Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu**.

Navedeni upitnik sastavni je dio Natječaja i može se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu ili na web adresi: www.psok.org.yu.

Prijave na Natječaj podnose se **od dana objavljivanja konkursa do 21. studenoga 2005. godine Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu – Sektor za kulturu, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21108 Novi Sad** (telefon: 021/457-103, 457-513, 456-016 i 487-4439), putem pošte ili osobno na Pisarnici pokrajinskih tijela uprave u zgradi Izvršnog vijeća AP Vojvodine.

Prijave koje se dostave poslije navedenog roka, i s nepotpunom dokumentacijom kao i prijave korisnika kojima je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu tijekom 2005. godine dodijelilo sredstva za sufinanciranje programa i projekata, a koji nisu podnijeli izvješće o njihovoj realizaciji neće se razmatrati.

Temeljem članka 15. Odluke o ustanovama i programima u oblasti kulture za koje se osiguravaju sredstva u proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine (»Sl. list APV«, broj 11/2004), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu

raspisuje NATJEČAJ

za sufinanciranje programa i projekata u oblasti vrhunskog profesionalnog suvremenog umjetničkog stvaralaštva u AP Vojvodini u 2006. godini

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu sufinancirat će u 2006. godini programe i projekte profesionalnih ustanova, nevladinih organizacija, udruga, neformalnih skupina i samostalnih umjetnika, koji potiču suvremeno umjetničko stvaralaštvo, primjenu novih tehnologija i novih medija, eksperimentalne i alternativne smjerove i istraživanja i time pridonose razvoju vrhunskog umjetničkog i kulturnog stvaralaštva u oblasti glazbene, glazbeno-scenske, likovne, kazališne, filmske i književne umjetnosti u AP Vojvodini, i to:

multimedijalne glazbene, glazbeno-scenske, likovne, kazališne, filmske i književne projekte (istraživanja, radionice, programi edukacije, performansi, instalacije, i drugo);
organiziranje manifestacija pokrajinske ili više razine (festivali, kolonije, susreti i sl.);
realizaciju trajnih zapisa muzičkih i muzikoloških djela klasične, etno i suvremene glazbe autora u AP Vojvodini;

održavanje skupnih i monografskih retrospektivnih izložbi i likovnih kolonija koje njeguju specifične i suvremene tehnike u likovnom izrazu.

Opći uvjeti natječaja

Pravo sudjelovanja na Natječaju imaju isključivo registrirane profesionalne ustanove, nevladine organizacije, udruge, neformalne skupine i samostalni umjetnici na teritoriju AP Vojvodine, koji svojim vrhunskim umjetničkim stvaralaštvom pridonose razvoju kulture i umjetnosti u AP Vojvodini.

Prijava na Natječaj podnosi se na obrascu **Upitnika za sufinanciranje programa i projekata u kulturi u 2006. godini Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu**, uz koji se prilaže ostala neophodna dokumentacija.

Navedeni **Upitnik** je sastavni dio Natječaja i može se dobiti u **Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu, drugi kat, soba 31** ili na **web adresi Tajništva: www.psok.org.yu**.

Prijave na Natječaj podnose se **od dana objavljivanja konkursa do 21. studenoga 2005. godine Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu – Sektor za kulturu, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21108 Novi Sad** (telefon: 021/457-103, 456-016), putem pošte ili osobno na Pisarnici pokrajinskih tijela uprave u zgradi Izvršnog vijeća AP Vojvodine.

Prijave koje se dostave nakon navedenog roka, i s nepotpunom dokumentacijom, prijave poslane putem faksa ili elektronske pošte, nepotpisane i neovjerene prijave, kao i prijave korisnika kojima je Pokrajinsko tajništvo prethodnih godina dodijelio sredstva za sufinanciranje programa i projekata, a koji nisu podnijeli izvješće o njihovoj realizaciji neće biti razmatrane.

Natječajna dokumentacija se ne vraća.

Iznos sredstava za Natječaj će biti opredijeljen nakon usvajanja proračuna Tajništva za 2006. godinu.

Temeljem članka 15. Odluke o ustanovama i programima u oblasti kulture za koje se osiguravaju sredstva u proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine (»Sl. list APV«, broj 11/2004), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu

raspisuje

NATJEČAJ

za snimanje igranih filmova u AP Vojvodini u 2006. godini

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu sufinancirat će proizvodnju igranih filmova koji pridonose razvoju kinematografije Autonomne Pokrajine Vojvodine a koji su:

od osobitog značaja za razvoj filma u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, predstavljaju vrhunski umjetnički doprinos u oblasti umjetničkog stvaralaštva u sadržajnom i umjetničkom pogledu koji pridonose afirmaciji mladih stvaralaca, koji svojim suvremenim filmskim izrazom pridonose unaprjeđivanju kulturnog života i stvaralaštva u oblasti kinematografije, kojima se ostvaruje razvoj novih tehnologija, alternativnih smjerova i istraživanja u oblasti filmske umjetnosti, filmovi s tematikom Vojvodine namijenjenih prvenstveno za kino prikazivanje.

Opći uvjeti natječaja

Na natječaj se mogu prijaviti organizacije čija je osnovna djelatnost proizvodnja filmova (producent)

Producent može prijaviti najviše dva igrana filma.

Prijava na natječaj podnosi se **na obrascu Upitnika za sufinanciranje igranih filmova u APV za 2005. godinu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu**, uz koji se prilaže ostala neophodna dokumentacija.

Navedeni **Upitnik** sastavni je dio Natječaja i može se dobiti u **Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu, ili na web adresi: www.psok.org.yu**.

Prijave na Natječaj podnose se **od dana objavljivanja konkursa do 21. studenoga 2005. godine Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu – Sektor za kulturu, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21108 Novi Sad** (telefon: 021/457-103, 457-513), putem pošte ili osobno na Pisarnici pokrajinskih tijela uprave u zgradi Izvršnog vijeća AP Vojvodine.

Prijave koje se dostave nakon navedenog roka, prijave s nepotpunom dokumentacijom kao i prijave korisnika kojima je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu tijekom 2005. godine dodijelilo sredstva za sufinanciranje snimanja dugometražnih i kratkometražnih igranih, dokumentarnih i animiranih filmova a koji nisu podnijeli izvješće o njihovoj realizaciji neće se uzimati u razmatranje.

Iznos sredstava za Natječaj će biti opredijeljen nakon usvajanja proračuna Tajništva za 2005. godinu.

Posebni uvjeti natječaja

Pokraj popunjenog **na obrascu Upitnika za snimanje igranih filmova u APV za 2006. godinu** za sudjelovanje na natječaju za sufinanciranje snimanja igranih filmova, potrebno je dostaviti i:

scenarij (tri primjerka)

dvije recenzije,

listu autora sa kratkom biografijom,

detaljan financijski plan pripreme i realizacije filma,

iznos vlastitog udjela financijskih sredstava, i

podatke o osiguranim sredstvima na osnovi udruživanja sredstava s domaćim ili stranim partnerima, donatorima, i slično.

Rujan na hrvatskom Jadranu

U gostima kod Tereze i Ljube

Desetak lijepih »morskih« dana u druženju s dragim prijateljima

Piše: Elizabeta Sineš

Jednog krasnog rujanskog dana stigla sam kod svojih dugogodišnjih prijatelja – Tereze i njezinog supruga Ljube Pažin, koji žive u mjestu Jezera na poluo-toku Murteru – u biti otoku, ali pre-mošćenim i kolskim putom spojenim s kopnom. Tereza je, inače, moja školska kolegica s kojom sam 4. lipnja proslavila 50. obljetnicu rada u prosvjeti, i koja me je pozvala da je posjetim u njenom jadranskom domu.

Ugodno putujući privatnim taxi prijevozom put je trajao desetak sati. Poslije dugogodišnje stanke ponovno sam se našla na našem lijepom, plavom moru. Odmah me se dojmila priroda, čisto more, ali i nadasve ljubaznost naših primoraca. Udahnuh sam zrak punim plućima, osjetila njegovu ugodnu slanoću i oduševljeno se pre-pustila odmoru.

UPORNOST PRIJE SVEGA: Moji prijatelji Tereza i Ljubo su u kolovožu 1993. godine odlučili promijeniti svoj subotički dom u želji da se trajno nastane negdje na Hrvatskom primorju. I tako su svoju prekrasnu obiteljsku kuću – katnicu u subotičkom Novom naselju, zamijenili za jednu manju, neugledniju prizemnu kućicu u mjestu Jezera na poluotoku Murteru. Na prvi pogled izgledalo je to kao nerealna prosudba, ali pozicija ove kućice na naj-ljepšem dijelu ovog simpatičnog, malog mjesta, i to još na samo 20 metara udaljenosti od mora, ipak je vrijedila mnogo više. Ipak su se odlučili za taj veliki korak, premda je bilo mnogo nedoumica i teških pitanja, poput: »Zašto smo ostavili sve uređeno i došli ovdje?«

Na koncu je proradila dobro znana subotička upornost, koja je, nakon dvije teške godine radova na obnavljanju nedovršene kuće, rezultirala temeljitom obnovom novog doma na obali mora. Oslonivši se, po-najviše, na sebe same, Tereza je dopunsku zaradu ostvarivala davajući školske in-strukcije mjesnim đacima, dok je Ljubo sa-mostalno obavljao većinu radova u i oko kuće, kao što su – postavljanje pločica, far-banje i ličenje, sređivanje okućnice. Polagano je kuća bivala sve sređenija i ugodnija za život. Uštedivši brojne troškove, po-

slije par godina kupili su dio kuće pokraj njih, kao i dio puta za prolaz automobilom do njih. Danas je to trokatnica s 5 velikih i 2 manja apartmana, koji svaki posjeduje zaseban ulaz i terasu s koje se pruža lijepi pogled na morsku pučinu i okolne otočiće. U sklopu cijelog objekta se nalazi i zaseban parking za goste, kao i privatna mala plaža koju isključivo koriste njihovi turisti. Rezultat marljivog i mukotrpnog višegodišnjeg truda je činjenica da je nekadašnja neugledna prizemnica postala respektabilni pansion s najviše gostiju tijekom turističke sezone u mjestu Jezera na poluotoku Murteru. U prilog tome govori i podatak da je već rasprodana cijela 2006. godina, a dobar dio i 2007. godine. U njihovim smještajnim jedinicama najčešće borave Mađari, Nijemci, Austrijanci, Talijani, Česi, ali i brojni Hrvati.

LOV NA TUNE: Jedna od atrakcija ovog simpatičnog primorskog mjesta jamačno je i tradicionalni lov na tune, koji se održava svake godine, a zahvaljujući toj okolnosti u mjesnoj lučici postoji marina s 220 vezova, koji su puni tijekom cijele godine. Popularnosti ovih prostora dodatno doprinosi i blizina nacionalnih parkova – Krke i Kornata. Kad već spominjem Kornate, moram se prisjetiti riječi velikog engleskog pisca

Bernarda Showa: »Bogovi su htjeli okruniti svoje djelo, pa su posljednjeg dana od suza, zvijezda i daha mora stvorili Kornate.«

Glede mog boravka u Jezerima mogu samo još jednom naglasiti da, pokraj izvanrednog smještaja i ljepote okoliša, na prvo mjesto stavljam osobitu ljubaznost domaćina i specifičan pristup svakom gostu. Na konkretnom primjeru dvoje starijih Bečlija, koji su došli na samo 5 dana, ali su oduševljeni cijelom »pričom« poželjeli produžiti boravak, uvidjela sam kako moja prijateljica Tereza zbilja zna sa svojim gostima. I pokraj njihovog inzistiranja i molbe da ostanu još, Tereza im se ljubazno morala ispričati i objasniti im kako je njihov apartman već odavno rezerviran, te im ponudila rezervaciju za iduće ljeto, što su oni odmah i prihvatili, osiguravši unaprijed ugodan odmor. Svaki gost, a to sam ovoga puta bila i ja, na odlasku dobiva vrećicu smokvi i nara, a stalni, dugogodišnji gosti bivaju posluženi ribljom večerom – ukusnim mediteranskim obrokom u izvedbi domaćina Ljube.

POSJET PRIJATELJIMA: U sklopu svoje »jadranske turneje« uspjela sam posjetiti još nekoliko svojih dragih prijatelja, koje dugo nisam vidjela, a sada se za to ukazala prigoda. Tako sam svratila i do obitelji Szabo, i vidjela se s Ružom i Lajčom, koji sada žive u Vodicama. U Splitu sam gostovala kod moje rođakinje Jasne Dulčić Šarčević, kćeri glasovitog »Bački-nog« nogometaša Stjepana Dečka Šarčevića, a također sam sreća i Maju Alujević i njezine kćeri. Maja je, inače, kćer dr. Ane Lederer, i provela me je ulicama Splita, ukazujući mi na njegove brojne povijesne zanimljivosti.

Vrativši se poslije provedenih desetak prekrasnih dana na moru, prepuna nezaboravnih dojmova u svezi svega viđenog i doživljenog, mogu na koncu reći da sam u prvom redu ponosna na naše ljude koji su uspjeli svojim radom i trudom, ali i tolerantnošću, prenijeti dio naše Subotice na jadransko tlo i posve se uklopiti u našu hrvatsku sredinu u kojoj su danas poznati i štovani građani. ■

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Tolikima je
potrebna
bistra oda,
istinita riječ i
malo srca.
Stoga
ponovno, još
više nego prije,
vjerujem u svoj
»miroljubivi
credo«, a to je
da se uvijek
treba naći
mogućnost
pomirenja i
oproštenja. Ali
jednako tako
vjerujem ako
nas sunce
ljubavi ne
ogrije da će
nas sama
ledena istina
ostaviti
ledenjacima*

Nema situacije u kojoj nema rješenja

Pomirenje

Oduvijek teško podnosim svađu. Još kao dijete nisam bio nikada »ratoboran«. Puno sam batina dobio, ali se nikada nisam »znao« tući. Kada na terenu nastane žučljiva rasprava koja ide prema svađi, redovito »na- puštam bojište«. Takav sam. Još teže podnosim neopraštanje i nepovjerenje. Što sam stariji, sve me više muči ta činjenica. Ne možeš proći ovim životom a da se ne dogodi razmirica, barem verbalni sukob. Međutim, još istoga dana sam spreman i sposoban oprostiti i onda mislim da i drugi tako mogu i moraju. A to nije uvijek tako. Ljudi smo različiti. Međutim, moram ustvrditi da ne mogu shvatiti da bi čovjek mogao biti tako uvrijeđen da ne može oprostiti. Pogotovo ako je taj čovjek religiozan i ako pretendira da i njemu jednog dana Bog oprost. Ima stvari koje se nikad ne mogu zaboraviti. To vjerujem. Ali da se ne može dvoje odraslih ljudi dogovoriti, pogotovo kada se radi o općem dobru, a ne o osobnim interesima – to ne vjerujem. Jer opće dobro je upravo ona moć koja sučeljene strane mora dovesti do rješenja. Nema situacije u kojoj nema rješenja. Za nas kršćane bi to značila blokada milosti i vjere. U tom svom razmišljanju, pa i u svojoj mucu sam ovih dana pročitao jednu zgodnu priču koju želim s vama podijeliti.

Netko dubokoumno reče da je tragedija suvremenoga čovjeka što ne zna da ima srce. Opojen znanjem, zaveden uspjesima, zatvara oči duše, koje su jedine sposobne vidjeti do dna stvari i događaja, te se tako prepušta tisućama utvara i bezbroju iluzija.

Oslobađanje glave je mudrost, oslobađanje sjetila je ljepota, a oslobađanje srca jest ljubav. U to nas može uvjeriti i lijepa priča po kojoj smo knjizi i dali naslov.

DVA LEDENJAKA: Bila nekoć dva mala ledenjaka, dva zaleđena

bloka, koji su se za jake zime stvorili unutar spilje na podnožju visoke planine. Ledenjaci su se motrili sumnjičavo, odnosi su im bili zaleđeni. Ponekad samo »dobro jutro!« ili »laku noć!«, onako forme radi. Ništa više. Nisu mogli »otopiti led«, kako se kaže. Svaki je blok leda mislio o susjedu: »Mogao bi me progutati«, ne znajući da led ne može hodati nego samo kliziti. I tako se dugo ništa nije događalo dok im jednog dana jазавac, koji je preko zime u istoj spilji našao sklonište, progovori: »Prava je šteta što se krijete ovdje. Vani je prekrasno sunčano vrijeme.« Ledenjaci su zaškrípili zubima jer su od djetinjstva zapamtili da im je sunce najveći neprijatelj. Ipak, možda da se razbije dosadna tišina, desni ledenjak upita jазавca: »A kakvo je sunce?« Ovaj odgovori: »Divno, pravi život...« Uplete se i drugi ledenjak: »Pa onda nam probij jednu rupu na stropu da i mi vidimo to sunce!«

Jазавac nije dao da mu drugi put kažu. Pregrize svojim zubima korijenje koje je bilo zaraslo i zakrivalo ulaz i blaga sunčana zraka prodre u zimsko mrtvilo. Nakon nekoliko sati, negdje poslije podneva, desni ledenjak otkrije da mu je ugodnije pri ovoj toplini, a slično iskustvo potvrdi i lijevi susjed. I pomalo se led počeo otapati, a zraka je zamrznute blokove pretakala u sitne potočiće koji su nezapaženo počeli probijati sebi tokove, spajajući se u malom jezercu u kojemu se divno odražavalo nebesko plavetnilo. Ledenjaci su još osjećali svoju svježinu, ali i svoju krhkost, neku nesigurnost i potrebu da se uzajamno podrže. Otkrili su da su nastali na isti način i da im je sudbina povezana.

Došle su i neke raspjevane ptičice utažiti žeđ u čistoj planinskoj vodi u koju se sve više počeo slijevati sadržaj rastopljenih ledenjaka. Spustila se i znatiželjna vje-

verica umočiti svoj dugi rep i dovršiti svoju jutarnju toaletu. A bivši ledenjaci, na izmaku svojih snaga, prije nego što će se potpuno rastopiti pod utjecajem sunčeve zrake, zaključče kako im je drago što su usrećili druge i otkrili da imaju jedno, zajedničko srce.

ZRAKA SUNCA: Ponekad u našem životu dosta je zraka sunca da rastopi led koji zna okovati naš život. Možda je dovoljna jedna umiljata riječ, jedan blagi osmijeh. Tako je malo potrebno da usrećimo druge. Dostatno je otvoriti srce.

Tako je to i s nama ljudima. Kada dopustimo da nas obasja svjetlo istine, ono nikada ne može biti ledeno. Istina može biti bolna, ali nikada nije takva da stvara led. Bar ne ona Božanska. A svaka naša istina ima samo utoliko svoju vrijednost ukoliko je u odnosu prema Božanskoj. Sve je relativno i sve je prolazno. Tako i naša istina koja nije oslonjena na Apsolutnog postaje još besmislenija i beznačajnija. Zašto se onda radi nje, makar i neugodna, pretvarati u ledenjake? Zašto »zaleđiti odnose«? Stoga je sunce istine – Božje pravde – ona zraka koja nas otapa i čini korisnima za druge – za zajednicu. Tko ostaje ledenjak, može biti zadivljujući za nekoga, ali ova priča pokazuje da je daleko bolje biti ne spomenik nego živi čovjek, koristan za ljude. Dokle god smo »ledeni«, nismo korisni. Boji nas se i ptičica i vjeverica. A tolikima je potrebna bistra oda, istinita riječ i malo srca. Stoga ponovno, još više nego prije, vjerujem u svoj »miroljubivi credo«, a to je da se uvijek treba naći mogućnost pomirenja i oproštenja. Ali jednako tako vjerujem ako nas sunce ljubavi ne ogrije da će nas sama ledena istina ostaviti ledenjacima. O, kada bih osjećao još više sunca oko sebe. Ali, vrlo važna poruka meni samom je u tome da ja moram biti sunce. Pokušat ću!

O salašaru (II. dio)

Salašar i zanatnici

Piše:

Alojzije Stantić

Dok je salašar živio u zemunici el putriji (primitivna kućica) nije imo potribu za pomoć zanatnika, šta mu je tribalo sve je dranio el napravio sam el s mobom. Kad je napuštio najstarije nastambe salašar je od onog šta mu je tribalo opraviti tušta sam uradio, držo je u redu salaš i staje, sermaj (pokretna imovina zemljodilca) i sitni zemljodilski sersam (alat). Samo je u prikoi potribi tražio pomoć izučenog zanatnika.

USLUGE: Najčešće je obraćao za uslugu: kovaču – da mu potkuje i kad ustriba oriže kopite konja. Na parasničkim kolima mu je zaminio dotrajo okov, dešavalo se da mu pukla ruda bliže jarmacu el srčanici (dilovi kola), kovač ju je ojačao s dvi-tri pante (obujmice). Katkad je kod njega moro prominit izlizane šine, gvozdene obručove točka i zdravo ritko osovine točkova kola. Da prođe što jeptinije najčešće je gazda kola u gvoždari kupio šine el osovine, odno ji kovaču kojem je platio samo rad. Vrimenom su lanci na pridnjim i stražnjim šaragama (pridnji i stražnji poprični dio kola) ojili ušice, koje je majstor iskovo nove.

Sarač mu je održavo kožnat dio orme (kožna konjska oprema za vuču), zašivo je mista di se oparo od konjskog znoja iziden končan šav. Zato su prid proliče i izmed dvi Gospojine (15. VIII. – 8. IX.) sarači imali najviše posla, salašari su najmanje radili s konjima pa su nikoliko dana mogli ostat bez kožne orme. Gazda s više konja je imo u rezervi makar jedan am (konjska oprema za vuču). Kod veći gazda di je bilo na desetine konja i toliko amova sarač el njegov kalfa (pomoćnik majstora) je došo sa sersamom na salaš i okrpio ormu. U velikim poslovima na njivi, na priliku: kad su vozili snopove žita iz krstina u kamaru (stog), kad u mobi radi više čeljadi i kolija, onda salašar mora imat u rezervi makar je dan am, kojeg će časkom zaminit s pokidanim, a mobarošima neće usporiti el prikiniti poso.

BRIJANJE: Salašari su se većinom sami brijanjem brijali priko nedilje, al kad su se osobito momci tili dotirat el kome je doti-

Lipo sredena parasnička kola

calo nji je obrijo i ošišo *berber*. Bilo je berbera koji je na kolima s jednim konjom došo na salaš i imućnije muškarce obrijo i katkad ošišo, obično subatom posli podne. Bilo je i takog da je berber već petkom prid veče krenio od jednog do drugog salaša na brijanje muškaraca. To je radio subatom već od ujutru rano, do kasno uveče, pa i nediljom prija podne. U pogodbi je bilo da obavi i šišanje muškaraca. Salašarske berbere su pogodili i plaćali od Mijolja do Mijolja, kad su ji odjedared isplatili žitom el kuruzima. Na priliku u tridesetim godina - ma XX vika plaćali su tridesetak kila žita el toliko kuruzi, po tom koliko je bio daleko slašar od berbera. Ako je gazda stojo dosta daleko berber mu je došo na kolima s upregnutim jednim konjom. Jevo jednog primera:

Pripovido mi *Ivan-Janika Moravčić*, sin tavankutskog berbera *Pere Moravčića-Berbera*, da mu je otac išo brijati muškarce na salaš, a brijo ji je i u berbernici. Posla se latio subatom ujutru već oko tri sata, otkaleg je počeo tog je gazdu digo iz kreveta, obrijo ga još dok je bio u gaćama, a posli se gazda vratio u krevet. Salašari su mu za brijanje i kad je tribalo šišanje godišnje plaćali po 35 kila žita za čeljade, a kad je posli vršidbe išo kupiti ris sa sobom je nosio »berberski kilaš« s kojim su izmirili žito. Ako je dotični salašar njemu došo u berbernicu nediljno jedared onda mu je godišnje plaćao 25 kila, a ako ga brijo i sridom

onda mu je plaćao 50 kila žita. Da bi mu se poso brže odvažilo u berbernici mu je pomagala i supruga, Ivanova mater, koja je nasapunala mušteriju i sprala mu s lica sapunjavicu, a po potribi je i muškarce ošišala mašinom »na nulu«, brez podšišivanja.

BERZA VISTI: Čak i u vrime risa salašari su na njivi radili subatom samo do podne, a posli podne su spremali salaš i sređivali se. Subatom posli podne su išli i u berbernicu. Iz nje se nisu žurili natrag jel su se tamo vidili s ljudima iz drugog kraja pustare i čuli šta tamo ima novog. Berbernica bilo salašarska el iz naselja bila je »berza« visti koje su med sobom razminili ljudi i više krajova pustare.

Kod aljinara(ke) (krojača) su unaprid uvaliti red, da momku sašiju odilo el divojki ruvo, koje su po adetu ponavljali za kakki god. Ovi zanatnici su prid velike svece, osobito prid god imali pune ruke posla, zato su čeljad misec-dva ranije doneli aljinaru kod refeša (trgovac tekstilom) kupljeno sukno (štof), el drugi materijal, aljinar(ka) njim je uzo miru, odredio dan kad će doći barem jedared na probu prija neg sašije obilo/ruvo.

Tišljera (stolar) su na ritko posiciivali, od njega su naručili el na vašaru kupili po nikoliko stocova, astal, drvenice (krevet), šamedlu (nisko sidalo) i sl. Katkad njim je tišljer opravio natruo okvir pendžere (prozora), a nji i vrata njim je pravio po miri kad su nabili nov salaš. ■

Priča o Hrvatima – Hrvati u drugoj polovici 19. stoljeća (70.)

Gospodarsko stanje

U proizvodnju se šezdesetih godina uvode parni strojevi, razvija se prehrambena industrija, osobito proizvodnja šećera i piva, otvaraju se pilane, staklane i tvornice tekstila.

U mnogim mjestima na jadranskoj obali otvorena su brodogradilišta

Piše: Zdenko Samaržija

Gradnja željezničkih pruga samo je djelomično zadovoljavala potrebe hrvatskih poduzetnika. Glavna pruga, od Beča preko Graza i Ljubljane do Trsta usmjerila je trgovačke tokove preko slovenskih zemalja prema Trstu zbog čega je znatno oslabio hrvatski trgovački stalež.

Trgovina je u hrvatskim zemljama potaknuta kada je 1862. godine dovršen odvojak pruge od Ljubljane preko Zidanoga Mosta i Zagreba do luke u Sisku. Mađarskim kapitalom građena je pruga od Budimpešte prema Rijeci (dionica Zagreb – Karlovac puštena je u promet 1865. godine), no hrvatski kapital nije bio dovoljan za izgradnju vitalnih željezničkih pruga o kojima je ovisio razvoj hrvatske trgovine.

GOSPODARSKA IZLOŽBA:

Kako bi potaknula proizvodnju za - grebačka je Trgovačko-obrtnička komora organizirala 1864. godine prvu gospodarsku izložbu u Zagrebu. Na njoj je približno 4000 poduzetnika iz svih hrvatskih zemalja izložilo proizvode.

MJERNI SUSTAV: U Austro-Ugarskoj Monarhiji nije postojao jedinstven sustav mjera i novca. Forinta, koja je bila u opti -

caju u ugarskome dijelu Monarhije imala je 60 krajcara ili 100 novčića, reformom novčarskoga sustava 1892. godine zamijenjena je krunom, koja je imala 100 novčića ili filira ili talira (42 ugarske forinte mije -

Banke, cehovi i kazne

- Godine 1868. osnovana je u Zagrebu Hrvatska eskomptna banka
- Godine 1869. osnovana je u Osijeku Slavonska komercijalna i eskomptna banka
- Godine 1871. osnovana je Riječka banka
- Godine 1871. osnovana je u Splitu Prva pučka dalmatinska banka
- Godine 1872. osnovana je u Zagrebu Hrvatska komercijalna (trgovačka) banka
- Godine 1872. ukinuti su cehovi
- Godine 1872. ukinute su u svim hrvatskim zemljama tjelesne kazne, osim u vojsci Austro-Ugarske Monarhije.

njane su za 100 kruna). Do 1914. godine kruna je bila stabilna, no za vrijeme Prvog svjetskog rata (1914. – 1918.) cijene su stalno rasle, zavladała je velika skupoća i oskudica, a pravi pokazatelji razorne snage inflacije pojavili su se početkom 1918. godine. Pred završetak rata inflacija je gotovo obezvrijedila krunu

Do primjene metričkoga sustava u Austro-Ugarskoj Monarhiji 1874. godine, a i desetljećima kasnije, tekućine su se mjerile donjoaustrijskim vedrom (iznosilo je 56,59 litara) i bečkim vaganom (iznosio je 61,49 litri). Težina se mjerila bečkim centom, koji je imao 100 funti, a iznosio je 56 kilograma, kvintalom, koji je imao 4,5 kilograma, i lotom, koji je iznosio 17,5 grama. U Međimurju, koje je bilo u sastavu Mađarske, te na području nekadašnje Dubrovačke Republike vrijedile su drugačije mjere, a pravi je problem nastao kada se Bosna i Hercegovina uključila u gospodarske tokove Austro-Ugarske Monarhije. Premda je Austro-Ugarska Monarhija prihvatila metrički sustav (metar, gram, litra) dugo su vrijedile stare mjere – osobito u kartografiji, arhitekturi i katastru.

Napredak

- U Varaždinu je 1862. godine osnovano prvo dobrovoljno vatrogasno društvo u Hrvatskoj
- Godine 1864. proradio je u Zadru telegrafski ured
- Na Harmici u Zagrebu, današnjem Trgu bana Jelačića, postavljen je 1866. godine konjanički spomenik *Josipu Jelačiću*; kip je izradio kipar *Anton Dominik Ferkorn* – komunističke su ga vlasti sklonile nakon svršetka Drugoga svjetskog rata, a iznova je postavljen 1990. godine
- *Ognjeslav Utješinović Ostrožinski*, ilirac podrijetlom iz Vojne krajine, bavio se gospodarskom problematikom sela u Vojnoj krajini. Napisao je monografiju o seljačkim kućnim zadrugama, u kojoj se založio za njihovo očuvanje. Pisao je i rodoljubne pjesme, a njegova je lirika šezdesetih godina 19. stoljeća bila vrlo popularna.

Piše: Milivoj Prčić

T(V)JEDNIK

Unatoč mnogim predviđanjima onih koji nedovoljno poznaju mentalitet Nijemaca i Njemačke, o raspisivanju novih izbora nema niti govora, pobijedila je njemačka preciznost procjene situacije i pedantnost. Formirana je »velika koalicija«, po drugi put u povijesti Bundesrepublike, između »crnih« CDU-CSU i »crvenih« SDP s tim da je bez rotiranja mandata za novog kancelara po prvi puta izabrana žena tj. kancelarka gospođa dr. Angela Merkel, s tim da »njeni« dobivaju šest ministarskih mandata u vladi, dok se sedam godina kancelar Schröder morao zadovoljiti s osam ministarskih mjesta među kojima je dakako i njegova »zvijezda« novi ministar vanjskih poslova Frank-Walter Steinmeier (49), njegov dosadašnji šef kabineta. Ovako je Njemačka izvučena vlastitom pameti iz dulje političke krize, dovoljno je što ima masu ekonomskih problema za rješavati, s najvećom utegom, »braćom« iz bivše DDR, tog bureta bez dna. Skuplje je mijenjati mentalitet i navike bilo kakvog tipa komunizma nego bilo što drugo. Ovdje imamo i vlastita iskustva mutatis mutandis.

No, Nijemci će naći najbolji put rješenja svih rebusa i si-

gurni smo da će nekadašnja »istočna« djevojka Angela kao kancelarka s nasmijano ledenim pogledom svojih plavih očiju, (uz pomoć SAD, što je njena politika!) napraviti nekakav mali »Maršalov plan«, riješiti kritičnu neuposlenost i krenuti punim jedrima naprijed »laganim čamcem do Kine«, do stabilnosti trajnije vrsti i ekonomski porast najmoćnije nacije Europe i njezinog »motora«. Savezna Republika Njemačka ima previše iskustva i znanja (opreza) da bi dozvolila išta sličnoga Weimarskoj Republici koja je svojom »mekoćom« iznjedrila zlo, premda je najveći njemački književnik Goethe upravo u tom Weimaru bio negda glavni savjetnik vojvode. Puno znanja ne znači uvijek i puno sreće, ali ženska glava manje rizikuje i uglavnom pažljivije bira put. Neka joj je sretno a i svima nama koji se kao puževi krećemo ka tom svijetu rada i racionalnosti, svi drugi putovi su u provaliju izolacije, gospodo ovdašnji porotnici znate li kraj prevaranta Ostapa Bendera »Led je krenuo. Budući nisam mogao postati Monte Christo, morat ću se prekvalificirati za kućepazitelja!« Pročitajte »Zlatno tele« Iljfa i Petrova, mnoge stvari će vam biti jasnije. ■

Što se tiče unutarnje politike, ona se dobrim dijelom vodila ovog tjedna u Bruxellesu, usred Europe, o problemima manjina u Vojvodini, koji nisu mali, ali savezni ministar Ljajić ih ipak umanjuje, to mu je valjda posao, svi ste o tome dosta čitali i nije slučajno da su baš pozvani jedino prdstavnici mađarske i hrvatske manjine, da kažu svoje, pa

neka Ljajić oprezno štiti Vladu Srbije, sve to lijepo podsjeća na Dudekov odgovor na pitanje je li Barica bila nevinna kada se udala za njega: »A, neki veliku da je, a neki veliku da nije!« A što vi velite, imaju li manjine sva prava garantirana propisima i što će dobiti Ustavom kojeg nema, »a ka će, ne znamo!« ■

Trinaestog je listopada Švedska akademija priopćila da je laureat Nobelove nagrade za književnost ove godine engleski dramski pisac i borac za ljudska prava Harold Pinter (75), čiji se komadi »Rođendansko slavlje«, »Pazikuća«, »Kuhinjsko dizalo« i mnogi drugi igraju i na našim »daskama koje život znače«. Njegovi tekstovi su čudnovata mješavina naturalizma i uznemirujućeg simbo-

lizma, često dvosmislenog. Dijalog je namjerno jednoličan i ima vrlo malo akcije. No, ovog puta je nagrada došla u prave ruke autentičnog velikog pisca, to je zasigurno i vjerujemo da onaj časni akademik koji je napustio Švedsku akademiju zauvijek, zbog prosvjeda za lanjsku dodjelu nagrade dubioznoj literaturi, po njemu, Elfride Jelinek, samozatvorenicu u sobi Beča, a širom svijeta nedovoljno poznate i priznate, dok mnogi značajni pisci u svijetu pa i jako veliki, po čudnovatim kriterijima Akademije nikada nisu dobili nagradu pa su tako i umrli bez tog najvećeg priznanja a knjige im se neprestano tiskaju širom svijeta (napr. Graham Greene, a teško se i sjetiti svih nepravdi!) Svatko mijenja pokatkad principe, pa će to morati valjda jednom i Švedska akademija. Čestitke Haroldu Pinteru, njega smo gledali puno i kod nas. Zasluženo. ■

Hrvatska malo prije a Srbija i Crna Gora malo poslije (četiri dana) zasluženo su bez pogovora među 32 reprezentacije u nogometu na Svjetskom prvenstvu, koje će se igrati 2006. u Njemačkoj, u 14 različitih gradova. Out je jedna Rusija, što je šteta, a iz »baraža« još dolaze pobjednici mečeva Španjolska-Slovačka, Švicarska-Turska i Češka-Norveška. Budući da dvije susjede, mislim Hrvatska i Srbija, nisu u istom šeširu ždrijeba, ajmo se kladiti da će ih nekako uvijek pravedna i neprikosnovena FIFA, vlasnik najvažnije sporedne stvari na svijetu, već nekako »potrpa-

ti« u istu skupinu u Münchenu ili Stuttgartu. Ala je glupo davati ovakve prognoze, ali kad sam se već usudio neka mi oprostite svi koji vjeruju u »čistotu ždrijeba« kao što su i uvijek rezultati nogometnih utakmica, biranje Miss svijeta, izbori u nekim zemljama, i naravno ona sjajna priča o igraču pokera koji ne zna tko će večeras dobiti pare u igri. E kad ne zna, on će izgubiti zasigurno. Pričao mi Ćuro kadgod u »Zlatnom fazanu«. Živjeli pa vidjeli! Na koncu, sve je to ipak samo igra, zar ne? ■

Dani Istre u Vojvodini

U skladu s dosadašnjom suradnjom Istarske županije i AP Vojvodine, od 20. do 22. listopada, brojni istarski politički, gospodarski, kulturni i turistički izaslanici posjetit će vojvođanske gradove, u okviru manifestacije »Dani Istre u Vojvodini«.

Izalanstva iz Istre, koja će predvoditi istarski župan *Ivan Jakovčić*, imat će brojne susrete sa zvaničnicima AP Vojvodine, predstavnicima Privredne komore Vojvodine i regionalnih gospodarskih komora u Pokrajini, a tijekom manifestacije organizirat će se i brojni kulturno-umjetnički programi.

Pokrovitelji »Dana Istre u Vojvodine« su Skupština AP Vojvodine, Izvršno vijeće AP Vojvodine i općine Subotica, Zrenjanin, Bačka Topola i Senta.

Radni posjet delegacije osječkog Državnog arhiva

U sklopu stručne suradnje između Historijskog arhiva u Subotici i Državnog arhiva u Osijeku, u službenom radnom posjetu subotičkom arhivu bili su 14. listopada ravnatelj Državnog arhiva u Osijeku *dr. Stjepan Svršan*, tajnica arhiva *Dubravka Farakas*, voditeljica službe nadzora *Ljerka Šimunić* i djelatnik u službi nadzora *Željko Vrban*. Domaćin delegacije Državnog arhiva bio je ravnatelj subotičkog arhiva *Stevan Mačković*. Prilikom radnog posjeta razgovaralo se o mogućnostima daljnje suradnje, koja bi obuhvaćala zajednička istraživanja pojedinih tema iz oblasti škol-

stva, gospodarstva i kulture, razmjenu stručnih publikacija i organiziranja predavanja i izložbi.

Promocija knjige »Veliko obiteljsko stablo Dulićevih«

Organizacijski odbor susreta Dulićevih i »Pučka kasina 1878.« pozivaju u prvom redu sve članove velike obitelji Dulić, sve njihove prijatelje i sve zainteresirane ljude dobre volje na svečanu promociju knjige *Lazara Ivana Krmpotića* »Veliko obiteljsko stablo Dulićevih«, koja će se održati u nedjelju 30. listopada u Domu kulture u Đurđinu, a s početkom u 15 sati. Na promociji će nastupiti Đurđinski komorni orkestar »Musica chorda«, a ovom će se prigodom moći nabaviti i monografija.

Subotičani u »Kerempuhu«

Poetsko-glazbena predstava »Bez svlaka mraka« autora *Tomislava Žigmanova* i *Hrvoja Tikvickog* bit će izvedena 24. listopada u dvorištu Satiričkog kazališta »Kerempuh« u Zagrebu. Produkciju ovog projekta ostvaruje Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice.

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

U Čitaonici subotičke Gradske knjižnice 19. studenog održat će se IV. Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku u organizaciji Hrvatske čitaonice iz Subotice. Pozivaju se sve škole i kulturne udruge da svoje recitatore prijave najkasnije do 10. studenog na adresu: Hrvatska čitaonica, Beogradski put 52, 24000 Subotica. Recitatori se mogu prijaviti i faksom na broj 024-551-036 ili na e-mail: kikicel@tippnet.co.yu

Dani Balinta Vujkova

Hrvatska čitaonica iz Subotice poziva književnike, jezikoslovce i učitelje na IV. Dane Balinta Vujkova koji će se održati 25. i 26. studenog u Subotici. Okvirne teme su: književnost Hrvata u Bačkoj i Srijemu; Sakupljački rad Balinta Vujkova i Etnografska istraživanja hrvatskih manjinskih zajednica na pannonском prostoru. Na stručno-znanstvenom skupu sudjelovat će znanstvenici i književnici, kao i pedagozi iz Hrvatske, Austrije, Mađarske i Vojvodine. Radovi

se mogu prijaviti organizatorima na telefon: 064-211-3186 ili na adresu Hrvatske čitaonice do 18. studenog.

Obilježena obljetnica rođenja bana Jelačića

U Petrovaradinu je u organizaciji HKPD-a »Jelačić« 16. listopada svečano obilježena 204. obljetnica od rođenja hrvatskog velikana i Petrovaradinca bana *Josipa Jelačića*. U 18 sati je bilo euharistijsko slavlje, a svečanu misu je predvodio dekan Petrovaradinskog dekanata *preč. Tomislav Kovačić*. Nakon svete mise, održan je prigodan program u prostorijama Društva. Skup je otvorio *Josip Pokas*, a članovi zbora Društva su se predstavili s dvije skladbe *Josipa Runjanina*. Skup je pozdravila i *Marina Karavanić*, a povjesničar *Davor Martinčić* iznio je povijest o banu J. Jelačiću, nakon čega su mladi članovi Društva odsvirali i otpjevali pjesmu o Petrovaradinu, a potom i skladbu »Ustani Bane«. Svečanost je nastavljena uz glazbu tamburaškog sastava »Patočka«, Društva »Jelačić«.

I. K.

Uspjeh »Bubuša« među jakom konkurencijom

Na nedavno održanom 1. Međunarodnom festivalu filma i videa »Dugo Selo 2005.« u Hrvatskoj, autor filma »Bubuša«, prikazanog u okviru ciklusa kratkog filma na pomenutoj kinematografskoj manifestaciji, *Ivan Ivković Ivandekić* osvojio je nagradu za najbolju sporednu ulogu koju tumači u svom ostvarenju. Ivković Ivandekić je veoma iznenađen nagradom jer, kako ističe, na Festivalu je sudjelovao veliki broj filmova profesionalnih filmskih stvaralaca u kojima su uloge tumačili također profesionalni glumci, što dodatno uvećava značaj priznanja koje mu je dodijeljeno.

Dječji festival folklora u Tavankutu

Priredba za najmlađe

Na festivalu su se predstavili najmlađi članovi Folklornih odjela »Župe Presvetog trojstva« iz Selenče, KUD-a »Rokoko« s Čikerije iz Mađarske, HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice, HKC-a »Srijem« iz Srijemske Mitrovice, HUK »Lajčo Budanović« iz Male Bosne i HKUD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, a kao solista na harmonici nastupio je Darko Letić

Najmlađi članovi HKUD-a »Matija Gubec«

U organizaciji Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta, održan je 15. listopada X. Festival dječjeg folklora pod nazivom »Djeca su ukras svijeta«. U tavankutskom Domu kulture, pjesmom i plesom predstavili su se najmlađi članovi Folklornih odjela »Župe Presvetog trojstva« iz Selenče, Kulturno-umjetničkog društva »Rokoko« s Čikerije iz Mađarske, Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« iz Subotice, Hrvatskog kulturnog centra »Srijem« iz Srijemske Mitrovice,

Hrvatske udruge kulture »Lajčo Budanović« iz Male Bosne i Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta, a kao solista na harmonici nastupio je *Darko Letić*.

Na početku priredbe, voditelj programa *Dalibor Križan*, pozdravio je sudionike, publiku i goste Festivala ispred Organizacijskog odbora Festivala koji su činili predsjednik *Boris Godar* i članovi: *Ladi-*

Slovački ples i pjesma

Tradicionalna manifestacija

»Ove godine održava se deseti, jubilarni Dječji festival folklora u Tavankutu, koji želimo nastaviti, isto kao i Sazive 'Prve kolonije naive u tehnici slame'. To su već tradicionalne manifestacije u organizaciji našeg Društva. Trudimo se očuvati kulturnu baštinu koju su nam prenijeli naši stari i ona se treba sačuvati i za generacije koje dolaze. Večerašnji nastupi djece najbolji su pokazatelj da se tradicija prenosi. Ove godine našem Društvu predstoje još dvije manifestacije: koncert Tamburaškog orkestra našeg Društva i koncert Folklornog odjela«, rekao je Branko Horvat, predsjednik HKPD-a »Matija Gubec«.

cionalnih manjina koje žive u Vojvodini, i time, predstavljanje bogatstva različitosti kulturne baštine u Vojvodini. Svih ovih godina, kroz ovaj Festival, prošle su brojne skupine najmlađih, a iz njihovih nastupa i druženja rodila su se brojna prijateljstva, koja se sada već njeguju u srcima stasalih srednjoškolaca i studenata. S mnogim kulturnim udrugama koje su gostovale na ovom Festivalu, HKPD »Matija Gubec« i dalje održava izuzetne prijateljske odnose«, rekao je voditelj programa *Križan*, na kon čega se zahvalio brojnim sponzorima koji su pomogli održavanje Festivala, a potom je pozdravio goste Festivala, generalnog konzula Republike Hrvatske u Subotici *Davora Vidiša*, predsjednika Skupštine

Podrška starijih

općine Subotica *Sašu Vučinića* i predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petra Kuntića*.

PROGRAM FESTIVALA: Nakon što je Saša Vučinić službeno otvorio Festival, prvo su nastupili domaćini, najmlađi članovi HKPD-a »Matija Gubec«, a nakon njih,

Darko Letić

Čuvanje baštine nacionalnih manjina

»Cilj ove manifestacije je okupljanje djece u uzrastu od 5 do 15 godina, koja plešu u svojim Društvima i predstavljanje njihovog rada. Festival nije natjecateljskog karaktera, a želi se predstaviti kulturna baština nacionalnih manjina u Vojvodini. Ove godine naši gosti su i Slovaci, članovi Folklornog odjela »Župe Presvetog trojstva« iz Selenče, a regionalni značaj ove manifestacije obilježiti će nastup KUD-a »Rokoko« iz Mađarske, rekao je Ivica Dulić, umjetnički voditelj Folklornog odjela HKPD »Matija Gubec«, ističući doprinos Sande Benčik i Borisa Godara koji rade s najmlađima u Folklornom odjelu Društva »Matija Gubec«.

publici su se predstavili gosti iz Selenče, članovi »Župe Presvetog trojstva«. Uslijedio je nastup KUD-a »Rokoko« s Čikerije iz Mađarske, a program se nastavio nastupima najmlađih članova HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice i HKC »Srijem« iz Srijemske Mitrovice. U narednom bloku programa, nastupili su članovi Hrvatske udruge kulture »Lajčo Budanović« iz Male Bosne, a zatim je Tavankučanin Darko Letić odsvirao na harmonici nekoliko

glazbenih točki, a na koncu programa predstavila se i srednja dječja skupina Folklornog odjela Društva »Matija Gubec«.

Publika je tijekom nastupa pljescima pozdravljala nastupe najmlađih, a uz zvuke »Malog bunjevačkog kola«, u izvedbi Tamburaškog orkestra HKPD »Matija Gubec«, završen je ovogodišnji Dječji festival folklora u Tavankutu.

Z. Sarić

Prije poljupca s Čikerije

Pjesme iz Srijema

Nastup djece iz Subotice

Veseo nastup mališana iz Male Bosne

Razigrani domaćini

Srijemski motivi

U okviru programa X. Festivala dječjeg folklora »Djeca su ukras svijeta«, u Galeriji HKPD-a »Matija Gubec«, organizirana je izložba keramičkih radova, članova Ateljea sv. Anastazija, sekcije Hrvatskog kulturnog centra »Srijem« iz Srijemske Mitrovice. Sekcija je osnovana 2001. godine, a u radu Ateljea sv. Anastazija sudjeluje desetak članova. Na izložbi su predstavljeni radovi od gline koja se ručno oblikuje i boji. Izloženi radovi mogu se okarakterizirati kao minimalističke »etno-skulpture«, koje prikazuju srijemačku nošnju i narodne običaje. Također su izložene i ručno oslikane maramice. Maramice su oslikane bojama za platno s etno-motivima, a posjetitelji su mogli vidjeti i izrađene čestitke za Božićne i Uskršnje blagdane.

Proslavljen Dan subotičke Gradske knjižnice

Knjižnice su mostovi prema drugim kulturama

U sklopu Dana subotičke Gradske knjižnice obilježeni jubileji: 115. godina od osnutka Gradske knjižnice, 200. godina od rođenja prvog subotičkog tiskara Karla Bittermanna i 200. godina od rođenja dječjeg bajkopisca Hansa Christiana Andersena

Otvarenje izložbe u Gradskoj knjižnici

Brojne knjige subotičkih nakladnika

U povodu Dana subotičke Gradske knjižnice djelatnici ove ustanove upriličili su u četvrtak, 13. listopada u svojem, knjigama i poviješću bogatom zdanju, svečanost dostojnu nekoliko jubileja koji su ovom prigodom obilježeni. Ove se godine, naime, navršava 115. godina od osnutka Gradske knjižnice, a 200. godina je prošlo od rođenja prvog subotičkog tiskara *Karla Bittermanna* i 200. godina od rođenja najpoznatijeg dječjeg bajkopisca *Hansa Christiana Andersena*.

IZLOŽBA BITTERMANNOVIH TISKOVINA: U galerijskom prostoru Gradske knjižnice knjižničar zavičajnog odjela *Mile Tasić* priredio je izložbu knjiga i drugog knjižničkog materijala tiskanog u prvoj subotičkoj tiskari. Inspirirani prvim subotičkim tiskarom *Karlom Bittermanom*, svoje su plakate izložili subotički likovni umjetnici *Jasmina Vidaković Jovančić*, *Erika Janović*, *Ljiljana Ilić Krtinić*, *György Borosi* *Mile Tasić*. Prigodom otvorenja ove izložbe i nakon pozdrava ravnateljice knjižnice *Valérie Ágoston Pribille*, o važnosti riječi govorio je likovni i glazbeni umjetnik *Miroslav Jovančić*. On je podsjetio da riječ kao komunikacijski znak ima jedinstvenu moć nad ljudima te da nas

Obvezni primjerci

Podsjećajući na važnost zavičajnog odjela Gradske knjižnice, voditelj ovog odjela *Mile Tasić* pozvao je sve subotičke tiskare i izdavače na što tješnju suradnju i odgovornost prema zajedničkoj budućnosti. Njihova će tri primjerka svake tiskovine biti garancija da će prošlost biti sačuvana i u budućnosti.

ona u svakodnevnicu spaja i razdvaja, označavajući sve naše različitosti, ali i sličnosti. Upravo riječ je može biti ono najplemenitije što čovjek uspijeva ponuditi svojim suvremenicima i nasljednicima. U svom eseju o riječi, *Jovančić* je naglasio da riječ ima svoje trajanje u vremenu dok se izgovara, dok odjekuje u našim mislima i pamćenju, ali tek ako se zabilježi, odštampa ili umnoži i tako otrgne od zaborava, ona zauvijek odjekuje u vječnosti. Značenja riječi tako imaju atribut bezvremenosti, a knjige koje od njih nastaju pripadaju budućnosti isto toliko koliko i sadašnjosti.

NAGRADE: Čitaonicu dječjeg odjela ispunili su nagrađeni učenici sa svojim pedagozima i ravnateljima osnovnih škola. Oni

su sudjelovali na dva natječaja – na natječaju »Moja omiljena bajka *H. C. Andersena*« u povodu 200. godišnjice rođenja ovog popularnog danskog bajkopisca u surorganizaciji s »Hrckom«, podlistkom »Hrvatske riječi«, te na natječaju »Naj slovo« u povodu 200. obljetnice rođenja *Karla Bittermanna*.

Ukupno je sudjelovalo 13 osnovnih škola i jedan dječji vrtić.

Na oba natječaja odazvale su se vrtići i Osnovne škole iz Subotice i okolice: vrtić »*Marija Petković*« Subotica; OŠ »*Matko Vuković*«; OŠ »*Ivan Milutinović*«; OŠ

Dodjela nagrada vrtiću i osnovnim školama

Slavlje djelatnika

Dan knjižnice prigoda je da se posebno priznanja i čestitke upute djelatnicima jubilarcima i onima koji odlaze u mirovinu. Ove se godine od kolektiva oprostila Zsuzsana Kunkin, dosadašnja ravnateljica s najdužim radnim vijekom od trideset devet godina. Ostavila je neizbrisiv trag u povijesti gradske knjižnice napose u odsjeku stare i rijetke knjige.

»Vladimir Nazor« Đurđin; OŠ »Matija Gubec« Tavankut; OŠ »Miloš Crnjanski«; OŠ »Sonja Marinković«; OŠ »Ivan Goran Kovačić«; OŠ »Jovan Mikić«; OŠ »J. J. Zmaj«; OŠ »Đuro Salaj«; OŠ »Majšanski put«; OŠ »Sveti Sava« i OŠ »10. oktobar«. Nagrađeno je 51 dijete lijepom knjigom, a oni najbolji i najvrijedniji svojim su školama donijeli po 3 besplatne godišnje članarine. Ove specijalne nagrade dobijaju posebno pohvaljene škole, a posebno su pohvaljeni: na natječaju »Moja omiljena bajka H. C. Andersena«: vrtić »Marija Petković« Subotica, OŠ »Đuro Salaj« i OŠ

Odabrani stihovi

Pod svodovima svečane dvorane Gradske knjižnice čuli su se i odabrani stihovi u izvođenju glumica Narodnog kazališta *Jelene Mihajlović*, glumice Dječjeg kazališta *Gertrud Fridrik* te recitatorice Hrvatske čitaonice *Nevene Mlinko*.

Nevena Mlinko

»Majšanski put« i na natječaju »Naj slovo«: OŠ »Jovan Mikić«, OŠ »J. J. Zmaj«, OŠ »Đuro Salaj«, OŠ »Majšanski put« i OŠ »10. oktobar«.

Najupješnjim učenicima čestitke su uputile bibliotekarka *Katarina Čeliković* i Valeria Agoston Pribilla, a knjižničarka

Észter Berenyi i direktor »Hrvatske riječi« *Zvonimir Perušić* uručio im je knjige. NIU »Hrvatska riječ« je darovala Andersenove bajke najuspješnijim sudionicima iz odjeljenja na hrvatskom nastavnom jeziku, a nagrade učenicima na srpskom i mađarskom nastavnom jeziku darovala je Gradska knjižnica.

SVEČANI PROGRAM: »Ovaj smo dan željeli proslaviti s onima kojima je knjiga na prvom mjestu, a to su čitatelji, tiskari i nakladnici. Prisjećamo se i prvog našeg tiskara Karla Bittermanna u čiju smo čast priredili program Dana knjižnice«, rekla je u uvodnoj riječi ravnateljica Gradske knjižnice Valéria Ágoston Pribilla. Izrazila je potom zadovoljstvo što može nakon punih petnaest godina u knjižnici pozdraviti i ravnatelja osječke Gradske i sveučilišne knjižnice *Dragutina Katalenca*. Ova nekada vrlo plodna suradnja prekinuta je ratnim zbivanjima i zadnja je karika u lancu kulturnih veza koje se ponovno uspostavljaju. Svečani program pratila je i izložba knjiga i periodike subotičkih tiskara i nakladnika koje su donijeli kao »ulazni cu« na proslavu.

OBNOVLJENA SURADNJA: »Izuzetno mi je zadovoljstvo da vas mogu pozdraviti u ime ustanove ispred koje dolazim i grada Osijeka, u ime knjižničara i djelatnika te ustanove. Dolazim iz institucije koja je imala plodnu suradnju s Gradskom bibliotekom u Subotici i nadam se da ćemo ovu suradnju nastaviti. Iskoristio bih ovu priliku da djelatnicima ove knjižnice, ali i svima vama čestitam ovaj jubilej i zaželim i dalje puno uspjeha. Naša osnovna misija, osnovno poslanje je čuvati lokalnu tradiciju, književnost, jezik, kulturu, a drugi isto tako važan, ako ne i važniji zadatak je da su knjižnice mostovi prema drugim kulturama, drugim jezicima, drugim književnostima. Na ovaj način otvorimo te mostove!«, rekao je, između ostalog, Dragutin Katalenac, ravnatelj Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku.

PRVI SUBOTIČKI TISKAR KARLO BITTERMANN: Bibliotekarka Katarina Čeliković podsjetila je na povijesni slijed razvoja subotičkog tiskarstva.

»Od prve tiskane knjige do danas prošlo je 550 godina. Glasovitom latinskom Biblijom (1455.), Gutenberg je, nedvojbeno, postavio temelje modernog tiskarstva čije napredovanje više ništa nije moglo zaustaviti. Ono je vrlo brzo stiglo do Venecije, ubrzo potom u Hrvatsku, a nama najbliži centar modernog tiskarstva već od druge

Valéria Ágoston Pribilla
i Dragutin Katalenac

polovice XV. stoljeća nalazio se u Budimu, u dvorcu poznatog ugarsko-hrvatskog kralja *Matije Corvina* (1458. -1490.). Do osnivanja svoje prve tiskare Subotičani su knjige, letke, i formulare tiskali u Pešti, Budimu, Beču, Požunu, Osijeku, Novom Sadu i Segedinu. Prvu tiskaru u Subotici otvara Karlo Bittermann 7. ožujka 1844. godine dobivši dozvolu s potpisom cara Ferdinanda I. Dobivši dozvolu i prebrodivši brojne

Glazbene točke

Umjetničkom ugođaju ove svečanosti posebno su pridonijeli učenici Muzičke škole u Subotici, *Jelena Klepić*, klavir III. razred Srednje Muzičke škole, (*Rachmaninov: Preludij*), *Viktorija Kurina*, violina II. razred Osnovne muzičke škole (*Riding: Končertino D-dur, op. 25*, klavirska pratnja: prof. *Kristina Mate*) i *Karoly Varga*, violina II razred Osnovne muzičke škole (*Vivaldi: Koncert a-mol II. I III. stav*, klavirska suradnja: prof. *Kristina Mate*)

administrativne poteškoće, u proljeće iste godine Karlo Bittermann započinje svoju veliku avanturu. On otvara tiskaru u kojoj od grafičkog alata ima ukupno dvije dotrajale i otpisane, rashodovane, prese iz Pešte, deset-dvanaest vrsta slova, šare, olovne linije i drvena slova koja je izradio *Károly Schmidl*. Zanimljivo je da je Karlo slova nabavio u Budimu, i od samog početka posjeduje latinicu, ćirilicu i goticu. Tijekom dvadeset pet godina rada u ovoj je tiskari objavljeno preko dvjesto pedeset najraznovrsnijih izdanja – knjiga, brošura, listova i prigodnih spisa: oda, govora, proglašenja, kao i školskih izvještaja i molitvenika«, rekla je Katarina Čeliković i na kraju izlaganja najavila brošuru posvećenu ovom pioniru subotičkog tiskarstva koja će uskoro biti tiskana.

K. Č

Susret književnika

Pisci izvan domovine svjedoci su hrvatske kulture i književne riječi

U Rovinju od 13. do 15. listopada održan II. susret književnika hrvatskih manjina u susjednim zemljama s književnicima u Republici Hrvatskoj

Predsjednik Gradskog vijeća Rovinja *Davorin Flego* i *Mladen Dušman*, županijski pročelnik za prosvjetu i kulturu – pozdravljajući učesnike II. susreta književnika hrvatskih manjina u susjednim zemljama s književnicima u Republici Hrvatskoj – istakli su kako je Istra dostigla standarde u zaštiti manjina kakve nemaju ni mnoge razvijene zemlje.

Ante Domagoj Petrić, zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika i *Branimir Donat* u ime Matice hrvatske govorili su o manjinama kao mostu suradnje između država. Prof. dr. *Branimir Crljenko*, predsjednik Organizacijskog odbora rovinjskog susreta književnika istaknuo je da je ovaj književni skup ustanovljen kako bi se upozorilo da su hrvatske manjine u drugim zemljama često uskraćene za ljudska i manjinska prava koja u Hrvatskoj uživaju etničke zajednice.

OČUVANJE MATERINJEG JEZIKA U DIJASPORI: Potom je

uvodničar rovinjskoga skupa prof. dr. *Šimun Šito Ćorić*, predsjednik Hrvatskog svjetskog kongresa u svom radu: »Jezik i književnost u zrcalu psihosocioloških dimenzija multikulturalnosti« upozorio skup kako galopirajuća globalizacija i favoriziranje engleskog jezika može utjecati na »taljenje« jezika malih naroda i manjina općenito, te gubljenje kulturnih vrijednosti koji ugrožavaju pojedinca i nacionalnu zajednicu. Govoreći o jeziku i književnosti, obrazložio je stajalište znanstvenika koji se zalažu za potrebu očuvanja materinjeg jezika, kulture i samobitnosti, posebno u dijaspori i u rubnim područjima, gdje žive autohtone hrvatske manjine poput, primjerice, Hrvata u Bačkoj, Srijemu i drugdje.

Budući da su jezik i književnost glavne odlike naroda, manjine su, u velikoj opasnosti gubitka identiteta, istaknuo je dalje prof. dr. *Šimun Šito Ćorić*, navodeći kako su u Europi samo Island i Portugal nacionalno homogene zemlje, dok u svim ostalim zemljama žive pripadnici jedne ili više nacionalnih manjina. Unatoč tomu regulativa UN i Europske unije daleko je ispod

stvarnih potreba, a gdjegdje je na razini nižoj od normativa za zaštitu okoliša. Primjerice, iako ima veliki broj manjina, Francuska ih uopće ne priznaje, za razliku od Finske gdje je uspostavljena potpuna dvojezičnost, makar u njoj živi tek 6 posto Šveđana. Švedska država, također, je naglašeno naklonjena manjinama, pa je dovoljno petero djece pripadnika bilo koje manjine za dobivanje razreda, učitelja i prava nastave na materinjem jeziku. Slično

Branimir Donat, Milovan Miković, Jasna Melvinger i Šimun Šito Ćorić

je u sjevernoameričkom prostoru. Dok SAD provodi dominaciju engleskog jezika, Kanada promiče prava oko 80 nacija, odnosno manjinskih skupina, iz cijelog svijeta, koje ondje žive.

ZNANSTVENI SKUP: »Književnost između dviju domovina« – bila je početna tema ovogodišnjeg II. susreta književnika hrvatskih manjina u susjednim zemljama s književnicima u Republici Hrvatskoj u Rovinju. U sklopu ovoga susreta održan je i znanstveni skup, na kojem su svoj rad izložili mr. sc. *Stjepan Blažetin* iz Pečuha, pod naslovom: »Hrvatska književnost u Mađarskoj na pragu XXI. stoljeća«, književnik *Petko Vojnić Purčar*, iz Novog Sada sa svojim radom: »Hrvatski pisci u domicilnim i nacionalnim antologijama«, a potom prof. dr. *Jasna Melvinger*, također, iz Novog Sada sa radom: »Novosadski radijus hrvatskog književnog života«, dok je

dr. sc. *Sanja Vulić* iz Zagreba, predložila je skupu svoj rad: »Subotički hrvatski književni krug«, a književnik iz Subotice *Milovan Miković* rad pod naslovom: »Prolegomena za antologiju dvadesetorice, ili tridesetorice – ne i četrdeset!«

»Veze prožimanja između domicilnih i matičnih kultura i jezika« – bila je druga tema znanstvenog skupa u Rovinju, u okviru koje je prof. dr. *Branimir Crljenko* iz Rovinja izložio svoj rad: »Značenjske preinake hrvatskih primljenica u istroroman-skome«, prof. *Rudi Ujčić* iz Pule rad: »Istroromanski i čakavski dijalekt – prepjevi i prevođenja na primjeru poezije Marija Bonassina«, a *Andreas Novosel* iz Beča govorio je govoru i pjesništvu gradišćanskih Hrvata.

»Europski standardi i hrvatska praksa u tretiranju kulturnih i jezičnih raznolikosti« – bila je treća tema ovogodišnjeg znanstvenog skupa u Rovinju. O njoj je svoj rad izložio mr. sc. *Mario Sošić* iz Rovinja: »Etničke i jezične manjine u kontekstu suvremenog procesa eu-ropeizacije«, a mr. sc. *Mirjana Domini* iz Zagreba svoj rad: »Etnokulturni pluralizam Hrvatske (uz osvrt na Europsku Uniju)«, dok je prof. *Duro Vidmarović*, veleposlanik RH

u miru izložio svoj rad: »Dvojstvo hrvatskih manjinskih zajednica u Republici Sloveniji – izazov za politički status«, a književnica i pjesnikinja *Desanka Matijević* rad pod naslovom: »Zaštita i promicanje bogatstva jezičnih i kulturnih raznolikosti u Boki Kotoroskoj.«

Posebno zanimanje sudionika skupa izazvalo je predstavljanje knjige državnog tajnika u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta, prof. dr. *Nevia Šetića* iz Pule: »O povezanosti Istre s ostalim hrvatskim zemljama«, tragom preporodnog lista istarskih Hrvata »Naša sloga« (1870. -1915.). Drugi susret književnika hrvatskih manjina u susjednim zemljama s književnicima u Hrvatskoj održan je potporom Ministarstva kulture Hrvatske, Adris grupe, Turističke zajednice i grada Rovinja, rovinjskog ogranka Matice hrvatske i HKD-a »Franjo Glavinić«.

H.R.

Kulturno-zabavna manifestacija u Osijeku

Jesen u Tvrđi

Osječka će Tvrđa ovih dana živjeti u znaku jeseni, dječjega smijeha, pjesme djevojačke i visokih decibela rock-sastava

Treću godinu zaredom Gradsko poglavarstvo Osijeka u suradnji s čitavim nizom udruga i organizacija iz kulture, obrazovanja i obrtništva organizira kulturno-zabavnu manifestaciju »Jesen u Tvrđi« na kojoj udruge, škole, obrtnici i pojedinci izlažu svoje proizvode i rukotvorine a sve »začinjeno« osječkim pivom i nastupima popularnih rock skupina poput Ramba Amadeusa, Psihomodo popa, Belfast fooda, Vatre, Leta 3, Bareta i plaćenika i drugih. Manifestacija traje desetak dana i noći uz potpuno slobodan ulaz i pristupačne cijene.

PROTIV JESENSKE TMURE I STUDENI: U tmurne jesenske dane kada je grad zagrljen s maglom i kišom, kada se studen neugodno zavlači ispod odjeće pa i pod kožu, brojne će posjetitelje osječke Tvrđe zabavljati čitav niz udruga i institucija od vrtičke dobi do kulturno-umjetničkih društava, bilo da je riječ o predstavljanju vlastitih programa ili vlastitih proizvoda, a pjesme, igre i plesova bit će na pretek, tako da će Tvrđa ovih dana živjeti u znaku jeseni, dječjega smijeha, pjesme djevojačke i visokih decibela već spomenutih rock-sastava.

»Nastojimo zabaviti naše sugrađane i brojne goste iz okolice Osijeka i znatno šire u ove tmurne jesenske dane«, kaže *Vladimir Madarević* iz agencije koja vodi računa da sve bude pod kontrolom, ističući pritom i kako su prvih dana manifestacije vrijemske prilike naklonjene posjetiteljima, organizatorima te sudionicima. »Evo, za koji će tren ulicama Osijeka protutnjati kolona svatovskih zaprega a taj već zaboravljeni detalj na osječkim ulicama dočarat će članovi konjogojske udruge iz Čepina a s njima skupa i poznati osječki tamburaški sastav 'Slavonski bečari'«.

ZA SVAKOGA PO NEŠTO: »Tu je i dvadesetak štandova na kojima izlažu učenici osnovnih i srednjih škola, obrtnici i razne udruge iz Osijeka ali i cijele Slavonije i Baranje, tu su i naše djevojke u tradicionalnom narodnom ruhu a možete vidjeti i mališane iz dječjeg vrtića 'Stribor', koji trenutačno zaokupljaju pozornost mnoštva okupljenih građana na trgu Svetog Trojstva u Tvrđi. Svakoga dana, narednih desetak dana, ovdje će se nešto događati, uvijek nešto novo i nešto nesvakidašnje, uz niz promocija i prezentacija pa će i doslovce biti za svakoga po nešto. Koncem idućega tjedna pohodit će nas naši

Jedan od brojnih sudionika osječke kulturno - zabavne manifestacije:
Josip Greganić iz Valpova

prijatelji iz Subotice i predstaviti stare zagnate, predstaviti izradu predmeta od slame i kukurušnjaka, predstaviti predivne bunjevačke pisme i plesove«, objašnjava Madarević.

I dok trgovom dominiraju konji i jahači i svatovske zaprege, pitamo *Maju Topalović* iz Čepina kako se osjeća u sedlu. »Znate kako je kad si na konju. No ja jašem kobilu Sigin, anglo-arapske rase, koja je inače vlasništvo gospodina *Lukavca* iz Čepina.« »Da, to je moja najbolja kobilica«, kaže *Miroslav Lukavec*, član konjogojske udruge u Čepinu. »Inače imam devet grla a u udruzi imamo 50-60 grla, najčešće lipicanske rase. Sudjelujemo na ovakvim i drugim folklornim manifestacijama, od Lovasa i Draža do Đakovačkih vezova i Vinkovačkih jeseni te na različitim konjogojskim natjecanjima«.

ŠTANDOVI SA SUVENIRIMA: Među brojnim štandovima izdvaja se onaj kojim je ravnao *Josip Greganić* ispred tvrtke »Suvenir«, koja nudi šokačke suvenire na stali u obiteljskoj radionici u Valpovu. »Pa ide nekako, ali još uvijek sam nepoznat osječkim posjetiteljima. Ima upita, traže mi posjetnicu, ali prodaja slabo ide, više prodam u Bilju, Kneževim Vinogradima, Dražu i Topolju, a o Đakovačkim vezovima, Vinkovačkim jesenima i drugim poznatim manifestacijama da i ne govo-

rim. No treba osvajati nove prostor, nova tržišta i zato sam ovih dana ovdje.«

Jasna Petrović, predsjednica udruge žena »Izvor« iz Kneževih Vinograda i autorica projekta »Ljeto u Baranji«, u okviru kojega se u dva navrata u Suljošu održavao sajam starina, umjetnina i rukotvorina, kaže: »Nastojimo sačuvati sve ono što imamo i što nam je ostalo od naših predaka, dok još imamo priliku to sačuvati i otrgnuti od zaborava. Također, nastojimo sve to skupa povezati, imati zajednički nastup, skupa sve to ponuditi sve probirljivijem tržištu, turistima i putnicima namjernicima. Baranja je kolijevka nepresušnoga bogatstva i svatko tko dođe može tu ostati dan, dva, pet i deset a da ima što vidjeti, da mu imamo što ponuditi od povijesnih stari na do netaknute prirode, od narodnoga ruha i rukotvorina do bogatstva baranjske kulinarske ponude i vinskih cesta gdje se mogu okrijepiti čuvenim baranjskim vinima. Baranju treba posjetiti, Baranju treba doživjeti. U okviru udruge 'Slap' odlučili smo da nastupimo zajedno i danas ovdje, kao i prije neki dan na osječkom jesenskom sajmu, ali planiramo da uvijek nastupamo zajedno s našim eko-etno brandom na svim manifestacijama, gospodarskim sajmovima, folklornim i turističkim priredbama i slično«.

Slavko Žebić

U okviru ovogodišnjeg BEMUS-a

Zapažen nastup Monoštorki

Pod nazivom »Narodno stvaralaštvo – Manjine na Balkanu« mnogobrojna je publika imala prigodu upoznati glazbenu tradiciju Slovaka, Mađara, Rumuna, Makedonaca, Slovenaca, Hrvata, Rusina, Vlaha i Albanaca

Detalj s nastupa KUDH »Bodrog« na BEMUS-u

Beogradske glazbene svečanosti (BEMUS) tradicionalno se održavaju u prvoj polovici listopada pod pokroviteljstvom Skupštine grada Beograda. Od 3. do 19. listopada ove, kao i prethodnih godina, na ovogodišnjem 37. BEMUS-u nastupili su velikani svjetske i domaće glazbene scene u okviru čega je premijerno izveden veliki broj značajnih glazbenih ostvarenja.

U nedjelju 16. listopada svoje mjesto na ovom glazbenom događaju pronašla su u kulturno-umjetnička društva i glazbenici nacionalnih manjina iz Srbije, Crne Gore i Makedonije. Pod nazivom »Narodno stvaralaštvo – Manjine na Balkanu« u Atriju Narodnog kazališta održan je koncert, gde je mnogobrojna, u najvećem broju stručna publika, imala prigodu upoznati glazbenu tradiciju Slovaka, Mađara, Rumuna, Makedonaca, Slovenaca, Hrvata, Rusina, Vlaha i Albanaca.

PREDSTAVNICI HRVATSKE NACIONALNE MANJINE: Jedini predstavnici hrvatske nacionalne manjine bile su članice ženske pjevačke skupine Kulturno-umjetničkog društva Hrvata »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, kojima je ovo bio prvi nastup na Beogradskim muzičkim svečanostima. Monoštorske folklorne skupine su, naime, do sada pet puta nastupale na BEMUS-u, ali je prva četiri nastupa, od kojih je posljednji bio prije točno dvadeset godina, imala negdašnja poznata pjevačka skupina »Izvorinke«.

Devetnaestoro članova KUDH-a »Bodrog«, među kojima 15 sudionica, dvije »sprimalje«, koordinator skupine *Eva Forgić* i predsjednik *Stipan Šimunov* kretnuli su u Beograd još u subotu kako bi se pripremili, »sprimili i upivali« za nastup.

U jutarnjim satima, prije zvaničnog nastupa, održana je generalna proba, gdje su prvi posjetitelji i selektor koncerta *dr. Di-*

mitrije Golemović imali prigodu vidjeti bogato izvezenu ručno radenu šokačku nošnju. Veliki broj pohvala i pitanja o detaljima izrade nošnje i o običajima Bačkog Monoštora upućenih od strane posjetitelja, koji nisu imali prigodu vidjeti monoštorsku šokačku nošnju ranije, sigurno je znak da ovakve vidove međunacionalnih odnosa treba i ubuduće njegovati. U prilog tome ide i velika zainteresiranost ostalih kulturno-umjetničkih društva za daljnju suradnju, tako da su razmijenjeni kontakti, ideje, pa čak i dogovoreni budući nastupi.

POTVRDA KVALITETE »BODROGA«: »Sirota sam, sirota«, »Klada« i »Crne oče« su pjesme koje su otpjevale Monoštorkice i koje je prepuna dvorana pozdravila burnim pljeskom. Pohvale i reakcije publike i stručnjaka su još jedna potvrda kvalitete tradicionalnih izvedbi koje se neguju u »Bodrogu«.

Selektor koncerta *Dimitrije Golemović*

Spremanje i posljednje upute pred nastup

je istaknuo kako je sjećajući se prošlih nastupa »Izvorinki« došao na ideju da ponovno čuje tradicionalno šokačko pjevanje iz Bačkog Monoštora. »I tada je, kao i sada, besprijekeoran nastup Monoštorki na mene ostavio izuzetan dojam, tako da se još i danas sjećam, ne samo nastupa 'Izvorinki', nego i njihovih nadimaka. Još prije dosta godina posjetio sam ih u Monošturu i tada sam pored kvalitetnog pjevanja uživao i u izvrsnim kulinarским monoštorskim specijalitetima«, kazao je Golemović i dodao kako je zapamtio mnoge pjesme i bečarce iz Monoštora, a većinu pjesama je zapisao i notama. Ističući i cijeneći kulturu koju njeguju nacionalne manjine, dr. Golemović je, vodeći program, kazao kako je: »svako kulturno-umjetničko društvo

koje njeguje narodne običaje nacionalnih manjina zapravo mali jedinstveni muzej čije je bogatstvo neprocjenjivo«.

DOJMOVI POSLIJE NASTUPA: Eva Forgić, programski koordinator KUDH-a »Bodrog« želi posebno istaknuti kako je organizacija u svakom pogledu bila izvršna, te posebno treba pohvaliti spremnost organizatora da omoguće sudjelovanje manjih folklornih skupina koje mnogo rade, a kojima je velika nagrada i priznanje sudjelovanje na glazbenim svečanostima međunarodnog karaktera. »Također mi-slim da je izuzetno dobra praksa da su svi učesnici sve vrijeme u sali i na sceni ili kao gledatelji ili kao učesnici, što stvara zaista poseban folklorni ambijent u kojem se mi osjećamo i nastupamo kvalitetno.«

Svi sudionici programa su bili sve vreme skupa na sceni

Selektor koncerta dr. Dimitrije Golemović

Svi sudionici iz Bačkog Monoštora ne kriju zadovoljstvo što su imali prigodu svoje običaje i pjesme predstaviti publici u Beogradu, i na taj način ostvariti jedan od bitnih ciljeva njihovog okupljanja oko KUDH-a, a to je predstavljanje kulturnih i etnografskih specifičnosti Hrvata u Monošturu široj javnosti. Ako je suditi po ocjenama glazbenih stručnjaka Monoštora u tome odista uspjevaju.

Aleksandar Forgić

Prigoda za fotografiranje sa Šokicom: sudionik iz Makedonije

Koncert Érdi Tamása u Subotici

Klavir koji svira očima srca

U subotu 15. listopada u Velikoj vijećnici Gradske kuće, u organizaciji Glazbenog centra, a prigodom Dana slijepih, subotička je publika imala priliku čuti vrsnog pijanista i interpretu djela klavirske literature *Tamása Érdi*.

Tamás Érdi rođen je 1979. godine u Budimpešti. Još kao novorođenče izgubio je vid. Klavir je počeo svirati s pet godina. Ubrzo postiže prve uspjehe, a u 17. godini dobiva prvu nagradu na međunarodnom natjecanju u Moskvi. Muzičku akademiju je završio u Beču, a postdiplomski studij u Torontu. Nastupao je u mnogim državama svijeta.

Glazbeni kritičari o njemu pišu: »Ovako samo odabrani muziciraju, oni kojima je materinji jezik-glazba!«. Na subotnjem koncertu imali smo priliku čuti Sonatu u B-duru KV 333 *W. A. Mozarta*. Stilski vrlo istančano izvedena – prva dva stavka strastvena, dok je treći stavak Rondo veseo. Budući da se u ovoj sonati muzička građa bazira na suprostavljanju stavaka, izvođač je to postigao vrlo vješt看im osjećajem za dinamičke odnose.

Od velikog opusa *Beethovenovih* klavirskih sonata, na ovoj večeri izvedena je Sonata u cis-mollu op. 27 »Quasi una fantasia« ili poznatija pod imenom »Mjesečeva«. Sam Beethoven je zbog slobodne forme naslovio ovo djelo »Kao jedna fantazija« budući da je njezin prvi stavak lagan, što nije karakteristično za uobičajenu shemu sonate. Klavirist Tamás izveo ju je sa svim njenim glavnim odlikama i uspio istaknuti glavne muzičke misli.

Od djela *Franza Liszta* mogli smo čuti Consolation u Des-duru a od Mađarskih raspodija »Rapsodiju broj 6«. Zanimljivo je znati kako je Liszt ove melodije čuo od mađarskih Cigana te ih je obrađivao u klavirske komade čije izvođenje zahtijeva visoku tehničku spremnost, što je Tamás svojim nastupom i potvrdio.

Za kraj koncerta odabrana su djela mađarskih skladatelja *Bele Bartoka* i *Zoltana Kodály*: »Večer u Transilvaniji« i »Plesovi iz Marossszéka«. Djela osobito karakteristična po melodiji i ritmu budući da znamo kako su ova dva skladatelja svoju glazbu bazirala na mađarskom folkloru.

Na kraju koncerta umjetnik je pozdravljen burnim pljeskom. Oduševljenje publike izrodilo je tri bise – *Schubertov* »Es-dur Impromptu«, *Debussyjev* »Clair de lune« i *Chopinov* »Fis-moll preludij«.

Koncert za pamćenje i bolji i vredniji od mnogih razvikanih produkcija! Nadajmo se da će koncerta ovakve kvalitete biti i ubuduće, te da ćemo to znati i prepoznati.

Miroslav Stantić

Pijanist Tamás Érdi

Iz knjige »Lira naiva 2005«

Samenka Mandić

Osmijeh

Taj krasni osmijeh

što lica naša krasí

ne košta ništa

a puno znači.

Daruj ga.

Nek lice tvoje njime zrači.

Možda ćeš uspjeti

tužno lice ozariti.

Netko daruje radost.

Netko daruje grijeh.

A nitko ne zna

da dovoljan je

samo jedan – široki osmijeh.

Zato dragi štioče

poslušaj moje riječi

i vidjet ćeš

kako jedan – samo jedan osmijeh

suze zna otrijeti.

Samenka Mandić rođena je 1970. godi-

ne u Njemačkoj, ali od ranog djetinjstva

živi u Maloj Bosni. Poeziju piše od ra-

nog djetinjstva a javnosti se predstavila

na drugom susretu pjesnika Lira naiva.

The Raveonettes – »Pretty In Black«

Columbia Records, 2005.

Većina onih koji se danas prihvaćaju gitara s ciljem da ostave traga u povijesti rokenrola susreće se s teretom velikog naslijeđa koje ovaj »izum«, star polovicu stoljeća i više, nosi sa sobom. Danski dvojac The Raveonettes koji čine avanturistički raspoloženi lider *Sune Rose Wagner* i njegova vjerna pratilja plavokosa *Sharin Foo*, nisu izuzetak u gore spomenutoj tezi, jedino što u njihovom slučaju sve ono nekada otpjevano i tonski zapisano predstavlja iza(zov), a nikako problem. Posebice kada se govori o njihovom novom, drugom albumu »Pretty In Black«.

Svojim debijem »Chain Gang of Love« (2002.) kojim su okarakterizirani kao stilski nasljednici britanske skupine Jesus & Mary Chain, a uklapajući se u tada trendovsku matricu (muško-ženski duo) uz The White Stripes te The Kills, The Raveonettes su sada u formi peteročlanog sastava riješili istupiti iz ovih okvira te na samom izvoristu onoga što ih inspirira sačiniti novi album. Tako je njihov novi album svojevrtni »američki san«, potvrda zaljubljenosti u glazbu nastalu na ovom kontinentu 50-tih i 60-tih godina, s osobitim naglaskom na tradiciji surfa.

Pjesmom »Heavens« započinju san poput uspavanke, što u sličnom tonu ponavljaju i na akustičnoj »If I Was Young« kojom zatvaraju svoju albumsku storiju. U laganom ritmu pjesme »Seductress Of Bums« stižemo do prve energičnije sklad-

be, ujedno i prvog singla s ploče – »Love In A Trashcan«. »Twilight« podvučena elektronskim matricama parafrazira melodijsku temu iz serije »Zona sumraka«, dok nam »Sleepwalking«, kao jedna od najuspjelijih numera na albumu, prezentira Dance kao zrele autore u okršaju sa skladanjem izvorno kalifornijskog surfa. Poznavanje materije ovog glazbenog žanra produbljuju i u »Uncertain Times«, a svoju opsesiju nekadašnjim ženskim vokalnim skupinama razotkrivaju u jednoj obradbi na albumu, pjesmi grupe The Angels »My Boyfriend's Back«.

»Here Comes Mary« isijava kao osunčana sanjivo-nježna scena s plaža na kojima su prije pola stoljeća The Beach Boys zureći u azurna nebesa smišljali svoja antologijska višeglasja. S narednom »Red Tan« ostajemo na obalama Pacifika gdje nas poput valova njišu količine reverbiranih gitarskih fraza, a potom nas The Raveonettes premještaju u kontinentalni country aranžman pjesmom »Somewhere In Texas«. No takav iskorak ne traje dugo. Zvončiči i pitki ritmovi te gostujući vokal *Ronnie Spector* u »Ode to L. A.« vraćaju nas natrag, nezaobilazno budeći sentimente Ronnienog starog hita »Be My Baby«.

Pokraj spomenute glazbenice album je kao

suradnike ugostio i 60-godišnju bubnjarku kulturnih Velvet Underground *Moe Tucker*, pionira electro-punka i člana new-yorškog dvojca The Suicide *Martina Reva*, dok se finalnim zvukom pozabavio producent *Richard Gottehrer*.

»Pretty In Black« je možda previše ušminkana i dotjerana cjelina koja pomalo podsjeća na tinejdžersku seriju u kojoj je *Sune Rose* tumači ulogu antiheroja a *Sharin Foo* maturalnu kraljicu, ali koja svojom šarmantnošću te stalnom prepoznatljivošću u različitostima koje su zastupljene na novom materijalu, ukazuje da bismo u njezinom soundtracku mogli provesti veoma prijatne momente.

D. B. P.

Vlado Kristl (1923.-2004.)

Vlado Kristl, redatelj, slikar i pjesnik, rođen je 24. siječnja 1923. godine u Zagrebu, a preminuo 7. srpnja 2004. u Münchenu. Likovnu akademiju završio je u Zagrebu. Sudjelovao je u osnivanju grupe »EXAT 51«, nastupao na izložbama Novih tendencija, a u filmsku umjetnost ušao preko animiranog filma, kao crtač u »Krađi dragulja«. Bio je član Škole animiranog filma – Zagreb. Uz *Vrbanića* režira »Šagrensku kožu« u kojoj je i glavni crtač, dok je potpuni autor jednog od deset najboljih svjetskih animiranih filmova svih vremena »Don Kihot« iz 1962. Zbog kratkog igranog filma »General ili stvarni čovjek« napustio je Jugoslaviju spašavajući živu glavu. U Münchenu gdje je našao utočište snima kratkometražne filmove kao što su »Siromašni ljudi«, »Bran«, »Pismo«, »Sekunda-filmovi«, »Film ili moć«. Predavao je na hamburškoj Umjetničkoj akademiji, a imao je i velik utjecaj na filmsku umjetnost u Njemačkoj. Povremeno je objavljivao i zbirke pjesama i pisao prozu, dok je u slikarstvu premazivao već gotove slike.

Sebe je smatrao začetnikom postmoderne. »Ja sam želio stvarati za diktaturu neupotrebljive slike. I što se onda dogodilo? Prvu su izložbu uništili. Nakon nekoliko godina apstraktna je umjetnost postala modnim diktatom i tko se njome već prije bavio, stvorio je time dobar image, postao je moćan i bogat. U tom trenutku ja sam prekinuo s apstraktnim slikarstvom«, objasnio je jednom prigodom Kristl.

Kristl je danas sasvim sigurno jedan od najpoznatijih hrvatskih umjetnika u svijetu. U Njemačkoj gdje je djelovao više desetljeća zvali su ga anarhistom fantazije, dok je u Hrvatskoj desetljećima bio i ostao persona non grata.

HRCKOVA SVEZNALICA

Uređuje: Ivana Petrekanić Sič

AFRIKA

Afrika je po veličini drugi kontinent na svijetu a istovremeno je jedini preko kojeg prelaze i ekvator i oba povratnika. Reljef i vegetacija ovog najtoplijeg kontinenta variraju od kišnih šuma i suhih savana do vreljih pustinja. U Africi ima 54 države i najveća je Sudan a najmanja Sejšeli. Broj stanovnika je preko 678 milijuna. Najviše je u uporabi arapski i svahili jezik. Najveća pustinja na svijetu je Sahara u Africi i njena površina je veća od čitave Australije. Polovica svih Afrikanaca je mlađa od 15 godina pa je zato Afrika kontinent s najmlađim ljudima. Životni vijek je oko 65 godina. Najstariji nalazi pračovjeka su pronađeni u Tanzaniji.

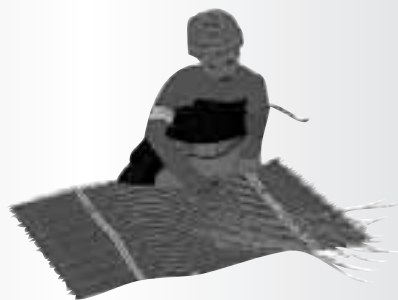
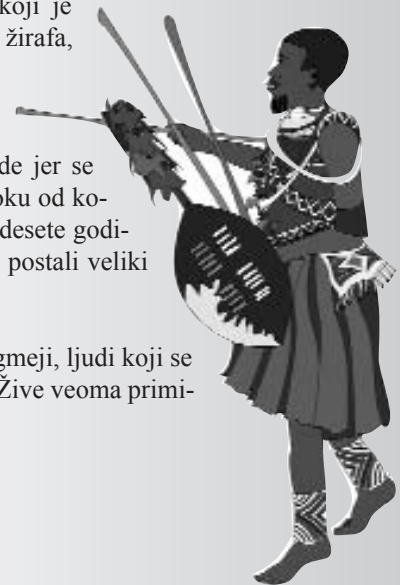
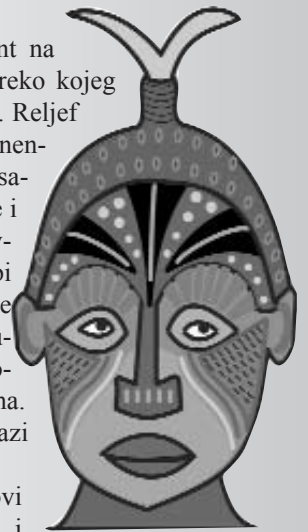
U Africi postoje brojni nacionalni parkovi gdje se pokušavaju zaštititi ugrožene biljne i životinjske vrste.

Ovdje živi i afrički slon koji je najveća kopnena životinja, kao i žirafa, najviša kopnena životinja koja raste i do 5 metara visine.

U Africi žive mnoga plemena i narodi, koji spadaju u nomadske narode jer se stalno sele u potrazi za boljim uvjetima života. Gaje stoku od koje koriste meso, krv i mlijeko. Između četrnaeste i dvadesete godine muškarci se uče ratničkim vještinama kako bi postali veliki ratnici.

Kikiriki je glavna poljoprivredna kultura.

U tropskim šumama centralne Afrike žive Pigmeji, ljudi koji se bave lovom divljih životinja i sakupljanjem biljaka. Žive veoma primitivno i skriveni od javnosti.

NOVI BROJ »HRCKA«

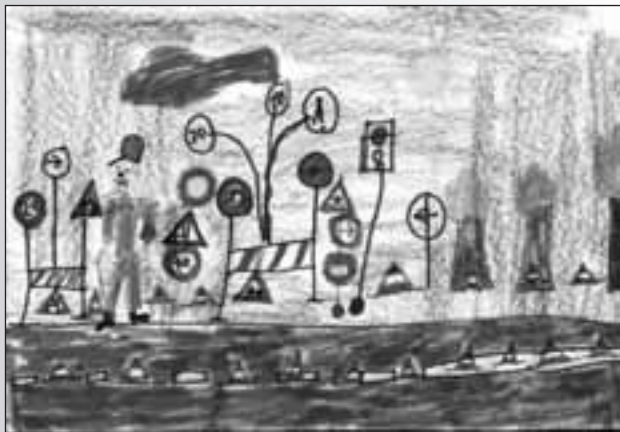
Za tjedan dana će se, draga djeco, u tjedniku »Hrvatska riječ« nalaziti deseti broj vašeg podlistka »Hrcko«.

Ni ovoga puta vas neće iznevjeriti svojim sadržajem, a imat ćete i prigodu dobiti prekrasnu knjigu. Naravno, za to ćete se morati malo potruditi, a o čemu se radi, saznat ćete idućeg petka.

I. P. S.

Priredio: Zoltan Sič

Dječje radove odabrali: Ljubica Suturović i Arsen Čosić

Dino Vojnić, II. e., OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Igor Dulić, OŠ »Pionir«, Stari Žednik

DOLAZI JESEN

Dolazi jesen, ljeto odlazi. Lišće počinje opadati i laste pakiraju kufere za topli jug.

Životinje sakupljaju hranu kako bi preživjele hladnu zimu sa zimnicom koju one najviše vole. Mame prave od finog povrća zimnicu, a od voća domaće, guste sokove.

Ja sam sretna, svi smo sretni jer možemo gaziti lišće opalo s drveća.

U meni se budi sretno osjećanje za našu prekrasnu žutu jesen.

Nina Vojnić, IV. b., OŠ »Vladimir Nazor« Đurđin

Bojana Jakočević, I. b., OŠ »Matija Gubec«, Tavankut

Mario Baić, II. h., OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Barbara Kujundžić, IV. h.,
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

DUŽIJANCA

Svake godine sredinom kolovoza se održava tradicionalna žetelačka svečanost.

U nedjelju ujutro župnik u župi sv. Roka blagoslovi bandaša i bandašicu i isprati ih u pratnji bandaša i bandašica okolnih naselja. Svi se u svečanoj povorci voze karucama do katedrale. Ispred katedrale se održava sveta misa zahvalnica koju predvodi biskup. Svečanosti uz veliki broj vjernika sudionika u žetvenim svečanostima, prisustvuju i predstavnici gradske samouprave i drugi uglednici našeg grada. Posle svete mise velika povorka kreće od katedrale do Trga Slobode. Tamo bandaš i bandašica predaju blagoslovljeni somun kruha od novog brašna gradonačelniku. Gradonačelnik pozdravi goste i zahvali se žeteocima na novom kruhu i svim sudionicima Dužijance. Isti dan navečer održava se »bandašicino veliko kolo«. Veliko dvorište župe svetog Roka je malo da primi sve mlade i starije koji se žele proveseliti uz veselu svirku tamburaša.

Dužijanica je najljepša svečanost moga grada. S nestrpljenjem čekam da i sama postanem sudionicom žetelačkih svečanosti.

Antonija Sudarević, 5. razred
OŠ »Sveti sava«, Subotica

Pola stoljeća najpoznatijeg Muppeta

Kermitov 50. rođendan

Davne 1955. godine lutkar Jim Henson osmislio je svoju najpopularniju lutku

Piše: Dražen Prčić

Kada je, te 1955. godine, od bačenog materinog kaputa zelene boje, preciznije njegovog rukava i dvije »ping-pong« loptice, načinio lutku žapca kojemu je nadjenao ime Kermit, njegov tvorac lutkar *Jim Henson* vjerojatno nije ni mogao slutiti da je stvorio zasigurno najpoznatijeg krpanog junaka današnjice. Istina njegov prvi Kermit nije u potpunosti bio nalik konačnoj verziji po kojoj je opće poznat (končan izgled dobio je tek 1969. godine), već je u početku sličio kombinaciji žabe i guštera, ali i Mickey Mouse je tijekom svog, također slavnog, mišjeg života »pretrpio« nekoliko korektura finalnog oblika.

KERMIT I MUPPETI: Unatoč činjenici da se glasoviti »Muppet show« ugasio još davne 1981. godine, lik simpatičnog i često puta ciničnog žapca nadživio je sve svoje kolege iz showa koji je »vodio i uređivao«. Najbolji primjer njegove slave oličen je u počasnoj ulozi gosta domaćina »Tonight showa«, kada je zamijenio *Johnny Carsona* na mjestu voditelja najgledanijeg američkog večernjeg programa. Jer, ne zaboravimo, Kermit je ipak samo žabac. Ali žabac koji je uspio nadvisiti mnoge »žive« veličine iz svijeta show-bussinesa, zahvaljujući svom idejnom tvorcu lutkaru Jimu Hensonu, koga je prerana smrt 1990. godine zauvijek odvojila od njegovoga omiljenog lika. Nakon njega, život Kermitu je nastavio udahnuti lutkar Steve Whitmire.

Svoju veliku popularnost, pokraj svojih brojnih kvalitetnih zabavljčkih osobina, Kermit u mnogome duguje i svojim kolegama iz glasovitog »Muppet showa«, s ko-

jima je osvojio svijet u 5 godina kontinuiranog prikazivanja (1976.-1981.). Nezabornim likovi, prije svih *Miss Piggy* - njegova zaručnica, potom medo *Rawlf*, pa uvijek nezadovoljni matorci s galerije *Waldorf i Statler*, orao *Gonzo* i mnoge druge lutke kojima su uz Hensona i *Franka Oza* lutkari udahnuili život na pozornici imaginarnog muppet teatra. Općoj popularnosti i milijunskoj gledanosti jamačno su pripomogle i brojne poznate ličnosti, koje su rado pri-

hvaćale gostovanje, ali i brojne šale na vlastiti račun, kojih nikada nije nedostajalo kod Kermitove momčadi.

JIM HENSON (1936.-1990.): Zasi-
gurno jedan od najznačajnijih modernih američkih lutkara, prerano preminuli Jim Henson rodio se u Greenvilleu (Mississippi). Već zarna, u srednjoj školi (1954. godine), otkrio je svoj lutkarski talent i uskoro je počeo kreirati likove za »Staturday morning childrens show«. Već sljedeće godine nastaje petominutni show »Sam and friends« koji mnogi smatraju svojevrsnim prethodnikom budućih »Muppeta«, koji će ga proslaviti i učiniti besmrtnim. Uz serijal »Muppet show« Henson je sudjelovao u snimanju nekoliko filmova u kojima su glavne uloge glumili njegovi lutkarski junaci, poput »Muppet movie«. Pjesma iz tog filma »The Rainbow connection«, koju je pjevao sam Kermit, bila je nominirana za nagradu Oscar. Nakon njegove prerane smrti (od bakterijske upale pluća 1990. godine) njegovo djelo su nastavili – Jim Henson Company, Jim Henson Foundation i Jim Hensons Creature Shop, dok se njegova djeca – *Bryan*, *Lisa* i *Cheryl* nalaze na čelu brojnih vodećih tijela u njima.

Podrijetlo imena

Iako se isprva mislilo, da je Kermit dobio ime po jednom od kreatora glasovitog »Sesame streeta« – Kermitu Loveu, prava je istina da je on svom žapcu nadjenao ime po svom školskom kolegi *Theodore Kermit Scottu*.

Koliko gledamo u »čarobnu kutiju«?

Nj. V. televizor

Ovisno o afinitetu glede izbora programa svatko od nas provede solidno vrijeme ispred malog ekrana

Piše: Dražen Prčić

Snastupajućom jeseni stigli su i hladniji dani, osobito večeri, i došlo je do goleme migracije, točnije rečeno, povlačenja stanovništva u zatvorene prostore svojih ili tuđih domova. Namjesto ugodnog provođenja toplih večernjih sati u ambijentu vrta nekog od bezbrojnih kafića ili restorana, uslijedio je povratak u naslonjače, stolce ili kauče i Nj. V. (njegovo veličanstvo op. a) televizor se trijumfalno vratio na vlast slobodnog ljudskog vremena. Daljinski upravljač je ponovno postao sastavni dio naših ruku, a brojni televizijski programi obveza koja se mora pogledati. Posebice bogata ponuda sporta i sapunica, pa tko kako voli...

U želji da saznamo koliko dnevno provedu ispred malog ekrana i što najviše vole gledati upitali smo nekoliko naših čitatelja za iskreni odgovor:

mentirati, baš kao i o ukusima glede izbora i vrste programa koji se tijekom jednog TV dana prati. A baš u tome je čar i velika prednost televizije kao najprestižnijeg medija današnjice, jer svatko ko ima daljinski upravljač u ruci neprikosnoveni je gospodar...

Ana, umirovljenica

Gledam TV od ranoga jutra

Pred televizorom provedem dobar dio dana, jer ga počnem gledati još ranog jutra. U biti volim gledati svaki dobar program neovisno od toga je li igrani ili dokumentarni. Volim gledati popularne sapunice, i sada ih pratim nekoliko, ali sam također redovito pratila i »Big brother«.

Lorka, mljekarica

Informativni program, prije svega

Zbog brojnih radnih obveza u svakodnevnom poslu televiziju stignem gledati samo par sati tijekom večeri. Redovito pratim in-

Mnogo gledam televiziju, tijekom cijelog dana, pa to u ukupnom zbiru »gledateljskog« vremena zna biti i više od osam sati dnevno. Na vrhu liste mojih tv prioriteta je igrani program, prije svih filmovi krimi tematike, potom akcijski i znanstveno-fantastični. Također redovito pratim i brojne sportske prijenose, posebice teniske i nogometne susrete.

Ljubica, administrativna djelatnica

Volim domaće serije

Ja vam i nisam najbolji primjer glede praćenja televizijskog programa, jer uslijed brojnih radnih i kućanskih obveza pred televizorom provodim najmanje vremena. Kad, pak, stignem, volim pogledati informativne emisije, a od ostalog to su ponajprije domaći serijski programi.

Andrija i Perica, slobodnu umjetnici

Fashion channel – omiljeni kanal

Eto sumirajući posve različita mišljenja naših čitatelja i poglavito vjernih televizijskih gledatelja, stječe se opći dojam kako je »magični kutija« ili »prozor u svijet« sve više neraskidivi dio svakodnevice svih nas. Je li u pitanju potreba za informiranjem ili puka želja za interesantnijim »ubijanjem slobodnog vremena«, posve je izlišno ko-

formativni program, prije svega »Dnevnik« i »Vijesti«. Od ostale televizijske ponude izdvojila bih poljoprivredne emisije koje najradije gledam, osobito one u kojima prednjače savjeti stručnjaka.

Stevan, dipl. ekonomist

Puno radno vrijeme pred TV ekranom

Na televiziji volimo gledati ponajviše dobre, akcijske i triler filmove, ali i redovito pratimo modne emisije na »Fashion channelu«. Ovisno o programu, znamo dosta vremena tijekom dana provesti u gledanju filmova i emisija koje nas zanimaju. ■

Škarpina s blitvom i krumpirom

Specijalitet dalmatinske kuhinje

Sastojci:

1,5 kg škarpine
2 vezice peršina
500 g oguljenog krumpira
1,5 kg blitve
3 dl maslinova ulja
1 veća glavica češnjaka
2 limuna
papar, sol

Opis:

Ribu očistiti, osušiti krpom, posoliti, a u utrobu staviti sjeckani peršin i papar. Umočiti ribu u ulje i peći na gra-delama na žaru srednje jačine. U toku pečenja premazivati ribu uljem. Skuhati blitvu u slanoj vodi. U posebnom loncu skuhati na četvrtine narezan krumpir. Kad je krumpir kuhan ocijediti ga. Blitvu također ocijediti. U blitvu dodati kuhani krumpir i promiješati. Na ulju popržiti sjeckani češnjak, dodati u blitvu s krumpirom, pa sve zajedno kuhati 5 minuta. U manjoj zdjelici pomiješati sitno sjeckani peršin, češnjak, sok od limuna, ulje, sol i papar i dobro izmiješati. Prije posluživanja preliti ribu pripremljenom mješavinom, a odozgo poredati blitvu s krumpirom.

ATTILA SZALAI

Špageti s vongolama na način bake Filipe

Specijalitet dalmatinske kuhinje

Sastojci:

(za 4 osobe)
400 g vongola
1 dl maslinova ulja
8 g češnjaka
8 g peršinovog lista
1 dl bijelog vina
0,4 kg špageta
sol, papar.

Opis:

Fino isjeckamo sve začine. Pripremimo sve ostale namirnice i posudu za prigotavljanje. Skuhamo špagete »al dente«.

Prigotavljanje: Vongole popržimo na maslinovom ulju. Dodamo sjeckani češnjak, peršin i zalijemo vinom. Kada vino ukuha, dodamo sol i papar. Kuhane špagete pomiješamo sa umakom da se dobro ugriju i dodamo ribljeg temeljca. Poslužimo dok je vruće.

V I J E S T I

Nogomet

HNL

11. kolo, 15. listopada

Slaven B. – Hajduk 0:0

Dinamo – Pula 1:0

Cibalia – Osijek 3:1

Rijeka – Međimurje 4:1

Varteks – Zagreb 3:1

Inter – Kamen I. 0:0

Tablica: Dinamo 28, Rijeka 24, Varteks 19, Hajduk 16, Osijek 16, Kamen I. 15, Zagreb 15, Međimurje 14, Cibalia 14, Inter 9, Slaven B. 7, Pula 6

Tenis

Ljubičiću i Beč

Najbolji hrvatski tenisač *Ivan Ljubičić* nastavio je impresivni niz nepobjedivosti u posljednjih mjesec dana, uvjerljivim tri-

jumfom na ATP turniru u Beču (565.000 eura). Osvajanju druge ovogodišnje (za redom), a ukupno treće ATP titule, prethodio je savršeni tjedan u kojemu »Ljubo« nije izgubio niti set, a konac majstorskog tenis djela je ukrasio finalnom pobjedom nad nekadašnjim prvim reketom svijeta *Juan Carlosom Ferrerom* (6:2, 6:4, 7:6). Ukoliko zabilježi još nekoliko dobrih rezultata na predstojećim turnirima, Ljubičić bi se mogao naći na za vršnom mastersu najboljih tenisača ove godine.

Nogomet

Hrvatska – SiCG

Ždrijeb završnih kvalifikacijskih susreta za plasman na Europsko nogometno prvenstvo igrača do 21 godine, ponovno je donio veliki susjedski derbi između Hrvatske i SiCG. Za jedno mjesto koje vodi na završni turnir EP-a, najbolji mladci pod vodstvom izbornika *Slavena Bilića* i *Dragana Okuke*, borit će se u dva susreta, od kojih se prvi igra 12. studenog u Beogradu,

dok je revanš četiri dana kasnije (16. studenog) u Hrvatskoj, najvjerojatnije u Splitu.

Rukomet

Uvjerljivi Zagreb

Rukometaši hrvatskog prvaka Zagreba nastavljaju s odličnim partijama u skupini G ovogodišnje sezone u Ligi prvaka. U susretu 3. kola, Zagrepčani su na svom parketu, više nego uvjerljivo, svladali makedonskog šampiona Pelister (37:13). S nova dva boda Zagreb i dalje drži prvo mjesto na ljestvici, dok je na drugom španjolski San Antonio koji je svladao njemački Schaffhausen (31:22).

Vaterpolo

SiCG prva, Hrvatska druga

U finalnom susretu Svjetskog juniorskog prvenstva u vaterpolu reprezentacija SiCG svladala je vršnjake iz Hrvatske (7:3) i ponijela titulu prvaka vaterpolskog globusa. Uspješni rezultati mlađih reprezentacija obiju zemalja potvrđuju da će se seniorski rivalitet nastaviti i u budućnosti, te da možemo očekivati još mnogo zajedničkih finala.

Košarka

Goodyear liga

kolo, 15. listopada

Cibona – Bosna 86:72

C. zvezda – Zadar 73:69

Slovan – Helios 69:63

Vojvodina – Zagreb 91:76

Široki – Partizan 91:66

Olimpija – Železnik 97:82

Laško – Hemofarm 68:77

Tablica: Široki 4, Cibona 4, Olimpija 4, Slovan 4, Hemofarm 3, Vojvodina 3, Bosna 3, C. zvezda, Partizan 3, Železnik 3, Zadar 2, Laško 2, Helios 2, Zagreb 2

Kvalifikacijskom susretu između Mađarske i Hrvatske bili su nazočni i navijači iz Vojvodine

S »Vatrenima« u Budimpešti

Ponovni ispadi neodgovornih navijača pokvarili su dojam lijepe nogometne predstave

Piše: Dražen Prčić

Posljednem kvalifikacijskom susretu 8. skupine, između Mađarske i Hrvatske, koji nije imao odlučujućeg značaja glede plasmana na predstojeće Svjetsko prvenstvo u Njemačkoj 2006. godine, s obzirom da je Hrvatska nogometna reprezentacija već poslije pobjede nad Švedskom izborila izravni nastup, bila je nazočna je i manja skupina navijača iz naših, vojvođanskih krajeva.

U subotičkom »izaslanstvu« našli su se i *Petar Kuntić*, predsjednik DSHV-a i zamjenik predsjednika SO Subotica, i *Milorad Zdilar*, djelatnik Generalnog konzulata RH u Subotici. Svoje dojmove iz glavnog grada susjedne Mađarske, kao i navijački doživljaj s tribina koje su ponovno bile i previše »vatrene«, pričaju za čitatelje »Hrvatske riječi«:

»Za Budimpeštu smo krenuli u ranim poslijepodnevним satima«, počinje navijačku storiju Petar Kuntić. »Odmah po dolasku uputili smo se u hotel 'Danubius' u kojemu su bili smješteni hrvatski reprezentativci i stručni stožer momčadi. Zahvaljujući ljubaznosti odgovornih osoba iz HNS-a, bili smo primljeni od strane predsjednika saveza *Vlatka Markovića* i izbornika *Zlatka Kranjčara*, s kojima smo se obavili kraći razgovor, a također smo uspjeli porazgovarati s nekoćinom nogometaša reprezentacije, prije svih s *Nikom Kranjčarom*, koji nije imao pravo nastupa uslijed parnih kartona. Skupa s ostalim navijačima iz Hrvatske i inozemstva bili smo

U društvu s Dadom Pršom

locirani na sjevernoj tribini stadiona Újpest Dózse, istoj onoj na kojoj su već početkom susreta izbili nemiri, nakon kojih su uslijedile ružne scene viđene prigodom televizijskog prijenosa. Uslijed djelovanja neodgovornih navijača, mahom pod utjecajem alkohola i tko zna još koječega, ispucane su dvije svjetleće rakete na teren i započelo je komešanje, iz kojeg je nastala velika gužva i tuča na tribinama. Ubrzo je uslijedila intervencija snaga specijalnog odreda mađarske policije i mi smo se morali povući u gornje redove, da bi smo, ni krivi ni dužni, izbjegli batine. Moram priznati da sam se kao jedina osoba u odijelu i s kra-

vatom poprilično neugodno osjećao zbog situacije u kojoj sam se, neodgovornošću pojedinaca kojima uopće nije bilo stalo do nogometa već samo do vandalizma i nereda, izravno našao. Srećom poslije nekoliko minuta policija je uspjela normalizirati stanje na tribina, ponajviše zbog upozorenja da bi cijeli taj dio mogao biti ispražnjen, ali i uz solidnu uporabu svojih palica. Glede same utakmice, koja u biti nije imala prevelikog natjecateljskog žara, obzirom da

Hrvatska već izborila plasman, a Mađari nisu imali nikakvih šansi da poboljšaju svoju poziciju u skupini, mogu reći da su Kranjčarevi izabranici odigrali solidnu partiju, vodeći prije svega računa da ostanu i u posljednjem kvalifikacijskom ogledu neporaženi. S bodom iz Budimpešte potvrđeno je prvo mjesto u skupini i ovjeren put na SP 2006. godine. Poslije utakmice, uslijed velikih mjera sigurnosti zadržani smo još pola sata u tzv. navijačkom među prostoru, da bi se spriječili sukobi između protivničkih navijačkih skupina, a potom smo napustili stadion Újpešta. U Suboticu smo stigli u kasnim noćnim satima, zadovoljni sveukupnim doživljajem glede utakmice u Budimpešti.«

Neodgovorni navijači ostavili ružan dojam

»**U**kratko mogu reći da me je susret Mađarske i Hrvatske rezultatski zadovoljio, s obzirom kako je neodlučeni ishod bio dovoljan za potvrdu prvog mjesta u kvalifikacijskoj skupini«, kaže je Milorad Zdilar, djelatnik Generalnog konzulata RH u Subotici, koji je također bio na tribinama stadiona Újpešta. »Nažalost, nemiri u navijačkom dijelu ostavili su ponovno ružan dojam i pokvarili sliku jednog lijepog sportskog događaja.«

U Budimpešti: Kuntić, Kranjčar i Zdilar

Vlatko Marković, predsjednik Hrvatskog nogometnog saveza

Jedinstvo je naša najveća snaga

Hrvatski nogomet ima tradiciju dužu od 100 godina, napose najstariji hrvatski nogometni klub je upravo »Bačka« iz Subotice

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Kada se postižu veliki sportski uspjesi uvijek su u žiži javnosti neposredni akteri oličeni u ulogama igrača, trenera ili izbornika. U trenucima velikog slavlja glede plasmana na predstojeće Svjetsko nogometno prvenstvo u Njemačkoj 2006. godine, pored svih pohvala nogometašima i stručnog stožeru reprezentacije Hrvatske, red je istaknuti i odati počast i prvom čovjeku nogometnog saveza, *Vlatku Markoviću* koji je na čelu logistike u mnogome pridonio nastavku velike tradicije koja malu zemlju po treći puta zaredom vodi na summit najboljih svjetskih momčadi.

Prije početka ovog razgovora želio bih iskoristiti priliku da pozdravim sve naše Hrvate i Hrvate Bunjevce koji žive na vojvođanskim prostorima i vrlo sam sretan zbog vašeg poziva za ovaj razgovor... rekao je na početku ekskluzivnog razgovora za »Hrvatsku riječ« Vlatko Marković i dodao kako je jako vezan za ove naše krajeve za koje ga veže i dugogodišnje prijateljstvo sa *Stipanom Babićem* iz Subotice, kao i privrženost bunjevačkoj pismi i *Zvonku Bogdanu*, s kojim je također dobar prijatelj.

► **Kao prvi čovjek Hrvatskog nogometnog saveza, kako komentirate činjenicu da se Hrvatska po treći put uzastopno plasirala na Svjetsko prvenstvo?**

Hrvatski nogomet je već stotinu godina prisutan na ovim prostorima, a vi to dobro znate s obzirom kako je prvi hrvatski nogometni klub bila upravo NK »Bačka« iz Subotice, u svakom slučaju svima nama Hrvatima, na ovim prostorima, je zajednička igra. Uzmite samo u jednoj paraleli folklor i nogomet, pa i u kolima koja se igraju na veliko ili na sitno izražena je bliskost i jedinstvo svih koji su u njima. Tako i na primjeru nogometa dolazi upravo do izražaja ta naša skupna snaga, koja se opet manifestira odličnim rezultatima na zelenom terenu. Uzmimo samo po-vijesne činjenice glede hrvatskih nogometaša koji su tijekom svih proteklih decenija participirali u sastavima reprezentacije Ju-

goslavije. Na Olimpijadi u Antwerpenu 1920. godine od 11 igrača 9 je bilo Hrvata, u legendarnoj reprezentaciji (Beara-Crnković...) bilo je 7-8 Hrvata, u mojoj reprezentaciji iz Čilea bilo je 7 Hrvata, tako da smo uvijek bili vodeći u tim svim reprezentacijama bivše zemlje. Glede svega to-

vršnom odboru, ali ja kao predsjednik Saveza nisam to dopustio, jer sam uvijek vjerovao u njegove potencijale. Također bih želio istaknuti kvalitetan cjelogodišnji rad naših instruktora diljem Hrvatske, posebice rad s najmlađim selekcijama, gdje recimo jedan Poreč okupi i do 1000 nadarenih

klinaca. Stoga ne čudi da imamo konstantan priljev novih snaga i budućih kvalitetnih nogometaša. Plus, nikako ne smijemo zaboraviti i igrače koji nam dolaze iz dijaspore, što također predstavlja bogati izvor naše nogometne budućnosti.

► **Što biste istaknuli kao najvažniju komponentu ove današnje hrvatske reprezentacije?**

Jedinstvo i ljubav prema Hrvatskoj.

► **Izbornik Zlatko Kranjčar?**

Moram reći da mi je malo teško govoriti o Cici Kranjčaru s obzirom da sam mu 7 godina bio i trener, pa ispada da sam ga na neki način i formirao, i kao igrača i kao trenera, što on i sam često puta komentira. Ali opet, za razliku od mene koji sam kao trener bio apsolutist, on momčadi prilazi na posve drugačiji, demokratski način, što je i očigledno u njegovom odnosu s igračima. Već danas, slobodno mogu reći, Kranjčar ulazi u odabir najboljih europskih trenera.

► **Kako komentirate navijačke neredе i izgrede na posljednjim utakmicama?**

O našim navijačima mogu reći samo najbolje, osim kada se radi o huliganima i ljudima koji takve stvari rade s određenom namjerom. Mislim, čak, da je sve ovo urađeno organizirano i protiv Hrvatske.

► **Ždrijeb baraža mladih reprezentacija opet je donio ogled između Hrvatske i SiCG. Čemu se nadate?**

Moram priznati da SiCG ima odličnu momčad i dobre, kvalitetne trenere, konačno ja se dijela te momčadi sjećam od prije dvije godine u Leverkusenu (SiCG – Hrvatska 3:2).

Bit će to, zasigurno, dva velika dvoboja i prilika da vidimo potencijale s kojima raspolažemo u budućnosti.

ga, kao logična posljedica dolaze i izvrsni rezultati, kakav je i ovaj posljednji u vidu izbornog izravnog plasmana na predstojeće SP u Njemačkoj.

► **Znakovita je i uspješno provedena smjena generacija. Što je po vama uvijek ponovno stvaranje snažne nacionalne selekcije koja je kvalifikacije za vršila na prvom mjestu svoje skupine, bez izgubljenog susreta?**

Vidite, ja bih tu morao da istaknuti *Martina Novoselca*, čovjeka koji je već 15 godina zadužen za nadzor svih mladih selekcija i koji kontinuirano vodi računa o budućim reprezentativcima. Nažalost on je nekoliko puta bio na udaru nekih ljudi u Iz-

Pogubljenje Vladimira Gortana

Priredio: Zdenko Samaržija

16. listopada 1978. godine izabran je *Karol Wojtyła*, krakovski nadbiskup i kardinal, za papu. Novi je poglavar Katoličke crkve uzeo ime *Ivan Pavao II.*

16. listopada 1801. godine u Petrovaradinu rođen je *Josip Jelačić*.

16. listopada 1982. godine umro je *Jakov Gotovac*, hrvatski skladatelj. Rođen je 11. listopada 1895. godine u Splitu. Nakon kratkoga studiranja prava u Zagrebu, odlazi u Beč gdje studira glazbu, no više na njega utječe *Anton Dobronić*, uz kojeg se oduševljava narodnom glazbom. U Šibeniku osniva Filharmonijsko društvo (1922. godine), a godinu dana kasnije seli se u Zagreb. Bio je dirigent opere Hrvatskog narodnog kazališta i zborovođa akademskog društva Mladost. Osim mnoštva orkestralnih kompozicija, pravih bisera hrvatske glazbene baštine, komponirao je i operu »Morana«. »Ero s onoga svijeta«, komična opera skladana na libreto *Milana Begovića*, praižvedena je 1935. godine. Prevedena je na devet jezika i izvedena na mnogim svjetskim pozornicama.

17. listopada 1917. godine rođen je *Mak Dizdar*, hrvatski književnik.

17. listopada 1929. godine strijeljan je u Puli *Vladimir Gortan*, 25-godišnji seljak iz Berma, hrvatski rodoljub. Zakon o zaštiti države omogućio je osnivanje Posebnih sudišta, koja su izricale teške kazne protivnicima *Musolinijeva* režima. U Istri i Dalmaciji je taj sud na teške kazne osudio mnoge hrvatske rodoljube, a petero je okrivljenika strijeljano. Gortan je uhićen 16. listopada. Istoga je dana održana rasprava i donesena je presuda, koja je i izvršena idućeg dana, hicem u leđa.

17. listopada 1991. godine Iločani su pod pritiskom Jugoslavenske narodne armije morali napustiti svoj grad. Ilok i okolna sela su opljačkana, a u Lovasu je likvidirano tridesetak mještana. Međunarodni su promatrači egzodus Srijemaca popratili riječima kako je Jugoslavenska narodna armija učinila velike korake prema uspostavi mira na kriznom slavonskom području. Slična je retorika nastavljena i za događanja na vukovarskome području.

18. listopada 1692. godine početa je gradnja Petrovaradinske utvrde.

18. listopada 1843. godine rođen je *Josip Eugen Tomić*, hrvatski književnik.

20. listopada 1887. godine *Nikola Tesla* patentirao je svoje prve pronalaskе.

20. listopada 1770. godine rođen je grof *Janko Drašković*, jedan od vođa Ilirskoga pokreta. Drašković je osnivač poznate čitaonice u Zagrebu, čija je zadaća bila okupljanje iliraca, prikupljanje knjiga i širenje književnosti i korisnih znanosti. Umro je u Radgoni 14. siječnja

1856. godine

20. listopada 1740. godine vlast je u Habsburškoj Monarhiji preuzela Marija Terezija.

20. listopada 1868. godine osnovan je u Osijeku Esseker Arbeiter-Bildungsverein, prvo radničko društvo u Hrvata.

20. listopada 1944. godine jugoslavenski su partizani, uz pomoć snaga Crvene armije, ušli u Beograd i Dubrovnik.

21. listopada 1899. rođen je *Andrija Hebrang*. Jedan od vođa hrvatskoga antifašističkoga pokreta te čelnik Komunističke partije Hrvatske, naslanjajući se na prijeratno hrvatsko ljevičarstvo koje je bilo vrlo nacionalno svjesno, zauzimao se za hrvatsku posebnost i samostalnost u budućoj obnovljenoj Jugoslaviji. Takav stav nije odgovarao snažnim pojedincima unutar Brozovoga partijskoga kruga – zakratko su se udružili nosioci internacionalističke, velikosrpske i unitarističke koncepcije – pa je Hebrang isprva minoriziran zatim zatvoren, a u zatvoru, vjerojatno, umoren. Njegova je obitelj bila na udaru Brozova režima, koji je nastojao zatrti Hebrangovima svaki trag.

21. listopada 1924. umro je u Zagrebu *Viktor Kovačić*, hrvatski arhitekt. Poduku je dobio od arhitekta *Vajdmana*, s kojim je radio na nekoliko zgrada u Zagrebu, a zatim od *Hermana Bollea*. Izradio je projekt crkve svetoga Blaža u Zagrebu, palaču obitelji *Frank* te palaču zagrebačke Burze, a njegova ideja regulacije prometa na Kaptolu, na žalost, nije realizirana.

Smjela kupola na crkvi svetoga Blaža bila je predmet ogorčavanja i Kovačiću su proricali neslavnu budućnost jer će se, navodno, kupola srušiti čim se skinu drvena obloga i podupirači. Radnici su odbili skinuti podupirače, bojeći se da ne nađu smrt pod teškom kupolom. Tada je Kovačić sjeo na stolac pod središte kupole, naredivši da se izmaknu podupirači i pod kupolom je sjedio cijelu noć. Mnogi su probdjeli noć kraj crkve, očekujući što će se dogoditi. Kupola i danas stoji. Dakako.

22. listopada 1899. godine rođen je Juraj Plančić, hrvatski slikar.

22. listopada 1919. osnovan je Etnografski odjel Hrvatskoga narodnog muzeja u Zagrebu, preteča današnjega Etnografskog muzeja.

23. listopada 1847. u staroj zagrebačkoj županijskoj zgradi na Markovu trgu, na posljednjem staleškom Hrvatskom saboru *Ivan Kukuljević Sakcinski* održao je govor na hrvatskome jeziku.

skom saboru *Ivan Kukuljević Sakcinski* održao je govor na hrvatskome jeziku.

POPIŠ ARMI (ZAVRŠKI) GLAZBENIK GLUMI U FILMU "TA DOLNA SPLITSKA NOĆ" (NA SLICI)	OSVRTANJE OKO SEBE	LOVAČKI PAS PTIČAR	KVAZ NA STROJU KOD TISKANJA NOVINA	ČUVENI NBA KORISTIO KARL	UREBAJ ZA STERILIZACIJU PUŠNICA	POMOĆNO MJEŠTO NA LJEŠTO MJEŠTO	UZALUDNO BAVLJENJE NEČIM
SLUŽBENI SPIS							
LOŠ VOĐE ELEKTRIC STROJE							
VOĐE LJICA PISMA NA LITVANI ("SHFITZ")							
ZAGREB. GLUMICA, MIA							
POKLON			OTROVNE ZMIJE, KONJE PROSTAVAK KARATA				
28. I 20. SLOVO ABECEDJE		ITALIA PIJESKA GRABE VINSKI STROJ				52. I 20. SLOVO ABECEDJE	
SITNI SKANDALI NAVJESNO NOVCI				ALUJA OD MILJA POLU- DRAGULJ, OJVA OD PLAVISTVA		GLUMAC NIFESON	
"RADIJUS"		OLGA OD MILJA RUČA ZEMNI VOŠAK			RIMSKI 4 SVOJSTVO ONOG ŠTO JE POPUT MAGASA		
JEDNA- ESTI MJESEK, SILUJENI							
I INDI KOLJE SPAJAJU TOČKE ISTE TEM- PERATURU						NADOMES- TAK ZA MAŠINAC GRAD U MAŠINAC- SKOJ	
NAMICUŠA							
SASTAVIO: JICA SUBAT	UPITANJE DIONIČAR					PIŠE OD HMEJA RIMSKA BOGINJA (POČINOS- TI, CRJE)	
"AMERICAN ELECTRIC PLUMBING"			POSPAN BILKA SUMARICA, ANEMONA			STARI IZLOŽAK IZ FUNDU SA MUZEJA	
POVRZENA BILKA UGORAK					VRSTA OBLAKA	POČINOS U SPORTU DIONČAR, MODEL	
VELIKA ZIMA			SASTAVNI VEŠNIK TAL LUKA NA JADRANU		EPONIM ITALIJE SVEZ ZEMALJA JUCOIST. A/LI	ANATOLE FRANCE LJEČ- LISTE U 19. I 20.	
IGOR TUDOR		IZRABUJU NAMJES- TAK BRONČA				NIŠKINJE, TUTINJE STARI ZRAKU NA- KON OLIVE	
"NIŠKI"	"CRVENI PLANET" DIONČAR (KRAČI)				POTPIS NA STARIJEM KRAČI AMERIČKA FILMSKA KOMPANIJA		
PTIČICA TRKAČICA			MENA- DŽERSKA 1931 I 51 "SINE ANNI"			MITTAKI DUŽD PIETRO "ITALIJE"	
OVJEŠTA SVJEDOCJE- BA				PIŠE KON- FIKACIJA BRETNOG TREJNUTKA (CRJE, MIT.) "BELGIJA"		"DECI LITAR"	
VELIKA PTIČICA 28. I 20.			NUČIČANA KONČIČANA			OTOČJE NA ATLANT- IKU	

RJEŠENJA:

NOGOMET, OGRICA, VALERIJ, IRO, AJA, FA, ALAN, OKUKE, S, S, POMET, IRAN, OV, LISTINE, ISTAM, NOMINATIV, TICALO, AZALEJA, KO, INJE, TRASER, L, I, SJEVEROZAPAD, LIPA, ANONIM, NEF, OTO, SNEN, VAB, VA, MAROTTI, MARIJAN, ERATO, DLAČICA, A, TI, ALTAIR, TEKST, ANATAS, STRIPOVI, RAŽA, EVIAN, SVAK

PETAK 21. 10. 2005.

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Mare TV: Mississippi – der Fluss im Meer
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Među nama, znanstveno-obrazovni program
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Oprah Show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Boje Baranje: Ljeto, dokumentarna serija
 16.35 – Život je lijep
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Opasna šifra, američki film
 22.05 – Kontraplan
 22.50 – Vijesti iz kulture
 23.00 – Umrstva u Midsomeru 7., mini-serija
 00.45 – Vijesti dana
 01.00 – Divlji Bill, američki film
 02.35 – Zlikavci
 02.45 – Večernja škola
 03.15 – Sestre, serija
 04.05 – Hidden Hills, humoristična serija
 04.25 – Oprah Show
 05.10 – Mare TV: Mississippi – der Fluss im Meer
 05.55 – Boje Baranje: Ljeto, dokumentarna serija
 06.25 – Kontraplan
 07.10 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.30 – TV raspored
 07.35 – Štrumpfovi, crtana serija
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.25 – Učilica
 09.35 – Nulti sat
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.30 – Nulti sat
 14.25 – Vijesti za gluhe

14.35 – Ciklus Život piše priče: Ukrotiti Andrewa, američki film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 4., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Štrumpfovi, crtana serija
 19.15 – Hidden Hills, humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Bitange i princeze II., serija
 20.45 – O. C., serija
 21.35 – Večernja škola
 22.10 – Vijesti na drugom
 22.25 – Zlikavci
 22.35 – Sedam, američki film
 00.40 – Pregled programa za subotu

nova

06.45 – TV prodaja
 07.00 – Šaljivi kućni video
 07.25 – Drugo lice – Petar Vlahov show
 08.20 – U sedmom nebu, serija
 09.10 – Ciganke, serija
 10.00 – TV prodaja
 10.10 – Nasljednica, serija
 11.00 – Izlog strasti, serija
 11.30 – TV prodaja
 11.40 – Putovi ljubavi, serija
 12.40 – Tommy Boy, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.10 – Taksist, serija
 21.00 – Istraga, kriminalistički magazin
 22.00 – Nesanica, igrani film
 00.10 – Demoni brzina: Maksimalna brzina, dokumentarni film
 01.10 – Bijeli pijesak, igrani film
 03.00 – Buffy, ubojica vampira, serija
 03.50 – Kraj programa

REL

05.25 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.15 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.00 – Beyblade, crtana serija
 07.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.10 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 – Dadilja, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija

12.00 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Kad ponese me romantika..., talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin

19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 23.00 – Ja, ja i Irena, igrani film, komedija
 01.00 – Vijesti, informativna emisija
 01.10 – Big Brother– reality show
 01.25 – Nevidljivi lovac, igrani film, akcijski (R)
 02.50 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 03.40 – Big Brother– reality show

SUBOTA

HRT 1

07.55 – TV raspored
 08.00 – TV kalendar
 08.10 – Vijesti
 08.15 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 08.40 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 09.05 – Parlaonica
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Briljanteen
 10.55 – Vrijeme danas
 11.00 – National Geographic: Bitka arktičkih divova
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.15 – TV raspored
 13.20 – Prizma – multinacionalni magazin
 14.05 – Vijesti
 14.15 – Spas 911
 15.00 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 15.35 – Mali gradski trtovi 3.
 16.10 – Oprah Show
 16.50 – Vijesti
 17.00 – Inspektor Rex 7., serija
 17.45 – Prirodni svijet: Irska – isklesani otok
 18.35 – TV Bingo Show
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Novi fosili – snimka koncerta
 21.00 – Kopenhagen: Congratulations – 50. godišnjica Eurosonga, prijenos

23.35 – Vijesti dana
 23.50 – Vijesti iz kulture
 23.50 – Wyatt Earp, američki film
 02.55 – The Lightship, američki film
 04.20 – Izvanredno stanje, američki film
 05.55 – Mučke 7., humoristična serija
 06.45 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.35 – TV raspored
 07.40 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.05 – Ljubav u zaleđu, serija (repreza dvije tjedne epizode)

22. 10. 2005.

09.35 – Sölden: Svjetski skijaški kup – veleslalom (Ž), prijenos 1. vožnje
 10.35 – TV raspored
 10.40 – Kinoteka: The Kid, američki film
 11.35 – Kućni ljubimci
 12.05 – Glas domovine
 12.35 – Sölden: Svjetski skijaški kup – veleslalom (Ž), prijenos 2. vožnje
 13.35 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 13.45 – TV raspored
 13.50 – Duhovni izazovi
 14.05 – Požega 2005. – Večer pjesme i vina
 15.35 – Automagazin
 16.10 – Umorstva u Midsomeru 7., mini-serija
 17.55 – Rukometna Liga prvaka: Portland San Antonio - Zagreb, prijenos
 19.40 – Simpsoni 14., humoristična serija
 20.05 – Emisija
 20.15 – Osijek – Hajduk, 1. poluvrijeme
 21.00 – Emisija
 21.15 – Osijek – Hajduk, 2. poluvrijeme
 22.05 – Emisija
 22.35 – Promet danas
 22.40 – Mučke 7., humoristična serija
 23.30 – Alias 3., serija
 00.20 – Sport danas
 00.30 – Monk 2., serija
 01.15 – Pregled programa za nedjelju

06.45 – Tv prodaja
 07.00 – Dječji program
 07.00 – Pokémoni, crtana serija
 07.20 – Sonic X, crtana serija
 07.40 – Yu-gi-oh, crtana serija
 08.00 – Yu-gi-oh, crtana serija
 08.25 – Ninja kornjače, crtana serija
 08.45 – Ninja kornjače, crtana serija
 09.10 – Hlapićeva priča, emisija za djecu
 09.25 – Hlapićeve nove zgode, crtana serija
 09.50 – Hlapićeva nagradna igra
 10.00 – TV prodaja
 10.45 – Tri sestre, serija
 11.15 – Rodney, serija
 11.45 – Kralj Queensa, serija
 12.15 – VIP DJ – glazbena emisija
 13.20 – TV prodaja
 13.30 – Čarobnice, serija
 14.20 – Seks, škola i odrastanje, serija
 15.10 – Superagent, serija

16.00 – Vijesti Nove TV
 16.10 – Incognito, igrani film
 18.05 – Bumerang TV, serija
 18.55 – Vrijeme Nove Tv
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport
 19.30 – Taxi free 3 – the best of
 20.00 – Narc, igrani film
 21.55 – Equilibrium, igrani film
 23.45 – John Strange, serija
 00.35 – Zona smrti, serija
 01.20 – TV prodaja
 10.15 – Laku noć Hrvatska, crtana serija
 01.30 – Kraj programa

06.50 – Ed, Edd i Eddy, crtana serija
 07.15 – Dexterov laboratorij, crtana serija
 07.35 – Johnny Bravo, crtana serija

08.00 – Medvjedići dobra srca, crtana serija
 08.25 – Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 08.50 – Kako su me oženili, humoristična serija
 09.10 – Zabranjena ljubav, sapunica (4 epizode) (R)
 11.25 – Smiješna dama, igrani film, romantična komedija, mjuzikl
 13.45 – Everwood, dramska serija
 14.30 – Cijena savjesti, dramska serija
 15.20 – Dodir s neba, fantastična/dramska serija
 16.10 – Big Brother–reality show (R)
 17.50 – Zvijezde Extra: Mladi, seksi i u formi, zabavna emisija
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.10 – Neobični ljudi: Ljudi ptice, dokumentarna serija
 20.10 – Big Brother–reality show
 21.30 – Malo dobrih ljudi, igrani film, triler
 23.50 – Big Brother–reality show
 00.35 – Playboy: Bez kontrole, igrani film, erotski
 02.15 – Big Brother–reality show
 02.30 – Ja, ja i Irena, igrani film, komedija (R)
 04.20 – Big Brother–reality show

NEDJELJA 23. 10. 2005.

07.25 – TV raspored
 07.30 – TV kalendar
 07.40 – Vijesti
 07.45 – Little Rascals, američki film za djecu
 09.10 – Aladdin, crtana serija
 09.30 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 09.55 – Vijesti
 10.00 – Promet danas
 10.03 – Vrijeme danas
 10.05 – Vijesti iz kulture
 10.15 – Ciklus Columbo: Nema vremena za smrt, američki film
 11.45 – TV kalendar
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV raspored
 12.20 – Mali savjeti za poljoprivrednike, PP
 12.25 – Plodovi zemlje
 13.20 – Rijeka: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.19 – TV raspored
 15.20 – Čudesna svjetlost
 16.15 – Lov na antikvitete
 16.50 – Nedjeljom popodne
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 – Svjedoci, dramska serija
 21.50 – Shpitza
 22.40 – Vijesti dana
 22.50 – Vijesti iz kulture
 23.00 – Zakon i red: Odjel za žrtve 5., serija
 23.50 – Nedjeljom u dva
 00.50 – Film
 02.55 – Zakon i red: Odjel za žrtve 5., serija
 03.40 – Plodovi zemlje
 04.30 – Rijeka: More
 05.00 – Shpitza
 05.45 – Lov na antikvitete

07.15 – TV raspored
 07.20 – Ljubav u zaleđu, serija (re-priza tri tjedne epizode)
 09.35 – Sölden: Svjetski skijaški kup – veleslalom (M), prijenos 1. vožnje
 10.35 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 10.50 – Biblija
 11.00 – Zagreb: Misa, prijenos
 12.00 – TV raspored

12.05 – Dokumentarna emisija
 12.35 – Sölden: Svjetski skijaški kup – veleslalom (M), prijenos 2. vožnje
 13.35 – TV raspored
 13.40 – Mir i dobro
 14.10 – Opera Box: Seviljski brijač
 14.45 – Studio F1 – pregled sezone
 15.45 – Sudac John Deed 3., serija
 17.15 – TV raspored
 17.25 – James Bond: Samo za tvoje oči, britanski film
 19.30 – Simpsoni 14., humoristična serija
 20.00 – Jesam te! 2., humoristična serija
 20.25 – Talijanska nogometna liga, 1. poluvrijeme
 21.15 – Sport danas
 21.30 – Talijanska nogometna liga, 2. poluvrijeme
 22.20 – Promet danas
 22.25 – Filmovi Johna Wooa: Jednom lopov, uvijek lopov - hongkonški film
 00.10 – Magazin nogometne Lige prvaka
 00.40 – Sudac John Deed 3., serija
 02.10 – Pregled programa za ponedjeljak

06.15 – Školska liga
 06.45 – TV prodaja
 07.00 – Dječji program
 07.00 – Sonic X, crtana serija
 07.20 – Yu-gi-oh, crtana serija
 07.40 – Yu-gi-oh, crtana serija
 08.00 – Ninja kornjače, crtana serija
 08.20 – Ninja kornjače, crtana serija
 08.45 – TV prodaja
 08.55 – Hlapićeva priča, emisija za djecu
 09.05 – Hlapićeve nove zgode, crtana serija
 09.30 – Hlapićeva nagradna igra
 09.45 – VIP DJ, glazbena emisija
 10.50 – TV prodaja
 11.00 – Cro cop vs. Josh Barnett, prijenos
 12.00 – Jumanji, igrani film
 13.50 – Dinotopija, serija
 14.40 – Dinotopija, serija
 15.30 – Automotiv, auto-moto magazin
 16.00 – Vijesti Nove TV
 16.10 – Nevolje s muškarcem, igrani film
 18.00 – Red carpet, zabavna emisija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV

NEDJELJA

19.25 – Sport
 19.30 – Laku noć Hrvatska, crtana serija
 20.00 – Cro Cop vs. Josh Barnett, snimka
 20.30 – Danielle Steel: Ljubav nema granica, mini serija 2. dio
 22.15 – Ona ili on
 23.15 – Grimizno slovo, igrani film
 01.30 – Zona smrti, serija
 02.20 – Automotiv, auto-moto magazin
 02.45 – TV prodaja
 03.00 – Kraj programa

07.00 – Neobični ljudi: Ljudi ptice, dokumentarna serija (R)
 07.50 – Sabrina mala vještica, humoristična serija (R)
 08.15 – Kako su me oženili, humoristična serija (R)
 08.35 – Krava i Pilić, crtana serija
 09.00 – Medvjedići dobra srca, crtana serija
 09.25 – Dexterov laboratorij, crtana serija
 09.50 – Johnny Bravo, crtana serija
 10.15 – Everwood, dramska serija (R)
 11.00 – Cijena savjesti, dramska serija (R)
 11.50 – Dodir s neba, fantastična/dramska serija (R)
 12.35 – Pogodi tko dolazi na večeru, igrani film, drama
 14.30 – Školske tajne, dramska serija
 15.15 – Malo dobrih ljudi, igrani film, triler (R)
 17.30 – Salto, zabavna emisija
 18.30 – Lovci na balone, putopisno-mobitelna nagradna igra T-mobilea
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.10 – Auto motor i sport tv, magazin
 19.40 – Ekkluziv, magazin
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.20 – U Božjoj službi, igrani film, drama
 22.50 – FBI: Istraga, dokumentarno-kriminalistička serija
 23.45 – Novi forenzičari, dokumentarno-kriminalistička serija
 00.40 – Autopsija, dokumentarno-kriminalistička serija
 01.10 – Big Brother– reality show
 01.25 – Playboy: Bez kontrole, igrani film, erotski (R)
 03.05 – Big Brother– reality show

PONEDJELJAK 24. 10. 2005.

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Mare TV: Kovačnica mornara pod palmama
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Riječ i život, religijski program
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Alpe-Dunav-Jadran
 16.35 – Život u živo
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Promet danas
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Latinica: Nekompetentnost
 21.50 – Na posebnom zadatku
 22.20 – Vijesti iz kulture
 22.35 – Otvoreno
 23.30 – Na rubu znanosti
 00.25 – Vijesti dana
 00.40 – Vrijeme je za jazz
 01.40 – Crocodile Dundee u L. A. -u, američki film
 03.10 – Gilmoreice 4., serija
 03.55 – Hidden Hills, humoristična serija
 04.15 – Slobodna zona
 04.25 – Latinica: Nekompetentnost
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Princ Valiant, crtana serija
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.25 – Učilica
 09.35 – Nulti sat
 10.30 – W. I. T. C. H., crtana serija
 10.55 – Briljanteen
 11.40 – Zemlja 2, serija
 12.25 – Odmor u zoni opasnosti – Mjesta koja ne postoje: Azerbedan
 12.55 – Nulti sat

13.50 – James Bond: Samo za tvoje oči, britanski film
 15.55 – Vijesti za gluhe
 16.05 – TV raspored
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 4., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Princ Valiant, crtana serija
 19.15 – Hidden Hills, humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.45 – Crocodile Dundee u L. A. -u, američki film
 22.20 – Vijesti na drugom
 22.35 – Petica, sportski program
 23.25 – Pravda za sve 8., serija
 00.10 – Homicide, američki film
 01.50 – Pregled programa za utorak

06.50 – TV prodaja
 07.05 – Šaljivi kućni video
 07.35 – Red Carpet, zabavna emisija
 08.30 – U sedmom nebu, serija
 09.20 – Ciganke, serija
 10.10 – Tv prodaja
 10.20 – Nasljednica, serija
 11.10 – Izlog strasti, serija
 11.40 – TV prodaja
 11.50 – Putovi ljubavi, serija
 12.45 – Mali glasovi, igrani film
 14.30 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport Nove TV
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.10 – Drugo lice – Petar Vlahov show
 21.00 – Prvi u tjednu: Podmornica U-571, igrani film
 23.00 – JAG, serija
 23.50 – Škola smrti, igrani film
 01.25 – Buffy – ubojica vampira, serija
 02.15 – Čarobnice, serija
 03.00 – Kraj programa

05.35 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.25 – Beyblade, crtana serija
 06.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.35 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 08.00 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.20 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.50 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.15 – Dadija, humoristična serija (R)
 09.40 – Sanja, talk show (R)
 10.40 – Ekkluziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.00 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadija, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Pedofili, automobili... Draga, kako zaštititi djecu?, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.20 – CSI: New York, kriminalistička serija
 22.05 – Život plaćenog ubojice, igrani film, romantična komedija
 23.40 – Vijesti, informativna emisija
 23.55 – Big Brother– reality show
 00.10 – U Božjoj službi, igrani film, drama (R)
 01.40 – FBI: Istraga, dokumentarno-kriminalistička serija (R)
 02.35 – Novi forenzičari, dokumentarno-kriminalistička serija (R)
 03.30 – Big Brother– reality show

UTORAK 25. 10. 2005.

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.07 – Mali savjeti
 za poljoprivrednike
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Mare TV: Rakovi –
 čudovišta u Sjevernom
 ledenom moru
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Meta, emisija za branitelje
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Euromagazin
 16.35 – Život u živo
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – Ništa osobno
 21.30 – Biti Slaven,
 dokumentarna emisija
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Emisija iz kulture
 00.05 – Vijesti dana
 00.20 – Ponoćna antologija: Sve ili
 ništa, britanski film
 02.30 – Stažist 2.,
 humoristična serija
 02.50 – Gilmoreice 4., serija
 03.35 – Sestre, serija
 04.25 – Pravda za sve 8., serija
 05.10 – Hidden Hills,
 humoristična serija
 05.30 – Globalno sijelo
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Princ Valiant, crtana serija
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.25 – Učilica
 09.35 – Nulti sat
 10.30 – W. I. T. C. H., crtana serija
 10.55 – Parlaonica

11.50 – Zemlja 2, serija
 12.35 – Slavni parovi: Raoul Walsh
 i Errol Flynn
 13.00 – Na posebnom zadatku
 13.30 – Nulti sat
 14.25 – Vijesti za gluhe
 14.35 – Ciklus Život piše priče:
 Oluja i tuga, američki film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 4., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Princ Valiant, crtana serija
 19.15 – Hidden Hills,
 humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.40 – Psihijatrov kauč,
 američki film
 22.15 – Vijesti na drugom
 22.30 – Bez traga 2., serija
 23.20 – Stažist 2.,
 humoristična serija
 23.40 – Pravda za sve 8., serija
 00.25 – Pregled programa
 za srijedu

nova

06.55 – TV prodaja
 07.10 – Šaljivi kućni video
 07.40 – Ona ili on, kviz
 08.30 – U sedmom nebu, serija
 09.20 – Ciganke, serija
 10.10 – TV prodaja
 10.20 – Nasljednica, serija
 11.10 – Izlog strasti, serija
 11.40 – TV prodaja
 11.50 – Putovi ljubavi, serija
 12.55 – Zavjera, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport Nove TV
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska
 20.10 – Medij, serija
 21.00 – Naša mala klinika, serija
 22.00 – Tanka plava linija, serija
 22.30 – Will i Grace, serija

23.00 – JAG, serija
 23.55 – Prijezir, igrani film
 01.30 – Buffy – ubojica vampira,
 serija
 02.15 – Čarobnice, serija
 03.00 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca,
 telenovela (R)
 06.15 – Beyblade, crtana serija
 06.35 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom,
 humoristična serija (R)
 08.10 – Roseanne,
 humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode,
 humoristična serija (R)
 09.05 – Dadija,
 humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 12.00 – Big Brother–
 reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca,
 telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom,
 humoristična serija
 16.35 – Roseanne,
 humoristična serija
 17.00 – Bračne vode,
 humoristična serija
 17.25 – Dadija, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Kako smo voljeli,
 kako preboljeli..., talk show
 18.45 – Vijesti,
 informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav,
 sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.30 – Vjetar smrti,
 igrani film, akcijski triler
 23.00 – Cobra 11,
 kriminalistička serija
 00.00 – Vijesti,
 informativna emisija
 00.10 – Big Brother– reality show
 00.25 – CSI: New York,
 kriminalistička serija (R)
 01.10 – Život plaćenog ubojice,
 igrani film,
 romantična komedija (R)
 02.45 – Big Brother– reality show

SRIJEDA

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Mare TV: Ronioci
 dijamanta u južnoj Africi
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Treća dob,
 emisija za umirovljenike
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Znanstvena petica
 16.35 – Život u živo
 17.30 – Vijesti
 17.40 – Zepterov savjetnik, PP
 17.45 – Najslabija karika, kviz
 18.25 – Promet danas
 18.30 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.15 – LOTO 7/39
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Piramida, zabavni program
 21.15 – Luda kuća, serija
 21.50 – Poslovni klub
 22.20 – Vijesti iz kulture
 22.35 – Otvoreno
 23.25 – Kulturni info, PP
 23.30 – Kako je umjetnost stvarala
 svijet, dokumentarna serija
 00.25 – Vijesti dana
 00.40 – Posljednja bitka, francuski
 02.10 – Gilmoreice 4., serija
 02.55 – Sestre, serija
 03.40 – Pravda za sve 8., serija
 04.25 – Ekipa za očevid 4., serija
 05.10 – Hidden Hills,
 humoristična serija
 05.30 – Poslovni klub
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Princ Valiant, crtana serija
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.25 – Učilica
 09.35 – Nulti sat
 10.30 – W. I. T. C. H., crtana serija
 10.55 – Reprizni program
 11.45 – Zemlja 2, serija
 12.30 – Dokumentarna serija

SRIJEDA 26. 10. 2005.

13.00 – Biti Slaven, dokumentarna emisija
 13.30 – Nulti sat
 14.25 – Vijesti za gluhe
 14.35 – Ciklus Život piše priče: Najgora izdaja, američki film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 4., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Princ Valiant, crtana serija
 19.10 – Hidden Hills, humoristična serija
 19.30 – VIP DJ
 20.05 – HNL: Dinamo – Osijek, prijenos
 22.10 – Vijesti na drugom
 22.25 – Ekipa za očevid 4., serija
 23.10 – Pravda za sve 8., serija
 23.55 – Hrvatska nogometna liga – emisija
 00.15 – Pregled programa za četvrtak

06.55 – TV prodaja
 07.10 – Naša mala klinika, serija
 08.05 – U sedmom nebu, serija
 08.55 – Ciganke, serija
 09.45 – TV prodaja
 09.55 – Nasljednica, serija
 10.45 – Izlog strasti, serija
 11.15 – TV prodaja
 11.25 – Putovi ljubavi, serija
 12.20 – Ljubavna priča, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport Nove TV
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.10 – Medicinska istraga, serija
 21.00 – U sridu, talk show
 22.00 – Tajanstvena žena, igrani film
 23.40 – Opsada Moskovskog kazališta, dokumentarni film
 00.30 – Zlo na mjesecini, igrani film
 02.00 – Buffy - ubojica vampira, serija
 02.45 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.25 – Beyblade, crtana serija
 06.40 – Luna – sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.15 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 – Dadilja, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.05 – Big Brother – reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna – sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Kontrola bijesa bez imalo stresa, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin (R)
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother – reality show
 21.20 – Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 22.10 – Klaun, kriminalistička serija
 23.00 – Cobra 11, kriminalistička serija
 23.55 – Vijesti, informativna emisija
 00.10 – Big Brother – reality show
 00.25 – Auto motor i sport tv, magazin (R)
 00.55 – Vjetar smrti, igrani film, akcijski triler (R)
 02.25 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 03.15 – Big Brother – reality show

ČETVRTAK

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.07 – Zepterov savjetnik, PP
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Mare TV: Kanadska rijeka St. Lawrence
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Trenutak spoznaje, znanstveno-obrazovni program
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Govorimo o zdravlju
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Potrošački kod
 16.35 – Život u živo
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.15 – Brisani prostor
 22.00 – Pola ure kulture
 22.40 – Otvoreno
 23.30 – Vijesti iz kulture
 23.40 – Direkt
 00.15 – Vijesti dana
 00.30 – U Englesku!, njemački film
 02.05 – Gilmoreice 5., serija
 02.50 – Sestre, serija
 03.35 – Pravda za sve 8., serija
 04.20 – Hidden Hills, humoristična serija
 04.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.50 – Brisani prostor
 05.30 – Pola ure kulture
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Princ Valiant, crtana serija
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.25 – Učilica
 09.35 – Nulti sat
 10.30 – W. I. T. C. H., crtana serija
 10.55 – Reprizni program

11.45 – Zemlja 2, serija
 12.35 – Dokumentarna serija
 13.00 – Znanstvena petica
 13.30 – Nulti sat
 14.25 – Vijesti za gluhe
 14.35 – Ciklus Život piše priče: Time To Say Goodbye, američki film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.15 – Gilmoreice 5., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Princ Valiant, crtana serija
 19.10 – Hidden Hills, humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Reporteri
 21.15 – Genijalci, kviz
 21.45 – Vijesti na drugom
 22.00 – Otporni na metke, američki film

23.30 – Pravda za sve 8., serija
 00.15 – Apsolutna moć, humoristična serija
 00.45 – Pregled programa za petak

06.50 – TV prodaja
 07.00 – Šaljivi kućni video, serija
 07.25 – U sridu, talk show
 08.20 – U sedmom nebu, serija
 09.10 – Ciganke, serija
 10.00 – TV prodaja
 10.15 – Nasljednica, serija
 11.05 – Izlog strasti, serija
 11.35 – TV prodaja
 11.50 – Putovi ljubavi, serija
 12.45 – Bubamare, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport Nove TV
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija

27. 10. 2005.

20.10 – Navy CIS, serija
 21.00 – Bumerang, serija
 22.00 – Ace Ventura 2: Kad priroda zove, igrani film
 23.40 – JAG, serija
 00.30 – Noćna vrsta, igrani film
 02.15 – Buffy – ubojica vampira, serija
 03.00 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.15 – Beyblade, crtana serija
 06.40 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.15 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 – Dadija, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.00 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadija, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Najbolje se putuje kad putuješ sam?!, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.20 – Zakon zločina, igrani film, akcijski triler
 22.50 – Cobra 11, kriminalistička serija
 23.40 – Vijesti, informativna emisija
 23.55 – Big Brother– reality show
 00.10 – Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)
 01.05 – Klaun, kriminalistička serija (R)
 01.55 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 02.45 – Big Brother– reality show

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija na hrvatskom jeziku TV tjednik emitirat će se 21. listopada u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. Repriza emisije je u subotu 22. listopada u 15 sati.

FILM TJEDNA

PODMORNICA U-571

(U-571), 2000., akcija, SAD/ Francuska

TV NOVA, 24.10.2005. 21.00

Film je 2001. osvojio Oscara za najbolje efekte i zvučnu obradu efekata (Jon Johnson), te za najbolji zvuk.

Režija: Jonathan Mostow

Glume: Matthew McConaughey, Bill Paxton, Harvey Keitel, Jon Bon Jovi, David Keith, Thomas Kretschmann, Jake Weber, Jack Noseworthy.

Zapovjedni poručnik Mike Dahlgren (Bill Paxton) kapetan je podmornice S-33 američke proizvodnje iz Prvog svjetskog rata, koja je starija od posade koja ju opslužuje. Premda za starjela i s pretrpljenim brojnim oštećenjima, ta podmornica smrtonosno je oružje u pravih rukama. Upravo joj se pruža nova prilika da pokaže koliko vrijedi jer su Amerikanci uvučeni u Drugi svjetski rat. Poručnik Andrew Tyler (Matthew McConaughey) Časnik je pod Dahlgrenovom komandom. Premda unaprijeđen, što mu daje mogućnost samostalnog upravljanja podmornicom, Tyler se pridružuje posadi podmornice S-33, pretpostavljajući dužnost vlastitoj časti. Na podmornici već se nalaze časnici, poručnici Pete Emmett (Jon Bon Jovi) i Ensign Larson (Matthew Settle). Posadu podmornice S-33 čine zapovjednik Klough (Harvey Keitel), radio vezist Wentz (Jack Noseworthy), kuhar Eddie (T. C. Carson), Trigger (Thomas Guiry), Mazzola (Erik Palladino), Tank (Dave Power), Griggs (Derk Cheetwood) i Rabbit (Will Estes). Svi obični ljudi, neki s upravo završenom srednjom školom, ti mornari uključit će se u zadatak. Prema admiralovoj zapovijedi, poručnik Hirsch (Jake Weber) i mornarički časnik Coonan (David Keith) odgovorni su za podmornicu S-33. Njihova 'pratljaga' velika je količina sanduka nepoznatog sadržaja, koji ne smije biti otkriven sve dok podmornica ne stigne u američke vode. Kada se podmornica S-33 nađe na otvorenom moru, časnici otkrivaju njezin zadatak.

Štovani gospodine odgovorni uredniče!

Obraćamo Vam se u povodu napisa u »Hrvatskoj riječi« br. 137 od 23. rujna 2005. U rubrici ovog tjednika »Aktualno« na 25. stranici tiskan je napis – paskvil sa potpisom J. Dulić. Ovaj paskvil zaslužuje komentar.

U svrhu upoznavanja čitatelja Vašeg tjednika o istom, obavještavamo Vas da su sastanku koji je »opisan« u paskvilu, održanom 15. rujna 2005. u prostorijama Zajednice Hrvata Zemuna »Ilija Okrugić« (ZHZ) bili nazočni dužnosnik Veleposlanstva RH, predsjednik DSHV, novi zemunski župnik, predsjednik ZHZ, četiri člana Upravnog odbora ZHZ (dva dopredsjednika i dva člana) i čla - novi mjesne organizacije DSHV Zemuna.

»Inicijator« sastanka, predstavivši se kao pomiritelj (za čije svađe, podjele i prepucavanja) i njegovi suradnici, na samom sastanku, iznijeli su galimatijas frazetina i nesuvislih rečenica bez svakog smisla i utemeljenja.

Očito razlog održavanja sastanka bio je da se samo održi kako bi se pojavio napis-paskvil u vašem tjedniku te promovirao »inicijator« koji se bavi podmetačinama i neistinama (svađe?, podjele?, prepucavanja? – gdje, tko i s kim ostala je tajna). »Inicijator« sastanka trebalo je da iskoristi priliku da iznese svoja ostvarenja za interese zemunskih Hrvata te da se donesu zaključci o njegovoj podobnosti i sposobnosti za interhrvatsku suradnju.

Na znanje svima, predstavnik Hrvata Zemuna mora biti dostojna osoba, osoba od povjerenja naših ljudi – bilo da je u pitanju politika ili kultura.

Svi nazočni dužnosnici, koje smo prvi put u životu vidjeli ili tek odskora, svojim stavovima, navedenim u paskvilu, uvrijedili su članove UO ZHZ, utemeljitelje i članove udruge »Ilija Okrugić« te bi bilo, naravno, očekivati njihova objašnjenja – koja je bila prava svrha sastanka nazvanog zajednički, »novi početak«, upravo sada!? i tome slično, ali u Vašem tjedniku u kojem je »opisan« sastanak, koji se odvijao bez dnevnog reda, bez najavljenih tema i bez usvojenih zaključaka. Nas nije iznenadio »inicijator« sastanka, već pobrojani dužnosnici i njihov odnos prema našoj udruzi iskazan u paskvilu. Naš problem nije »inicijator« već tko je njemu dao legitimaciju ili podršku da »sprovodi rekonzilijaciju«. Koga da miri? I upravo sada, za što i s kojom nakanom?

Stavovi ZHZ u paskvilu nisu iznijeti. Zašto?

Naše stavove i rezultate objavit ćemo u tisku koji se ne bavi paskvilima.

Za našu satisfakciju postoje i drugačiji putovi. Nismo niti znali da paskvilant J. Dulić nazočuje sastanku (nije prijavljen) a ako nije bio nazočan, kojom »tehtnikom« se došlo do sadržaja paskvila, i tko je obavio autorizaciju istog?

SAPIENTI SAT!

U Zemunu, 10. listopada 2005. **UO ZHZ »Ilija Okrugić« i brojni članovi udruge**

P. S. Tražimo Vašu ispriku za ovaj krajnje uvredljivi paskvil, a obavijestit ćemo Vas je li nas ista zadovoljila. Prema Zakonu o tisku Republike Srbije obvezni ste objaviti u cjelosti naš demanti. Unaprijed zahvalni, UO ZHZ.

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno):

(024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.942 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.707 din., a u jednom pravcu 1.514 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

X. FESTIVAL DJEČJEG FOLKLORA U TAVANKUTU